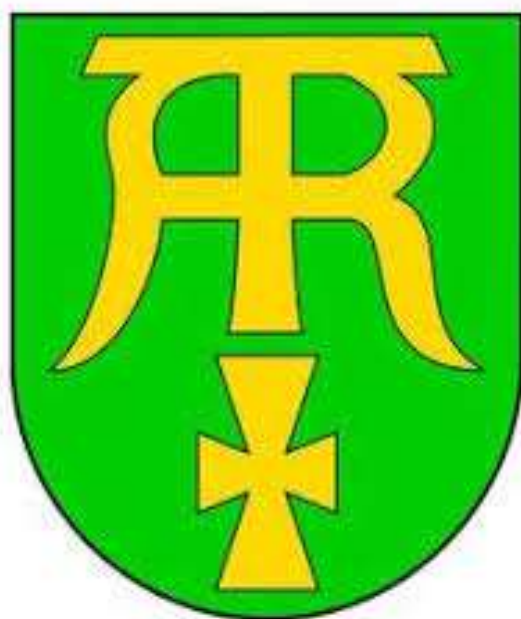

RAPORT Z BADANIA

DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ
SPOŁECZNYCH

GMINA MARCINOWICE 2019

Spis treści

Spis treści	2
WSTĘP	5
Cel badania.....	5
Problematyka badania	5
Przebieg badania oraz metodologia	6
Charakterystyka próby badawczej	7
CZEŚĆ I	8
Ogólna charakterystyka gminy Marcinowice	8
Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne	8
Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	10
Problemy w obszarze pomocy społecznej	11
Stan bezpieczeństwa na terenie gminy.....	23
CZEŚĆ II.....	26
Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Marcinowice.....	26
Cel badania.....	26
Grupa badawcza.....	26
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	29
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu	34
Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków.....	39
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym	41
Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów	44
Profilaktyka uzależnień.....	46
CZEŚĆ III	49
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów – II etap edukacji.....	49
Cel badania.....	49
Grupa badawcza.....	49
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym.....	50
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.....	58

Palenie papierosów	58
Picie alkoholu.....	60
Uczniowie wobec problemu narkomanii	62
Uczniowie a inne zagrożenia	65
Komputer i Internet w życiu uczniów.....	65
Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy.....	66
CZĘŚĆ IV	69
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów - III etap edukacji	69
Cel badania.....	69
Grupa badawcza.....	69
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym.....	70
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.....	78
Palenie papierosów	78
Picie alkoholu.....	83
Zażywanie narkotyków	88
Zażywanie dopalaczy.....	92
Młodzież a inne zagrożenia a inne zagrożenia.....	95
Komputer i Internet w życiu uczniów.....	95
Młodzież a cyberprzemoc	97
CZĘŚĆ V.....	100
Analiza ankiet przeprowadzonych w klasach III gimnazjalnych w porównaniu do Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach	100
Cel badań	100
Grupa badawcza.....	100
Napoje alkoholowe	101
Narkotyki i dopalacze	107
Dostępność substancji psychoaktywnych	107
CZĘŚĆ VI.....	110
Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych	110

Grupa badawcza.....	110
Cel badania.....	110
Wyniki badania	110
CZEŚĆ VII.....	116
Podsumowanie- diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych.....	116
BIBLIOGRAFIA.....	129
Spis publikacji.....	129
Źródła internetowe	129
Spis wykresów	130
Spis tabel.....	134

WSTĘP

Szereg gwałtownych przemian technologicznych, ekonomicznych oraz społeczno-kulturowych jakie dokonały się na przestrzeni wieku XX miały bezpośredni wpływ na niemal każdą sferę życia społecznego, tym samym przyczyniając się do przeobrażenia już istniejących a także powstania wielu nowych problemów społecznych.

Mianem problemu społecznego określa się zjawisko niekorzystne dla społeczności, w której występuje i ocenione przez tą zbiorowość jako zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. Problem społeczny angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie i gotowość do podejmowania działań mających na celu zwalczanie lub przynajmniej ograniczanie zasięgu i skutków problemu społecznego.

Cel badania

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Marcinowice.

Działania badawcze miały na celu:

- ◆ zidentyfikowanie problemów dotyczących między innymi uzależnień w różnych grupach wiekowych;
- ◆ uchwycenie czynników prowokujących do powstawania sytuacji problemowych;
- ◆ określenie skali oraz zakresu tych problemów;
- ◆ rozpoznanie i zdiagnozowanie skutków występujących problemów;
- ◆ propozycja rozwiązań / zmniejszanie negatywnych konsekwencji.

Problematyka badania

Badania ankietowe miały na celu analizę wybranych problemów społecznych.

W badaniu wśród osób dorosłych uwzględnione zostały takie obszary jak:

1. problem alkoholowy (alkoholizm) – częstotliwość spożywania alkoholu, znajomość osób nadużywających napoje wysokokowe;
2. problem nikotynowy - częstotliwość palenia, dostępność;
3. problem narkotykowy - dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki;

4. problem przemocy - występowanie przemocy domowej, znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy;
5. problem uzależnień behawioralnych - uzależnienie od gier hazardowych;
6. inne problemy społeczne – problem bezrobocia, ubóstwa, wykluczenia społecznego.

W badaniu wśród uczniów zostały uwzględnione zostały takie obszary jak:

1. problem alkoholowy – częstotliwość spożywania, dostępność, znajomość osób pijących, znajomość instytucji pomocowych;
2. problem nikotynowy - częstotliwość palenia, dostępność, znajomość osób palących, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
3. problem narkotykowy - częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych, dostępność, znajomość osób biorących narkotyki, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
4. problem zażywania dopalaczy - częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych, dostępność, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
5. problem przemocy - perspektywa ofiary oraz świadka przemocy, uczestnictwo w czynnym akcie przemocy, występowanie przemocy rówieśniczej i domowej;
6. problem uzależnień behawioralnych - uzależnienie od komputera czy Internetu.

Ponadto badaniem zostali objęci także pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych.

Przebieg badania oraz metodologia

Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też badania zostały przeprowadzone w czasie zajęć. Wybór metody ilościowej sprawił, że najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Uczniowie wypełniali samodzielnie ankiety przed komputerem. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Próba populacji uczniów szkół z terenu gminy Marcinowice objęła łącznie 257 uczniów.

Charakterystyka próby badawczej

Dla określenia postaw mieszkańców wobec potencjalnych problemów społecznych badania ankietowe przeprowadzono w trzech grupach respondentów zróżnicowanych pod względem zmiennych takich jak płeć, wiek, wykształcenie.

Dorośli mieszkańcy gminy

- badania przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 100 osób, w tym 84 kobiet i 16 mężczyzn

Uczniowie szkół podstawowych

- 103 uczniów; w tym 56 dziewcząt oraz 47 chłopców- II etapu edukacji
- 154 uczniów; w tym 73 dziewcząt oraz 81 chłopców- III etapu edukacji

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- badania przeprowadzone w 25 punktach sprzedaży

CZĘŚĆ I

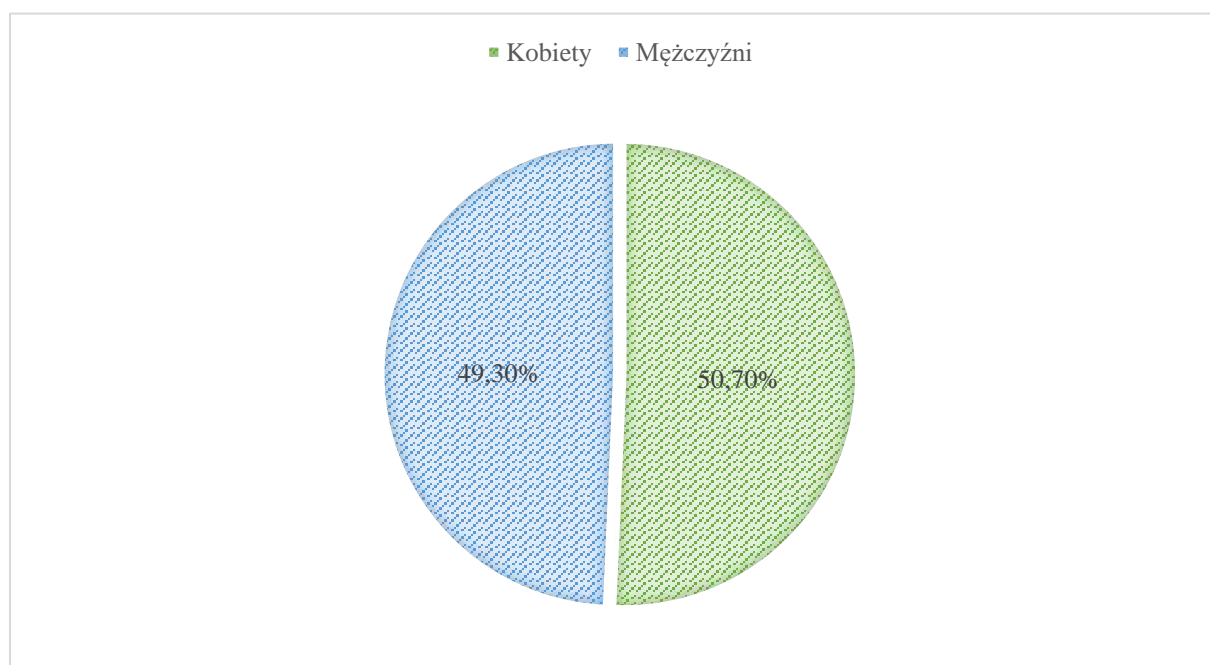
Ogólna charakterystyka gminy Marcinowice

Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne

Marcinowice to gmina wiejska, położona w województwie dolnośląskim, należąca do powiatu świdnickiego.

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2017 r. gmina Marcinowice liczy 6488 mieszkańców; z czego 50,7% stanowią kobiety (3291), a 49,3% mężczyźni (3197).

Na przestrzeni lat 2002-2018 liczba mieszkańców zmalała o 0,3%.

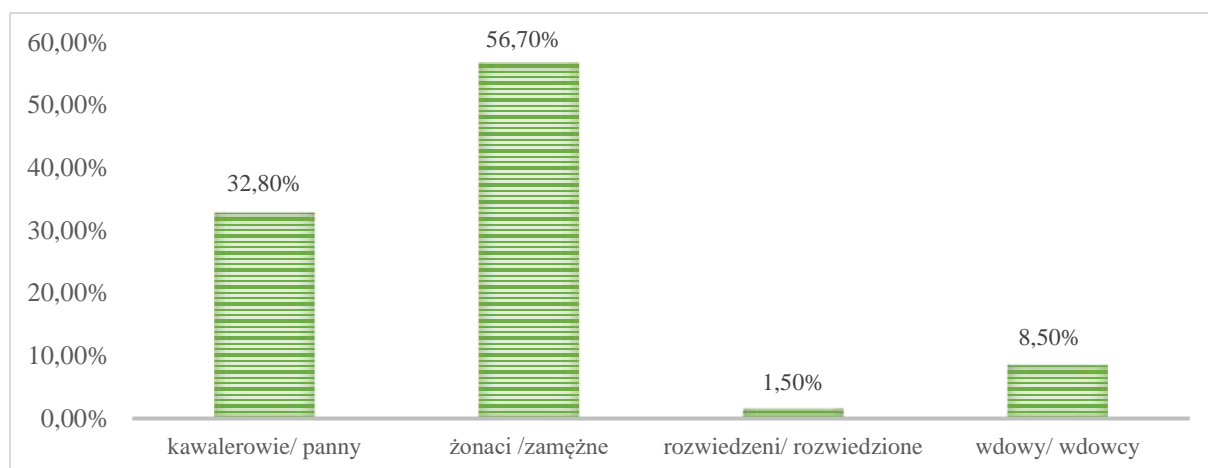

Wykres 1. Podział na płeć mieszkańców- statystyki na rok 2017

Zgodnie z statystykami w roku 2017 w gminie Marcinowice zawarto 43 małżeństwa (co odpowiada 6,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców) oraz odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

Charakterystyka stanu cywilnego mieszkańców:

29,5% mieszkańców gminy jest stanu wolnego, 53,7% żyje w małżeństwie; 6,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,0% to wdowy/wdowcy.

Wykres 2. Charakterystyka stanu cywilnego mieszkańców na 2017 rok

Przyrost naturalny:

Gmina Marcinowice ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 22. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 3,39 na 1000 mieszkańców gminy.

W 2017 roku odnotowano 82 urodzenia dzieci, w tym 59,8% dziewczynek i 40,2% chłopców.

Migracje ludności:

W 2017 roku w gminie Marcinowice zarejestrowano 59 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 77 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -18.

W tym samym roku w gminie odnotowano 6 zameldowań z zagranicy oraz zarejestrowano 7 wymeldowań za granicę, w związku z czym saldo migracji zagranicznych wynosi -1.

Rynek pracy:

63,7% mieszkańców gminy Marcinowice jest w wieku produkcyjnym, 18,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Zgodnie z statystykami z roku 2017 na 1000 mieszkańców pracują 83 osoby, z czego 47,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 52,1% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w gminie na rok 2017 wynosiło 6,3%; w tym 7,6% wśród kobiet i 5,2% wśród mężczyzn.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie wynosi 4 141,32 PLN, co odpowiada 91,5% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Marcinowice 801 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 164 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy.

Z pośród aktywnych zawodowo mieszkańców 11,3% pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 48,4% w przemyśle i budownictwie, 13,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,8% w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej

Pomoc społeczna umożliwia przewyższanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- *przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń;*
- *pracy socjalnej;*
- *prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;*
- *analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;*
- *realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;*
- *rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.*

Główne cele pomocy społecznej:

- wsparcie osób i rodzin w przewyżczeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,*
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,*

- c) *zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,*
- d) *zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,*
- e) *integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,*
- f) *stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie¹.*

Problemy w obszarze pomocy społecznej

DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W MARCINOWICACH ORAZ ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1) OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z ustawą podstawowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym. Ustawa w art. 15 określa następujący zakres przedmiotowy pomocy społecznej:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń
- praca socjalna
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej
- realizację zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.²

¹ <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/>

² <http://www.opsmarcinowice.pl/index.php/pomoc-spoeczna>

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę Marcinowice

1.Korzystający ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej:

- rok 2016 (liczba rodzin ogółem - 193)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień - 11
- rok 2017 (liczba rodzin ogółem - 162)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień - 14
- rok 2018 (liczba rodzin ogółem - 159)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień - 17

2.Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS:

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS	2016 rok	2017 rok	2018 rok
świadczenia rzeczowe dla osób- Bank Żywności	210	250	196
świadczenia pieniężne dla osób	184	155	162
świadczenia porady dla osób	94	93	84

Tabela 1. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS

3.Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:

Powody przyznawania pomocy społecznej	2016 rok	2017 rok	2018 rok
niepełnosprawność	86	85	83
bezrobocie	91	65	58
ubóstwo	132	101	89
bezradność opieki. wychowawczej	47	30	28
długotrwała choroba	103	107	117
przemoc w rodzinie	4	2	0
inne: zakład karny	5	3	3

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej

4. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

Odbiorcy pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową	2016 rok	2017 rok	2018 rok
pracuje	25	15	15
pracuje dorywczo	15	18	17
nie pracuje	52	49	58
studiuje	0	2	1
na rencie	49	31	31
na emeryturze	57	42	36
na zasiłku dla bezrobotnych	3	4	3
bezrobotny, bez prawa do zasiłku	22	28	31
inne: Zakład karny	5	3	3

Tabela 3. Struktura odbiorców pomocy społecznej

Jak pokazują powyższe statystyki, z roku na rok zmniejsza się ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy oferowanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Możemy natomiast zauważyć, iż wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień.

Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia rzeczowe, w postaci żywności, choć liczba rodzin korzystających z tego typu pomocy z biegiem lat również maleje.

Co więcej, najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej jest ubóstwo, kolejno długotrwała choroba, bezrobocie i niepełnosprawność. Biorąc pod uwagę aktywność zawodową odbiorców pomocy społecznej widzimy, iż z pomocy oferowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej najczęściej korzystają osoby nie pracujące, emeryci, renciści oraz bezrobotni bez prawa do zasiłku.

2) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zespół interdyscyplinarny to grupa osób reprezentująca instytucje i organizacje, których celem jest podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W skład zespołu wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele sądu.

Zespół interdyscyplinarny integruje i koordynuje działania instytucji oraz specjalistów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz sformułowanie działań pomocowych.
- Podejmowanie działań pomocowych oraz interwencyjnych w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie.
- Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.
- Upowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;

Sprawy organizacyjno- techniczne Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie realizuje: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marcinowicach.³

³ <http://www.opsmarcinowice.pl/index.php/powolanie-zespołu-interdyscyplinarnego>

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę Marcinowice

1.Procedura „Niebieskie Karty”:

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”	2016 rok	2017 rok	2018 rok
Wpłynęło ogółem formularzy NK, w tym:	20	18	10
z Ośrodka Pomocy Społecznej	0	0	0
z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
z Placówek Służby Zdrowia	0	0	0
z Policji	20	18	10
z placówek oświatowych	0	0	0
z innego Ośrodka Pomocy Społecznej	0	0	0

Tabela 4. Procedura "Niebieskie Karty"

2.Osoby doświadczające i stosujące przemoc w rodzinie w związku z procedurą NK:

	2016 rok	2017 rok	2018 rok
liczba kobiet doświadczających przemocy w rodzinie	20	17	9
liczba mężczyzn doświadczających przemocy w rodzinie	4	1	3
liczba dzieci doświadczających przemocy w rodzinie	0	0	0
	2016 rok	2017 rok	2018 rok
liczba kobiet stosujących przemoc w rodzinie	8	2	2
liczba mężczyzn stosujących przemoc w rodzinie	20	19	13
liczba nieletnich stosujących przemoc w rodzinie	0	0	0

Tabela 5. Osoby doświadczające i stosujące przemoc w związku z procedurą NK

3.Liczba NK skierowanych do prokuratury:

- 2016 - 0
- 2017 - 1
- 2018 - 2

4.Liczba NK skierowanych do sądu dla nieletnich:

- 2016 - 1
- 2017 - 5
- 2018 - 2

5. Liczba NK skierowanych na policję:

- 2016 - 1
- 2017 - 0
- 2018 - 0

6. Liczba NK skierowanych do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w związku z przemocą w rodzinie, w której występuje problem alkoholu.

- 2016 - 1
- 2017 - 9
- 2018 - 3

8.Liczba rodzin w których stwierdzono występowanie przemocy w rodzinie i które otrzymały pomoc zmierzającą do wyeliminowania niepożądanych zjawisk przemocowych.

- 2016 ogółem (w tym prawną, psychologiczną, inną) -20
- 2017 ogółem(w tym prawną, psychologiczną, inną) -18
- 2018 (w tym prawną, psychologiczną, inną) -10

8.Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marcinowicach;
- 2) Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 3) Placówki medyczne
- 4) Placówki oświatowe działające na terenie gminy (Szkoły Podstawowe, Przedszkola)

Powyższe statystyki w zakresie działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wskazują, że ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety a mężczyźni jej sprawcami. Z danych możemy również odczytać, iż w roku 2018 w stosunku do lat poprzednich, o połowę zmalała liczba przypadków stosowania przemocy wobec kobiet.

3) Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowane są w oparciu o corocznie uchwalany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W celu efektywnej i prawidłowej realizacji zaplanowanych działań Gminna Komisja współpracuje z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Marcinowicach, Zespołem Interdyscyplinarnym, Policją; placówkami oświatowymi z terenu gminy oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz profilaktyki.

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę Marcinowice.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

2018 rok Posiedzenia KRPA (ogółem 17) w tym:

- ogólne posiedzenia Komisji - 17
- przeprowadzono rozmowy: z osobami uzależnionymi- 51; z członkami ich rodzin- 42
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych – 0
- postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 7) w tym: postanowienia negatywne - 0

2017 rok Posiedzenia KRPA (ogółem 16) w tym:

- ogólne posiedzenia Komisji - 16
- przeprowadzono rozmowy: z osobami uzależnionymi- 58; z członkami ich rodzin- 77
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych – 0
- postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 1) w tym: postanowienia negatywne - 0

2016 rok Posiedzenia KRPA (ogółem 13) w tym:

- ogólne posiedzenia Komisji - 13
- przeprowadzono rozmowy: z osobami uzależnionymi- 23; z członkami ich rodzin- 34
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych – 0
- postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 0) w tym: postanowienia negatywne - 0

W 2018 roku do Komisji wpłynęło:

- 19 wniosków o leczenie odwykowe;
- 9 obecnie rozpoczętych spraw;
- 1 zlecenie przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych;
- 1 wniosek do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

W 2017 roku do Komisji wpłynęło:

- 17 wniosków o leczenie odwykowe;
- 5 obecnie rozpoczętych spraw;
- 3 zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych;
- 3 wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

W 2016 roku do Komisji wpłynęło:

- 15 wniosków o leczenie odwykowe;
- 0 obecnie rozpoczętych spraw;
- 0 zlecenie przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych;
- 6 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych i doświadczających przemocy:

- diagnozowanie zgłaszających się osób,
- motywowanie do pojęcia leczenia odwykowego
- udzielanie wsparcia i pomocy terapeutycznej osobom utrzymującym abstynencję po ukończonej terapii
- udzielania poradnictwa psychologicznego, wspomaganie w konstruktywnym rozwiązywaniu problemów w związku z życiem w rodzinie alkoholowej, wskazywanie miejsc do odbycia terapii własnej.
- świadczenie pomocy z obszaru interwencji kryzysowej – zarówno wsparcia psychologicznego jak i merytorycznego – przygotowanie pism i wniosków do Sądu, Prokuratury, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, GOPS, Policji,
- praca z młodzieżą eksperymentującą ze środkami psychoaktywnymi.

Rok 2018:

- Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu - 26
- Rodziny z problemem alkoholowym - 24

Rok 2017:

- Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu - 29
- Rodziny z problemem alkoholowym - 29

Rok 2016:

- Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu - 35
- Rodziny z problemem alkoholowym - 35

Działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:**Rok 2018:****Zajęcia edukacyjno-profilaktyczne w szkołach – po 10 godzin w każdej klasie**

Liczba osób uczestniczących:

uczniów - 480

nauczycieli - 48

rodziców – 85

Rok 2017:**Zajęcia edukacyjno-profilaktyczne w szkołach – po 10 godzin w każdej klasie**

Liczba osób uczestniczących:

uczniów - 470

nauczycieli - 45

rodziców – 80

Rok 2016:**Zajęcia edukacyjno-profilaktyczne w szkołach – po 10 godzin w każdej klasie**

Liczba osób uczestniczących:

uczniów - 475

nauczycieli - 45

rodziców – 85

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

2018 rok

➤ Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp.:

1. Realizacja programu etycznego „Podróże ku wartościom”.
2. „Edukacja do starości” – nawzajem sobie potrzebni.
3. Międzyszkolny Interdyscyplinarny Konkurs „Żyj zdrowo w ekologicznej Europie”.
4. Międzyszkolny Interdyscyplinarny Turniej Mikołajkowy.
5. Projekt edukacyjny „Turystyka i bezpieczeństwo na drodze, na wodzie, w górach”-
Rajd Rowerowy

Ogólna ilość uczestników- 450

➤ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych:

- Zajęcia na Orlikach; ogólna ilość uczestników- 150

2017 rok

➤ Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp.:

1. Międzyszkolny Interdyscyplinarny Konkurs „Żyj zdrowo w ekologicznej Europie”.
2. Międzyszkolny Interdyscyplinarny Turniej Mikołajkowy.
3. Projekt edukacyjny „Turystyka i bezpieczeństwo na drodze, na wodzie, w górach”-
Rajd Rowerowy

Ogólna ilość uczestników- 500

➤ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych:

- Zajęcia na Orlikach; ogólna ilość uczestników- 80

2016 rok

➤ Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp.:

1. Międzyszkolny Interdyscyplinarny Konkurs „Żyj zdrowo w ekologicznej Europie”.
2. Międzyszkolny Interdyscyplinarny Turniej Mikołajkowy.
3. Projekt edukacyjny „Turystyka i bezpieczeństwo na drodze, na wodzie, w górach”- Rajd Rowerowy

Ogólna ilość uczestników- 300

➤ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych:

- Zajęcia na Orlikach; ogólna ilość uczestników- 80

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (obecnie ogółem 46) w tym:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - 23
 - od 4,5% - 23
- do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - 7
 - od 4,5% - 6

Stan bezpieczeństwa na terenie gminy

Bezpieczeństwo stanowi nieodłączny element funkcjonowania społeczności lokalnych, wyraża się ono w zaspokojeniu podstawowych jego potrzeb w tym potrzeby bycia bezpiecznym w sensie podmiotowym jak i przedmiotowym. Szczególne zadania w tym obszarze pełni samorząd terytorialny, którego zasadniczym celem jest między innymi zapewnianie bezpieczeństwa na swoim obszarze działania. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców danej jednostki terytorialnej są jednym z czynników rozwojowych i zarazem jej atrakcyjności. Z kolei brak zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa odczuwany przez mieszkańców i przedsiębiorców, to główny powód ich odpływu⁴.

Negatywne zdarzenia zarejestrowane przez Posterunek Policji w Marcinowicach mające związek ze spożywaniem alkoholu na terenie gminy w latach 2016- 2018

1.Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu:

Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w roku:	2016 rok	2017 rok	2018 rok
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	25	15	23
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	2	6	9
zakłócanie porządku publicznego	5	13	18
liczba wypadków pod wpływem alkoholu	1	0	0
osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem:	14	17	28
osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

Tabela 6. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu

⁴ http://studium.kutno.pl/wp-content/uploads/2017/04/Hoffmann_T_Studium_nr_3_2015.pdf

2.Przestępstwa na terenie gminy Marcinowice:

Przestępstwa na terenie gminy	2016 rok	2017 rok	2018 rok
kradzież z włamaniem	6	2	4
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	1	2	2
pobicie	0	1	0
uszkodzenie mienia	1	0	0
kradzież mienia	7	3	2
Inne	30	67	52

Tabela 7. Przestępstwa na terenie gminy

3.Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych:

Rok 2016:

Znęcanie się nad rodziną: 1/ 1/ 1

Groźba karalna 2/ 2/ 2

Uchylenie się od płacenia alimentów: 3/ 3 / 3

Inne: 25/ 20/ 20

Rok 2017:

Znęcanie się nad rodziną: 2/ 2/ 2

Groźby karalne: 4/ 4/ 4

Uchylenie się od płacenia alimentów: 3/ 3/ 3

Inne: 60/ 42/ 42

Rok 2018:

Znęcanie się nad rodziną: 2/ 2/ 2

Groźby karalne: 4/ 4/ 8

Uchylenie się od płacenia alimentów: 4/ 4/ 8

Inne: 36/ 27/ 27

4.Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie:

	2016 rok	2017 rok	2018 rok
Liczba ofiar przemocy w rodzinie:	22	23	14
Kobiety	21	22	14
Mężczyźni	1	1	0
Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy w rodzinie:	22	23	14
Kobiety	1	1	0
Mężczyźni	21	22	14
Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	21	20	13
Kobiety	1	2	1
Mężczyźni	20	18	12
Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	brak danych	brak danych	brak danych

Tabela 8. Interwencje związane z przemocą w rodzinie.

5. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

Rok 2016 wszczęcie procedur: 20

Rok 2017 wszczęcie procedur: 19

Rok 2018 wszczęcie procedur: 10

Powyższe dane dotyczące interwencji policji związanych z nadużywaniem alkoholu wskazują, iż w roku 2018, w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła liczba przypadków prowadzenia samochodów w stanie nietrzeźwości oraz po spożyciu alkoholu. Odnotowano również więcej przypadków zakłócania porządku publicznego.

Z danych dotyczących interwencji związanych z przemocą w rodzinie możemy odczytać, że w roku 2018 ich liczba zmalała.

CZĘŚĆ II

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Marcinowice

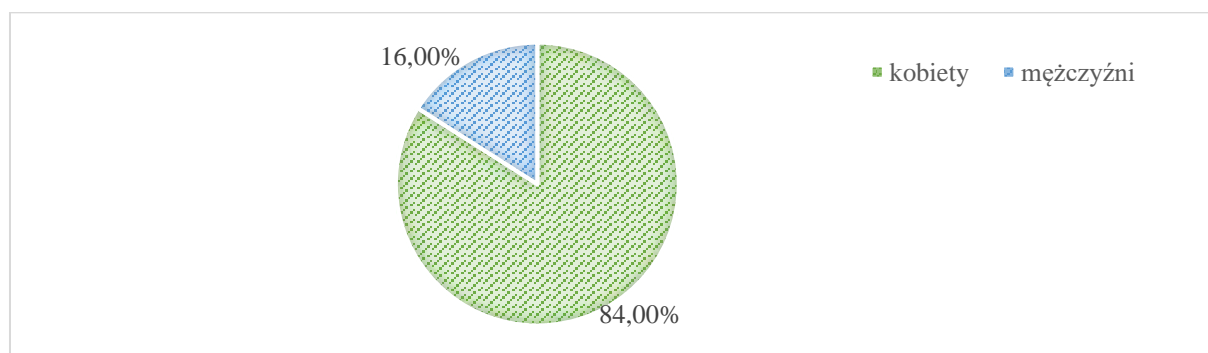
Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród badanych dorosłych miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności takich, jak:

- 1) bezrobocie, wykluczenie społeczne;
- 2) spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu;
- 3) rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
- 4) przemoc w rodzinie, zachowania agresywne;
- 5) problem uzależniania od gier na pieniądze, uczestnictwo w grach loteryjnych;
- 6) postawy wobec palenia papierosów.

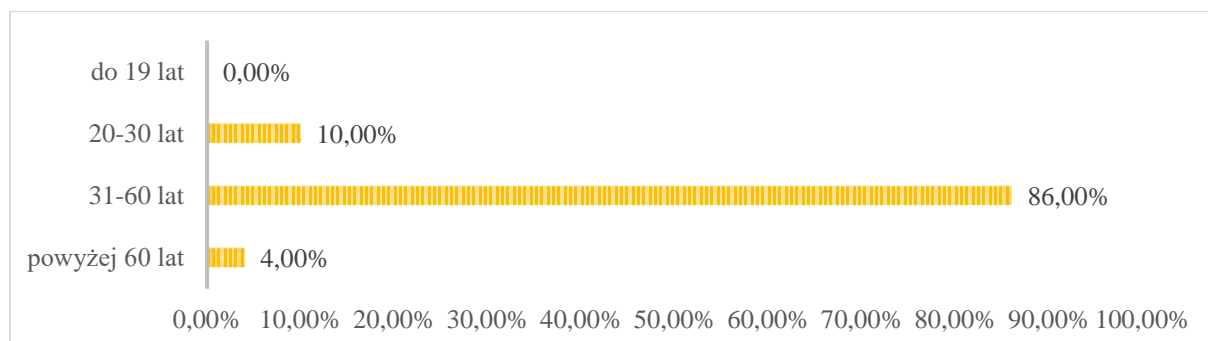
Grupa badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na grupie reprezentatywnej 100 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Marcinowice. W badaniu wzięło udział 84 kobiet i 16 mężczyzn, zróżnicowanych pod względem wieku i wykształcenia.

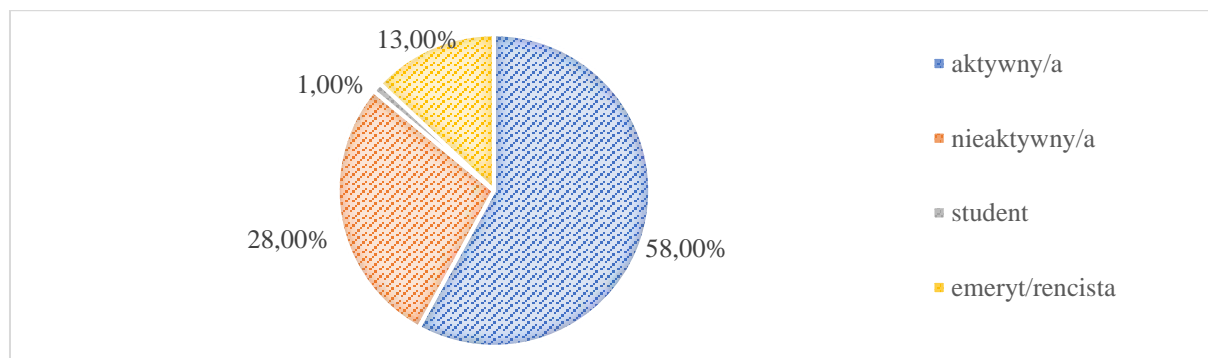
Wykres 3. Struktura próby badawczej ze względu na płeć.

Najliczniej reprezentowanym przedziałem wiekowym wśród badanych był przedział 31-60 lat, stanowiący 86,00% ogólnej próby badawczej. Kolejno 10,00% ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 20 do 30 lat, a 4,00% osoby powyżej 60 roku życia.

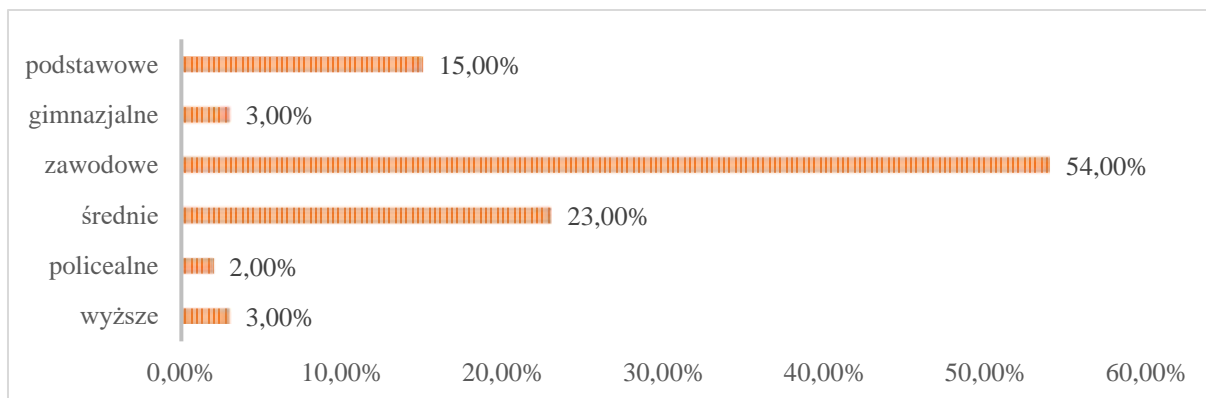
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na wiek

Wśród ankietowanych będących w wieku produkcyjnym, 58,00% stanowiły osoby będące aktywne zawodowo. 28,00% pozostawało bez zatrudnienia, a 13,00% to emeryci lub renciści. Jeden z pośród badanych posiadał status studenta.

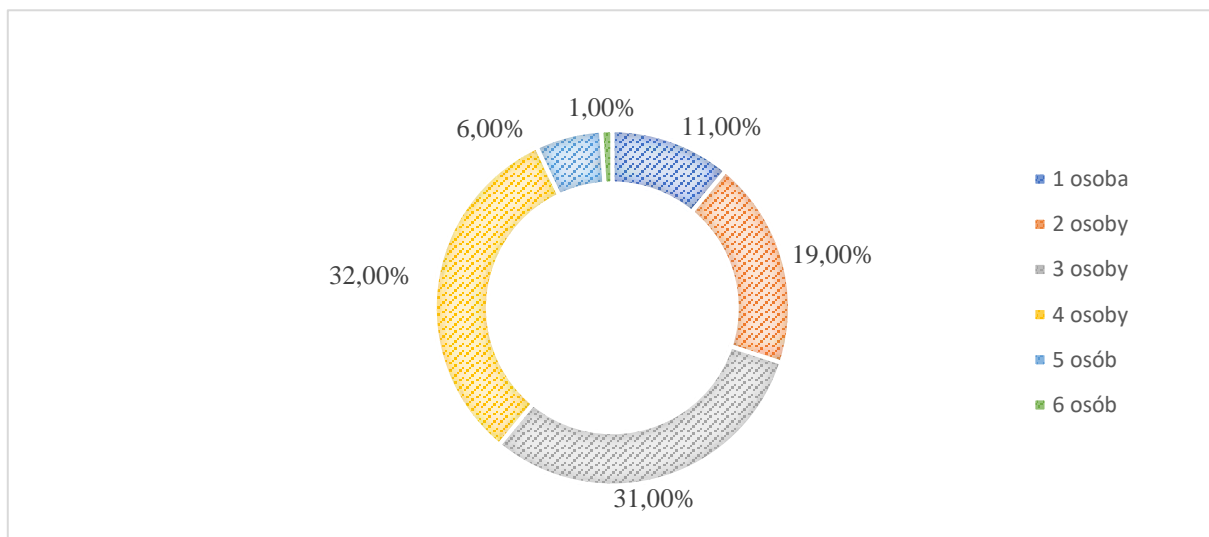
Wykres 5. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową

Z kolei, różnicując próbę badawczą według poziomu wykształcenia okazało się, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (54,00%). Kolejno 23,00% zadeklarowało posiadanie wykształcenia średniego, a 15,00% wykształcenia podstawowego. 3,00% ankietowanych poświadczyło ukończenie studiów wyższych, a pozostałe 2,00% ukończenie liceum.

Wykres 6. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie

Ponadto próba badawcza została scharakteryzowana ze względu na wielkość gospodarstwa domowego. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby reprezentujące 4 osobowe gospodarstwa domowe (32,00%). Równie liczną grupę stanowiły osoby wskazujące na 3 osobowe gospodarstwa domowe.

Wykres 7. Ilość osób w gospodarstwie domowym.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym mieszkańców gminy Marcinowice. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

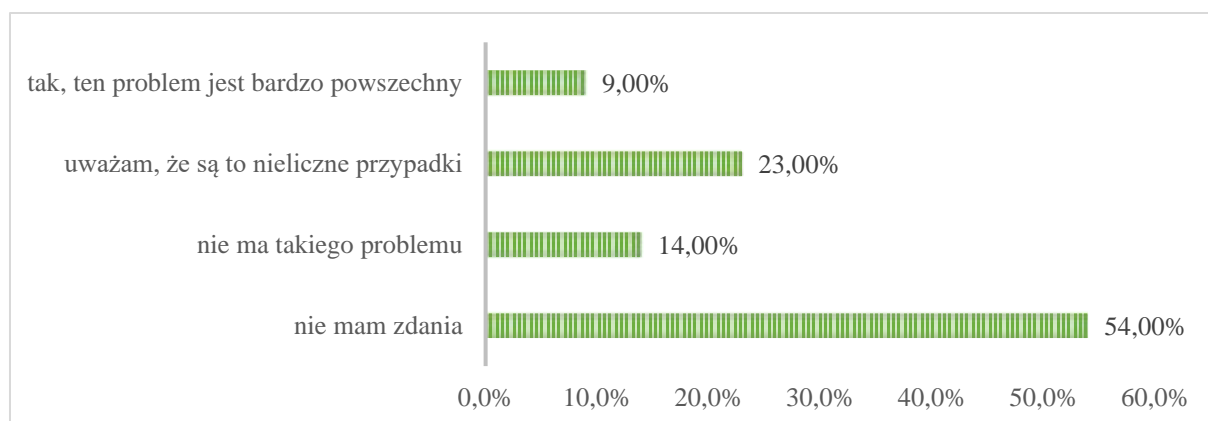
Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Problemy społeczne	Ważność problemu
alkoholizm	3,02
narkomania	2,66
wzrost przestępczości	2,43
nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	2,69
bezrobocie	2,26

Tabela 9 Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Marcinowice

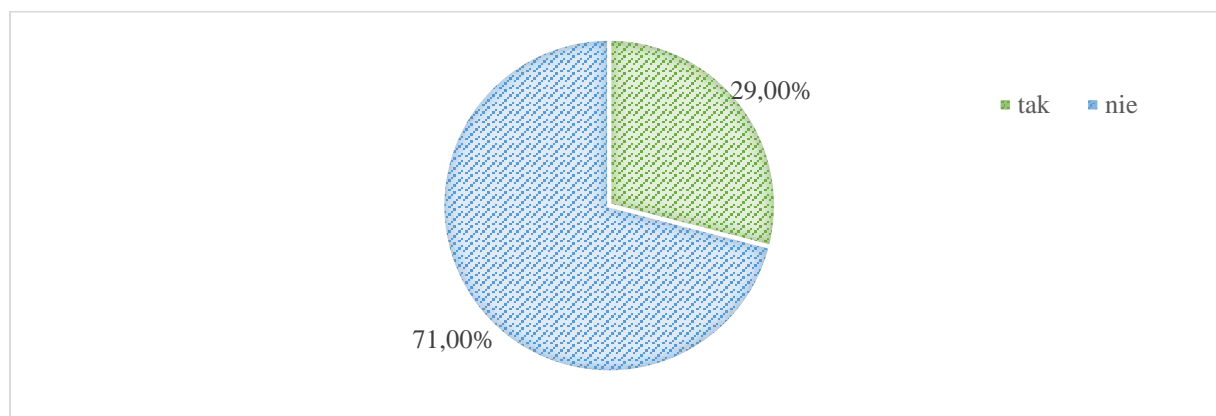
Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali alkoholizm, którego ważność uznali nieco ponad przeciętną. Dość wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Kolejnymi problemami jakie można uznać za występujące na terenie gminy Marcinowice okazały się nowe substancje psychoaktywne oraz narkomania.

Nawiązując do poprzedniego pytania, kolejne dotyczyło bezpośrednio zjawiska alkoholizmu. Jak wynika z odpowiedzi, dla 9,00% badanych problem alkoholizmu na terenie gminy Marcinowice jest bardzo powszechny. Kolejno 23,00% stwierdziło, że są to nieliczne przypadki, zaś 14,00% odpowiedziało, że taki problem nie występuje na terenie gminy. Pozostałe 54,00% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 8 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy występuje problem alkoholizmu?

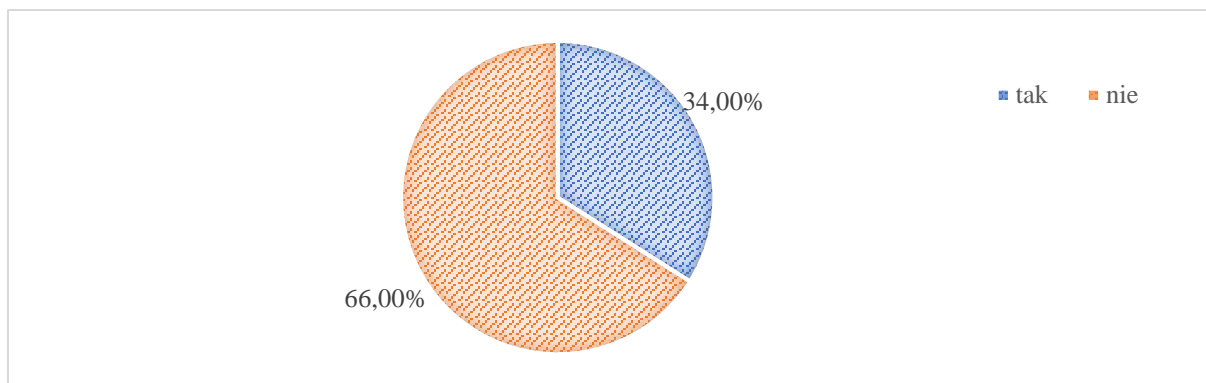
Następnie zapytaliśmy ankietowanych o to „czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?”. 71,00% badanych stwierdziło, że takie osoby nie stanowią zagrożenia, zaś 29,00% mieszkańców było przeciwnego zdania.

Wykres 9. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?

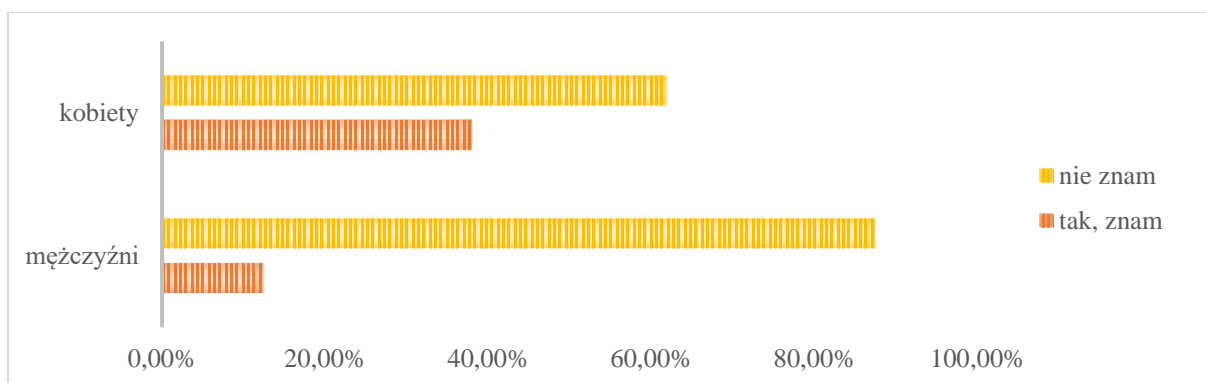
W grupie badanych mieszkańców odczuwających zagrożenie ze strony osób spożywających alkohol znalazło się 28 kobiet (33,33%) i 1 mężczyzna (6,25%). Zatem, jak widzimy, kobiety zdecydowanie częściej deklarowały naruszenie sfery bezpieczeństwa przez osoby spożywające alkohol. Prawdopodobnie przekonanie to warunkuje obawa przed agresją ze strony osób będących w stanie upojenia alkoholowego bądź swoisty rodzaj lęk wynikający z bezbronności w momencie spotkania się z osobą nadużywającą alkohol.

Badając skalę rozpowszechnienia zjawiska alkoholizmu na terenie gminy Marcinowice dowiedzieliśmy się, że 34,00% badanych zna osobiście kogoś, kto w ich ocenie nadużywa alkoholu. 32,00% przyznało, że zna w swoim otoczeniu nie więcej niż pięć osób nadużywających alkoholu, a 2,00% odpowiedziało, że potrafi wskazać od pięciu do dziesięciu takich osób. Pozostali ankietowani, tj.66,00%, zaprzeczyli posiadaniu takich znajomości.

Wykres 10. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Uwzględniając podział na płeć respondenta okazuje się, iż do znajomości osób nadużywających alkoholu zdecydowanie częściej przyznają się kobiety. Odpowiedzi potwierdzającej tego typu znajomości udzieliło 38,09% kobiet oraz 12,50% mężczyzn.

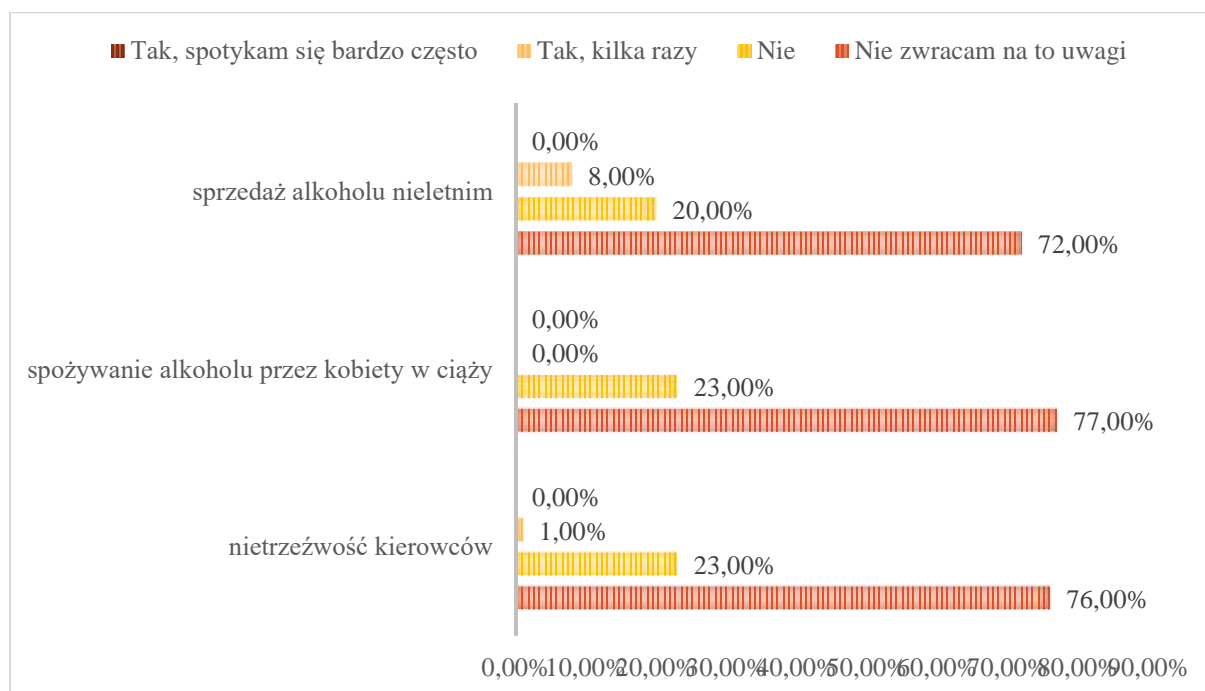
Wykres 11. Znajomość osób nadużywających alkoholu w środowisku badanych z podziałem na płeć

Kolejno poprosiliśmy mieszkańców o odpowiedź, czy znają przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim. 8,00% badanych zadeklarowało, że spotkało się z taką sytuacją kilka razy. 20,00% badanych odpowiedziało, że nigdy nie byli świadkami sprzedaży alkoholu nieletnim, a pozostałe 72,00% zaznaczyło, że nie zwraca uwagi na to, komu sprzedawany jest alkohol. Mimo tego konieczne wydaje się dalsze przeciwdziałanie reklamowaniu picia alkoholu i uświadamiania na temat negatywnego oddziaływania alkoholu na wszystkie sfery życia człowieka, rodziny, a także społeczeństwa. Co więcej, ważne jest także szkolenie osób odpowiedzialnych za sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w zakresie egzekwowania prawa zakazującego sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim⁵.

⁵ PARPA, *Deklaracja w Sprawie Młodzieży i Alkoholu*, <http://www.parpa.pl/index.php/profilaktyka-system-rekomendacji/deklaracja-w-sprawie-mlodziezy-i-alkoholu>

Następnie chcieliśmy zbadać rozpowszechnienie zjawiska picia alkoholu przez kobiety w ciąży. 23,00% ankietowanych nie spotkało się nigdy z konsumpcją napojów alkoholowych przez kobiety w ciąży, natomiast pozostałe 77,00% zadeklarowało brak zainteresowania tym problemem. Niemniej jednak, uświadamianie społeczeństwa na temat szkodliwości spożycia nawet niewielkiej ilości alkoholu w ciąży nadal pozostaje ważnym przedsięwzięciem, gdyż wypity alkohol negatywnie wpływa na rozwój płodu, prowadząc między innymi do poronień, czy różnego rodzaju schorzeń określanych mianem FAS (ang. *fetal alcohol syndrome*)⁶. Dzieci z zaburzeniem FAS cechuje prenatalne i postnatalne spowolnienie rozwoju fizycznego, uszkodzenie Ośrodkowego Układu Nerwowego (OUN) oraz specyficzne anomalie w budowie twarzy⁷.

Mieszkańcy zapytani o to czy spotkali się kiedykolwiek ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców na terenie gminy Marcinowice, najczęściej odpowiadali, że nie zwracają na to uwagi. Takiej odpowiedzi udzieliło 76,00% badanych. Kolejne 23,00% nigdy nie było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osobę, która mogła być pod wpływem alkoholu, zaś jeden z badanych potwierdził taką sytuację.

Wykres 12. Rozpowszechnienie problemu alkoholizmu na terenie gminy Marcinowice.

⁶ PARPA, *Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?*, <http://www.parpa.pl/index.php/ciaza-bez-alkoholu/badania>

⁷ J. Klimczak, *Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód*, w: M. Banach (red.), *Alkoholowy zespół płodu*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2011, s. 1-329, https://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl/sites/wydawnictwo/files/publikacje_pdf/alkoholowy_zespól_plodu.pdf, s. 149.

W zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy gminy Marcinowice skłaniali się także ku stwierdzeniu, iż do spożywania alkoholu w miejscach publicznych na przestrzeni ostatnich 10 lat dochodzi coraz rzadziej. Takiego zdania było 85,00% badanych. Kolejne 6,00% zadeklarowało, że zjawisko to na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie, a pozostałe 9,00% nie miało zdania na ten temat. Oprócz tego, nikt z badanych nie uważał, aby zjawisko to uległo nasileniu. Gdy zapytaliśmy o częstotliwość spotykania osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu, mieszkańcy najczęściej odpowiadali, że jest to widok rzadszy. Takiej odpowiedzi udzieliło 87,00% badanych. Następnie, 3,0% przyznało, że częstotliwość takich sytuacji pozostaje niezmienna od kilku lat, natomiast jeden z ankietowanych był zdania, że jest to zjawisko coraz częstsze. Pozostałe 9,00% nie miało zdania na ten temat.

Kolejno spożywanie alkoholu przez dorosłych i nieletnich również w opinii badanych zmalało na przestrzeni ostatnich 10 lat (odpowiednio 56,00% i 53,00%). Mimo to warto dodać, iż w przekonaniu 26,00% ankietowanych mieszkańców spożycie alkoholu wśród dorosłych utrzymuje się na podobnym poziomie, zaś 8,00% stwierdziło, że jest większe. W przypadku oceny spożywania alkoholu przez nieletnich 21,00% badanych było zdania, iż zjawisko to od lat utrzymuje się na podobnym poziomie, zaś 16,00% zaznaczyło, że uległo wręcz nasileniu.

Jak się okazuje, największą trudność badanym sprawiła ocena spożycia alkoholu w miejscu pracy, bowiem 61,00% nie miało zdania na ten temat. Niemniej jednak 37,00% uznało, że jest to zjawisko rzadsze, zaś pozostałe 2,00% zadeklarowało, że kultura spożycia napojów alkoholowych w miejscu pracy pozostaje bez zmian.

Przejawy alkoholizmu	Częściej	Podobnie	Rzadziej	Nie wiem
osoby pijące alkohol w miejscach publicznych	0%	6,00%	85,00%	9,00%
osoby pijane lub awanturujące się pod wpływem alkoholu	1,00%	3,00%	87,00%	9,00%
spożywanie alkoholu przez dorosłych	8,00%	26,00%	56,00%	10,00%
spożywanie alkoholu przez nieletnich	16,00%	21,00%	53,00%	10,00%
spożywanie alkoholu w miejscu pracy	0%	2,00%	37,00%	61,00%

Tabela 10. Ocena zjawiska alkoholizmu w czasie ostatnich 10 lat.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu

Badania CBOS na rok 2015 pokazują, że napoje alkoholowe ogółem spożywa 89,7% badanych, abstynencję zaś deklaruje nieco ponad 10%. Widzimy zatem, że spożywanie jakichkolwiek napojów alkoholowych jest naprawdę popularnym zjawiskiem, a osób niepijących jest niewiele. Nieco ponad 3% badanych spożywa napoje alkoholowe codziennie. Najwięcej, bo ponad 18% badanych pije średnio 2- 3 razy w miesiącu. Co więcej, respondenci deklarują, że spożywają napoje alkoholowe przez średnio 52 dni w roku, możemy zatem stwierdzić, iż przeciętny konsument pije co 7 dni, tj. raz w tygodniu⁸.

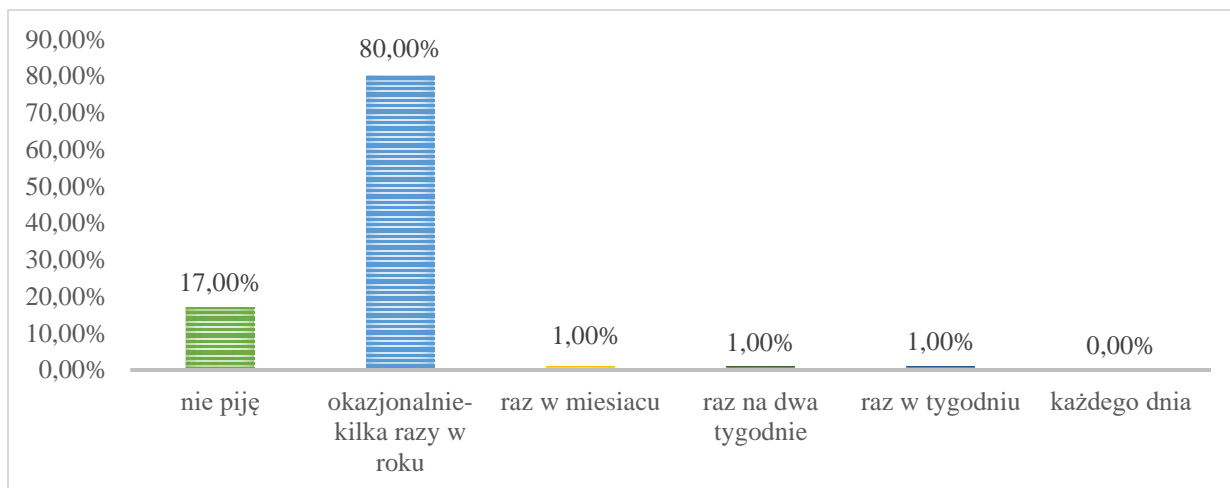
Niestety spożywanie alkoholu niesie za sobą daleko idące szkody. Nie sposób je wszystkie wymieniść, ale warto wspomnieć choćby o zdrowotnej degradacji pijących (alkohol uważany jest za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko przedwczesnego zgonu, szczególnie wśród mężczyzn). Powoduje on także szkody społeczne (przestępstwa, wypadki drogowe, przemoc, rozpad rodziny) oraz ekonomiczne. Pomimo, iż wyżej wymienione szkody są daleko idące i wymiennie (finansowo) bardzo wysokie, ciągle nie udaje się opanować zjawiska nadmiernego spożywania alkoholu, zarówno wśród dorosłych jak i młodszych mieszkańców naszego kraju.

Deklaracje badanych mieszkańców gminy Marcinowice dotyczące aktualnych zachowań związanych ze spożywaniem alkoholu wskazują, że alkohol jest obecny w życiu badanych, lecz częstotliwość jego spożywania jest zazwyczaj okazjonalna.

Okazuje się, bowiem, iż najlicniejsza grupa tj. 80,00% ankietowanych spożywa napoje alkoholowe okazjonalnie, średnio kilka razy w roku. Pojedyncze osoby przyznały się do spożywania alkoholu z większą częstotliwością tj. raz w miesiącu lub częściej. Pozostałe 17,00% respondentów zadeklarowało abstynencję.

Uwzględniając płeć respondentów, zarówno kobiety (80,95%), jak i mężczyźni (75,00%) najczęściej odpowiadali, że piją alkohol okazjonalnie.

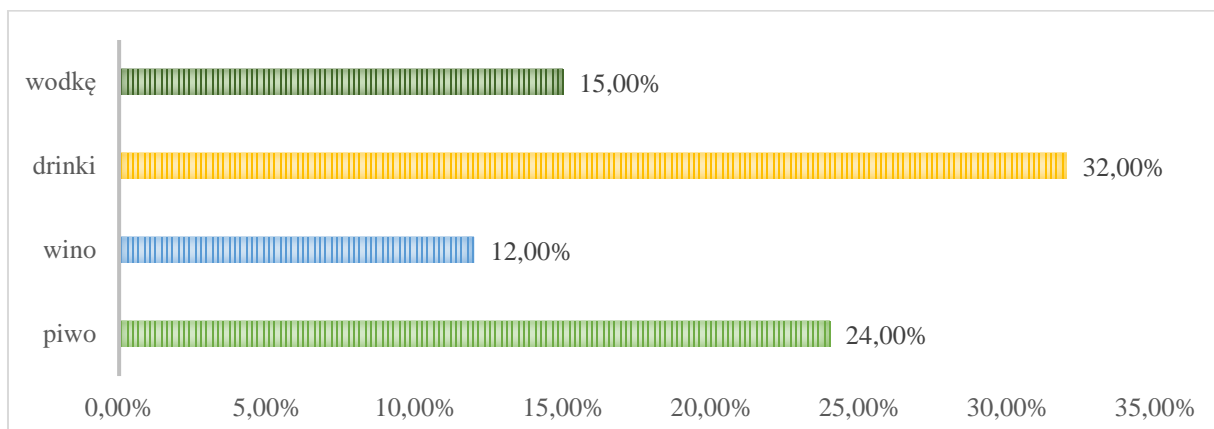
⁸ CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, 2015r.*

Wykres 13. Jak często spożywasz alkohol?

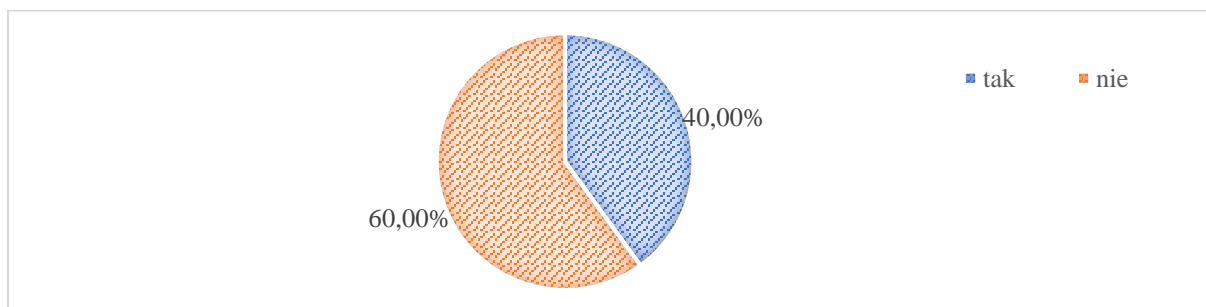
W odpowiedzi na pytanie odnośnie rodzaju spożywanego alkoholu, respondenci najczęściej wskazywali, że piją piwo. Odpowiedź tę wybrało 46,00% badanych. Kolejno drinki wybrane przez 21,00% ankietowanych; wino wskazane przez 7,00% oraz wódka przez 6,00%

Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta widzimy, że preferencje co do rodzaju spożywanego alkoholu są wtedy różne. Wśród kobiet najczęściej wybierane spośród alkoholi jest piwo; takie preferencje zadeklarowało 47,62% badanych. Natomiast wśród mężczyzn, równie często jak piwo została wskazana wódka. Takie odpowiedzi zostały wybrane po równo przez 37,50% ankietowanych.

Wykres 14. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?

W części poruszającej problematykę alkoholizmu zadaliśmy także badanym pytanie odnośnie przyzwolenia w ich domu na picie względnie nowych na naszym rynku napojów alkoholowych, to jest cydru i alcopops oraz napojów bezalkoholowych, w tym piwa bezalkoholowego i napojów energetyzujących przez osoby niepełnoletnie. 40,00% badanych stwierdziło, że w ich domach nie ma zakazu spożywania powyższych napojów. Pozostałe 60,00% stanowczo odpowiedziało, że w ich rodzinie nie ma przyzwolenia na picie napojów energetyzujących, piwa 0%, cydru lub alcopops.

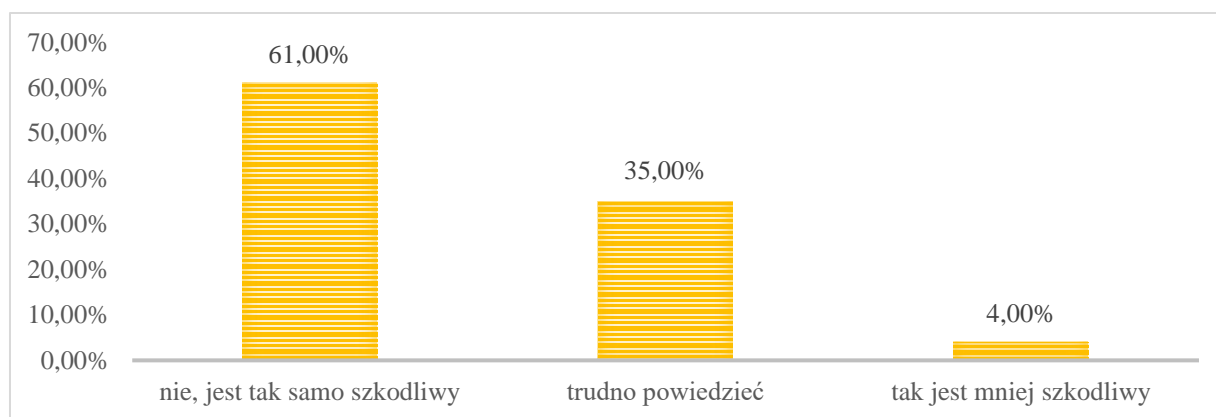
Wykres 15. Czy w Pani/a rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów alkoholowych lub 0% przez nieletnich?

Warto dodać, iż we wszystkich z tych gospodarstw najpopularniejszą używką wśród młodzieży nieletniej były napoje energetyzujące. Ponadto 2,00% badanych przyznało, że w ich domach jest przyzwolenie na spożywanie piwa 0%.

Zgodnie z oficjalnym stanowiskiem Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych sprzedaż piwa bezalkoholowego osobom poniżej 18 roku życia może poddawać w wątpliwość ustawę o wychowaniu w trzeźwości, bowiem w ten sposób od najmłodszych lat uczy się młodzież złych nawyków i tym samym przyswajają się ich do konsumowania piwa w dorosłym życiu⁹.

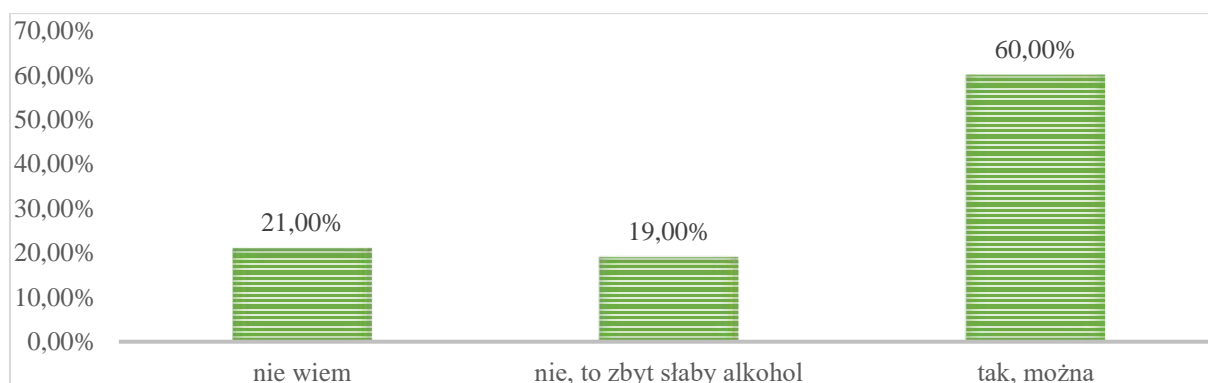
Dobrym sygnałem są wyniki obrazujące wiedzę mieszkańców dotyczącą szkodliwości alkoholu zawartego w piwie, winie i wódce. 61,00% ankietowanych ma świadomość, iż alkohol zawarty w piwie czy winie jest tak samo szkodliwy jak ten zawarty w wódce i innych wyżej procentowych alkoholach. Kolejne 35,00% nie wyraziło swojego zdania na ten temat, natomiast pozostałe 4,00% stwierdziło, że alkohol zawarty w piwie czy winie jest mniej groźny.

⁹ Za: PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*, 2018, <http://www.parpa.pl/images/file/piwo%20bezalkoholowe.docx>, data dostępu: 08.03.2019.

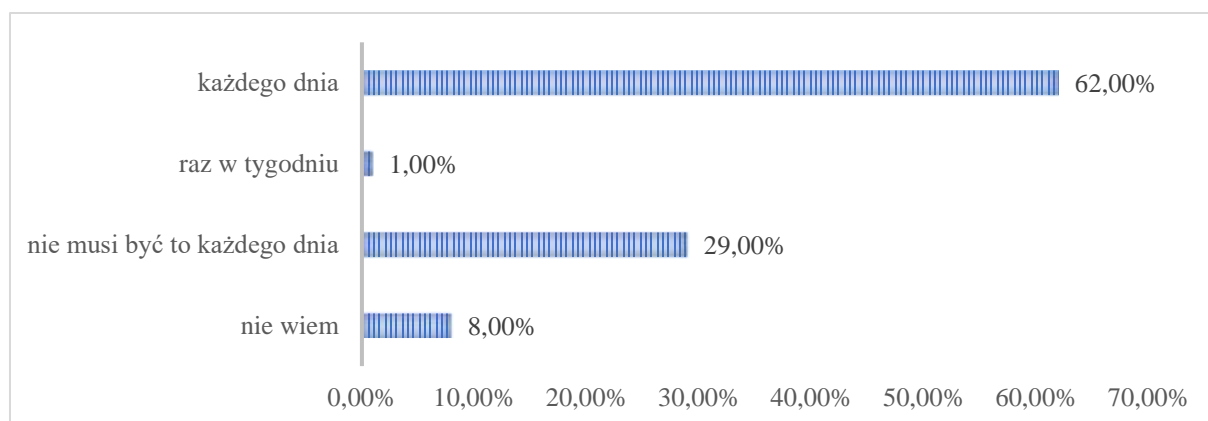
Wykres 16. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?

Co więcej, w opinii 60,00% jak najbardziej można uzależnić się od piwa i wina tak samo, jak od wódki. Z drugiej strony 19,00% badanych zaznaczyło, że piwo i wino są jednak zbyt słabym alkoholem, aby można było się od nich uzależnić. Pozostałe 21,00% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 17. Czy Pana/Pani zdaniem można się uzależnić od piwa i wina?

Z kolei, jeśli chodzi o określoną częstotliwość spożywania alkoholu, która daje podstawę do mówienia o występującym problemie uzależnienia, okazuje się, iż zdaniem 29,00% ankietowanych spożywanie napojów procentowych nie musi odbywać się każdego dnia, aby się od nich uzależnić. Tym samym odczuwanie potrzeby napicia się alkoholu nawet raz w miesiącu jest już sygnałem ostrzegawczym. Jeden z badanych przyznał, że spożywanie alkoholu nawet raz w tygodniu może być uzależniające. Niemniej jednak najwyższy odsetek tj. 62,00% stanowiły osoby, według których tylko w przypadku codziennego spożywania alkoholu można się uzależnić. Pozostałe 8,00% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 18. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?

Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych¹⁰.

Postawy badanych mieszkańców wobec spożywania alkoholu warto podsumować przekonaniem na temat wpływu alkoholu na redukcję stresu. Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość ankietowanych tj. 70,00% podziela opinię, że alkohol nie pomaga w sytuacjach kryzysowych. Niemniej jednak, zdaniem 29,00% respondentów, w zależności od sytuacji spożywanie alkoholu może być pomocne. Jeden z badanych nie potrafił odpowiedzieć jednoznacznie na tak zadane pytanie.

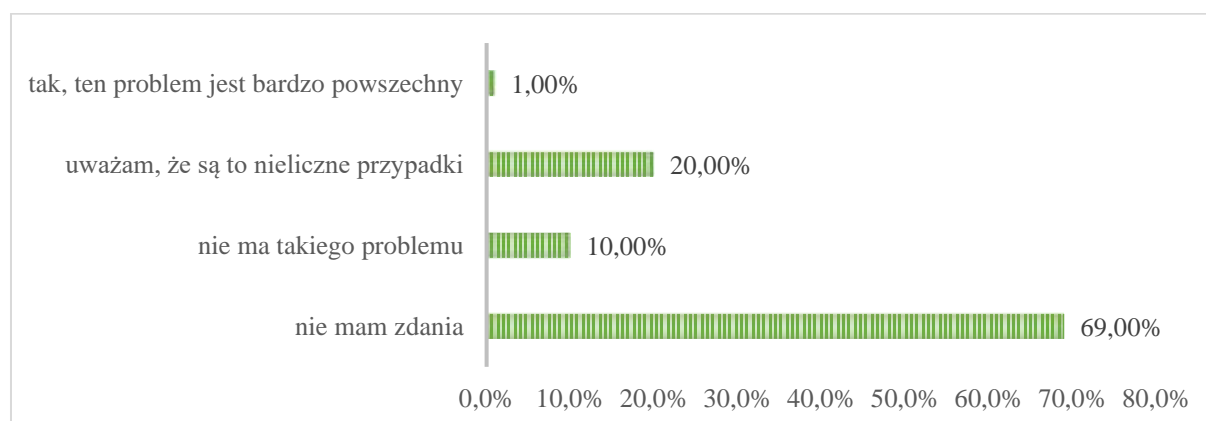
¹⁰ Za: J. Fudała, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551,bezpieczne-picie-alkoholu>

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków

Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej powszechne, bowiem szacuje się, iż w Polsce jest obecnie od 100 do 120 tys. uzależnionych od tego typu substancji psychoaktywnych¹¹. Jak wynika z badań CBOS problem narkomanii dotyczy szczególnie środowisk młodych ludzi (liczba uczniów w polskich szkołach używających narkotyków w latach 2003-2016 utrzymywała się w granicach 20%)¹².

Pomimo tego, iż problem stosowania narkotyków dotyczy głównie ludzi młodych, warto poznać, jakie są postawy dorosłych wobec tej substancji psychoaktywnej.

W odpowiedzi na pytanie odnośnie oceny występującego problemu narkomanii na terenie gminy Marcinowice, najwięcej badanych, to jest 69,00% nie było w stanie jednoznacznie ocenić skali tego problemu. Kolejno zdaniem 20,00% ankietowanych zjawisko narkomanii w gminie jest rzadko spotykane, zaś jeden z badanych stwierdził, że jest to bardzo powszechny problem. Pozostałe 10,00% respondentów odpowiedziało, że problem narkomanii nie występuje na terenie gminy.

Wykres 19. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?

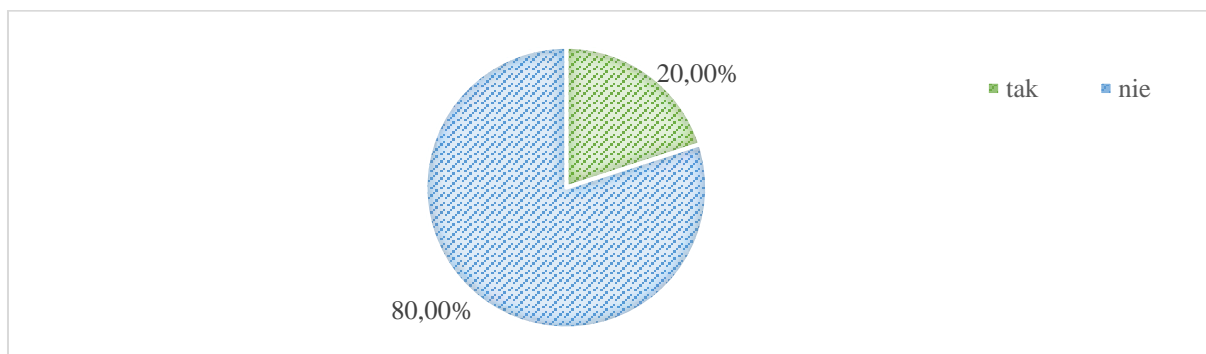
Spośród badanych mieszkańców gminy Marcinowice, zdecydowana większość tj. 96,00% nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto zażywałby narkotyki. Pozostałe 4,00% respondentów przyznało, że zna do pięciu osób, które sięgają po tego typu substancje. Co ciekawe wszystkie deklaracje dotyczące posiadania tego typu znajomości zostały złożone przez kobiety.

¹¹ Za: T. Gdaniec, *W Polsce jest ponad 100 tys. osób uzależnionych od narkotyków*, 2015, <https://wiadomosci.wp.pl/w-polsce-jest-ponad-100-tys-osob-uzalezniionych-od-narkotykow-6027418525160065a>

¹² CBOS, *Młodzież 2016*, 2016, <http://www.cinn.gov.pl/porta1?id=166545>

Zapytaliśmy także mieszkańców, czy w swoim otoczeniu znają miejsca, w których można zdobyć narkotyki. 7,00% badanych przyznało, że posiada taką wiedzę, natomiast pozostałe 93,00 zaprzeczyło.

Jeśli chodzi o doświadczenia badanych mieszkańców z substancjami psychoaktywnymi, to do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się 20,00% respondentów, w tym 21,43% kobiet i 12,50% mężczyzn. 3,00% badanych zadeklarowało użycie narkotyków kilka razy, a 17,00% stwierdziło, że był to jednorazowy kontakt.

Wykres 20. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki lub inne substancje odurzające?

Używanie narkotyków w sytuacjach kryzysowych nasila ich uzależniające działanie. Pozytywnym jest, iż zdecydowana większość badanych jest zdania, że tego typu używki nie pomagają w radzeniu sobie ze stresem. Pozostałe 4,00% respondentów nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie.

Ponadto mieszkańcy gminy Marcinowice są dosyć radykalni w zakresie poglądów dotyczących szkodliwości substancji zwanych dopalaczami. 85,00% badanych, było zgodnych w twierdzeniu, że dopalacze są równie szkodliwe jak narkotyki, a pozostałe 15,00% przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

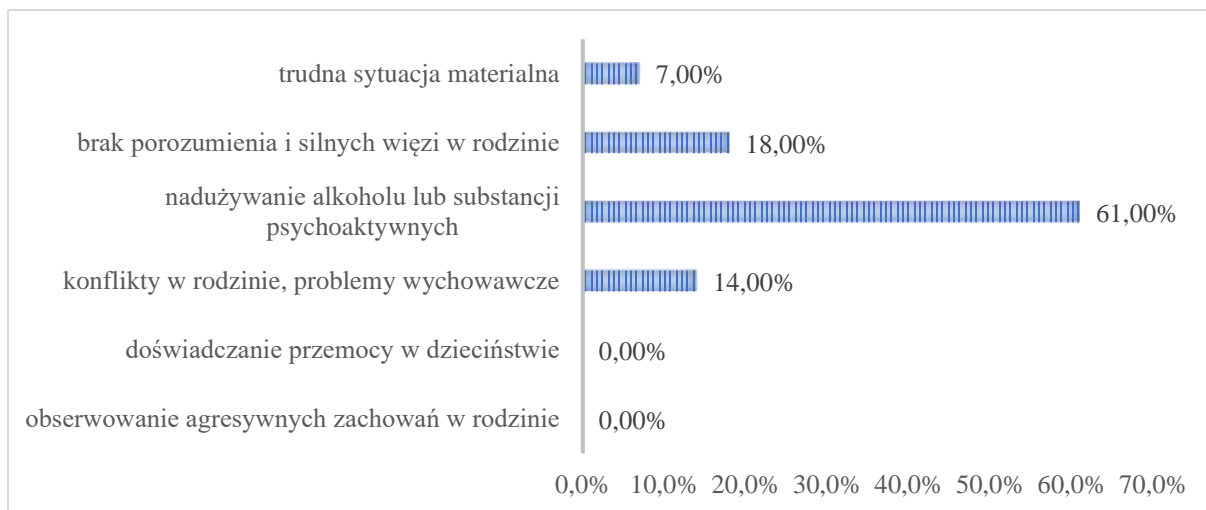
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się bardzo trudnymi, intymnymi osobistymi doświadczeniami. Przemoc traktują jako sytuację poniżającą, wstydlivą, stąd ogromne bariery przez przyznaniem się do tego typu incydentów.

Badania CBOS dotyczące doświadczania zjawiska przemocy wśród Polaków pokazują, iż przemoc oraz inne formy agresji nie są czymś nadzwyczajnym w życiu Polaków, gdyż coraz częściej można zaobserwować tego typu incydenty na ulicy, w miejscach publicznych, w pracy, w szkole, środkach komunikacji miejskiej.

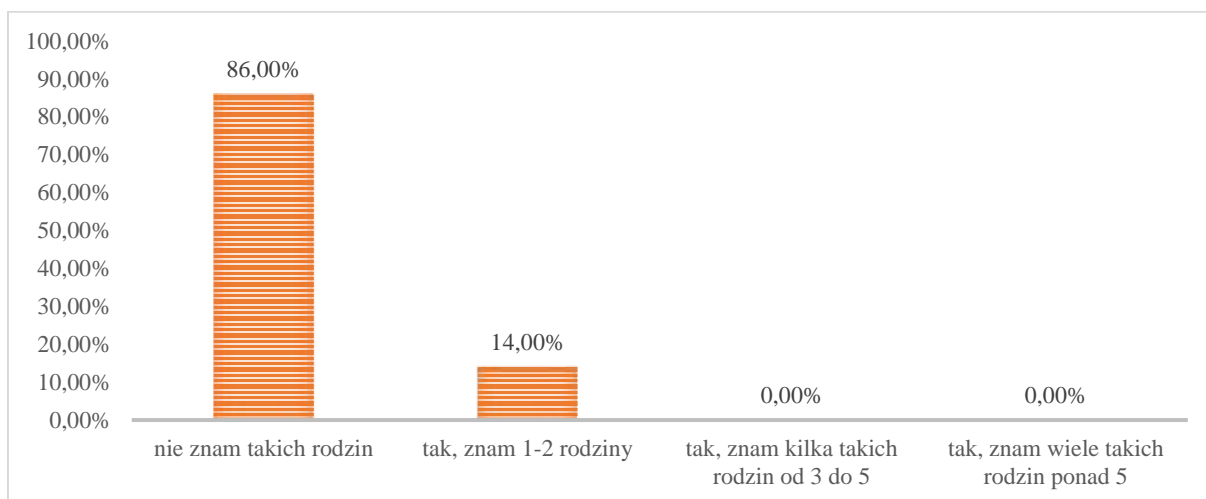
Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. Wprawdzie przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych jako środka wychowawczego ma w Polsce coraz mniej zwolenników, jednak opinia publiczna jest wciąż sceptycznie nastawiona, co do wprowadzenia całkowitego zakazu stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Za jej głosem do niedawna szło także polskie prawo, dopuszczające stosowanie kar fizycznych, jeżeli nie powodują one uszczerbku na zdrowiu dziecka. Jednak sami zwolennicy karania fizycznego przyznają się, iż kary takie są upokarzające dla dzieci.

Gdy zapytaliśmy mieszkańców gminy Marcinowice o najpoważniejsze źródło występowania przemocy w rodzinie, to okazało się, że dla 61,00% jest nim nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Odpowiedź ta była najczęściej wskazywana zarówno w grupie kobiet, jak i mężczyzn (odpowiednio 61,90% i 56,25% ankietowanych). Kolejne 18,00% badanych jako główną przyczynę występowania przemocy w rodzinie wskazało brak porozumienia i silnych więzi w rodzinie., a 14,00% konflikty w rodzinie lub problemy wychowawcze. Pozostałe 7,00% badanych stwierdziło, że wpływ na to może mieć trudna sytuacja materialna.

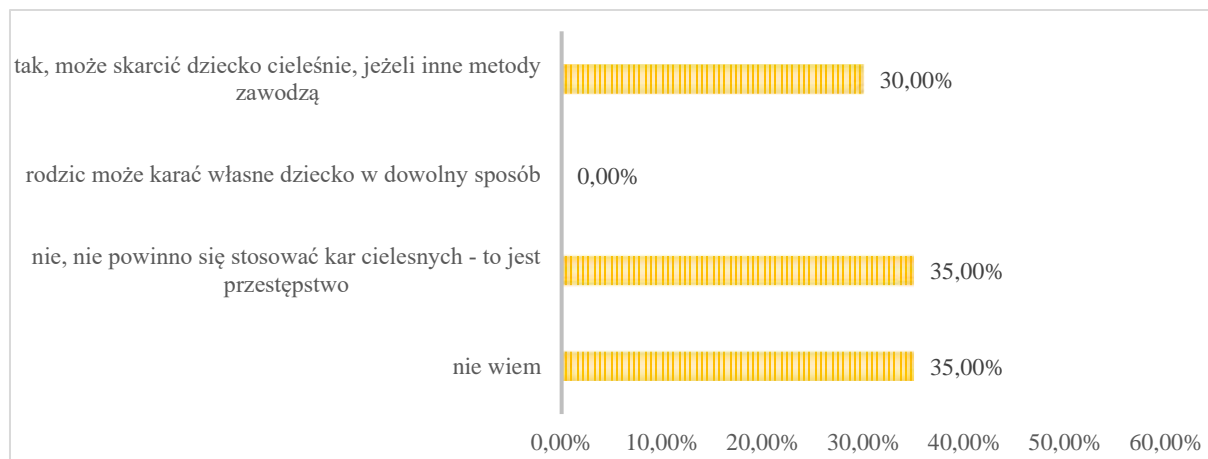
Wykres 21. Jak w Pana/Pani opinii jest najpoważniejsze źródło występowania przemocy w rodzinie?

Ponadto badania pokazały, iż wśród ankietowanych 14,00% zna 1-2 rodziny, w których stosowana jest przemoc. Tego typu znajomości zostały zadeklarowane wyłącznie przez kobiety. Pozostałe 86,00% badanych przyznało, że w ogóle nie zna takich rodzin.

Wykres 22. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc w rodzinie?

Jak wynika z pozyskanych danych, opinie mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych i surowego traktowania dzieci są zróżnicowane. 35,00% jest zdania, że tego typu kary nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Niemniej jednak, 30,00% odpowiedziało, że jest to dopuszczalne w sytuacji kiedy inne metody zawodzą. Pozostałe 35,00% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Warto nadmienić, iż w grupie respondentów uznających stosowanie kar cielesnych za dopuszczalną metodę wychowawczą znalazły się 24 kobiety (28,57%) i 6 mężczyzn (37,50%).

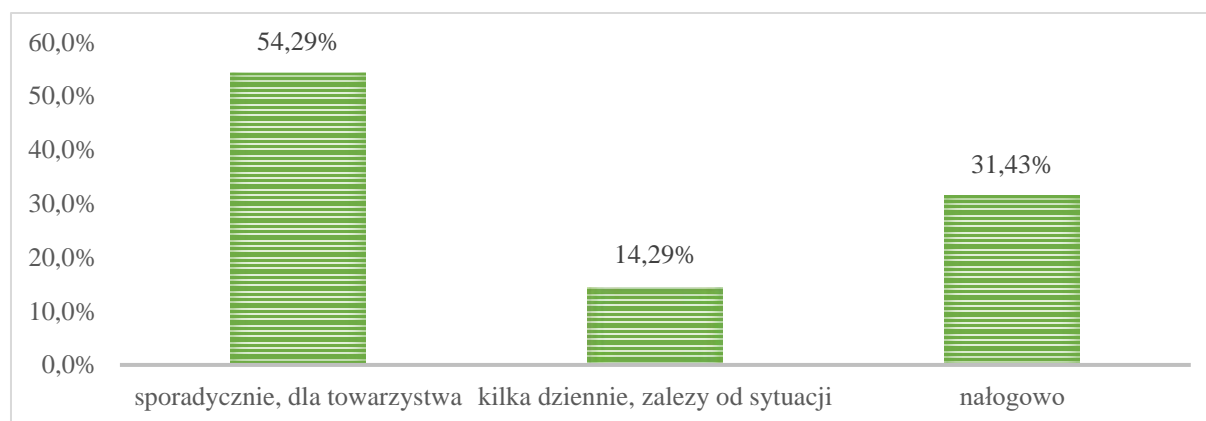
Wykres 23. Czy uważa Pan/Pani, że rodzic może uderzyć swoje dziecko?

Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów

Badania Omnibus z 2017 roku¹³ na temat postaw wobec palenia tytoniu pokazują, iż niemal jedna czwarta Polaków, to jest 24%, pali papierosy nałogowo, a więc każdego dnia. Wynik ten utrzymuje się na podobnym poziomie od 2015 roku. Mimo to warto dodać, iż na przestrzeni 2011-2015 roku spadła liczba palących nałogowo. Choć była to niewielka ilość, to w 2013 roku udział osób palących nałogowo spadł o 4 punkty procentowe w porównaniu do roku 2011 i o 3 punkty procentowe od 2013 do 2015 roku. Ponadto badania pokazują, iż palenie papierosów jest uwarunkowane od płci, gdyż częściej mężczyźni sięgają po papierosy niż kobiety (29% wobec 20%).

W trakcie ankietyzacji nie zabrakło więc pytania o to, czy mieszkańcy palą papierosy. Wśród badanych z terenu gminy Marcinowice 35,00%; w tym 29,76% kobiet oraz 62,50% mężczyzn przyznało się do palenia, natomiast pozostałe 65,00% zaprzeczyło.

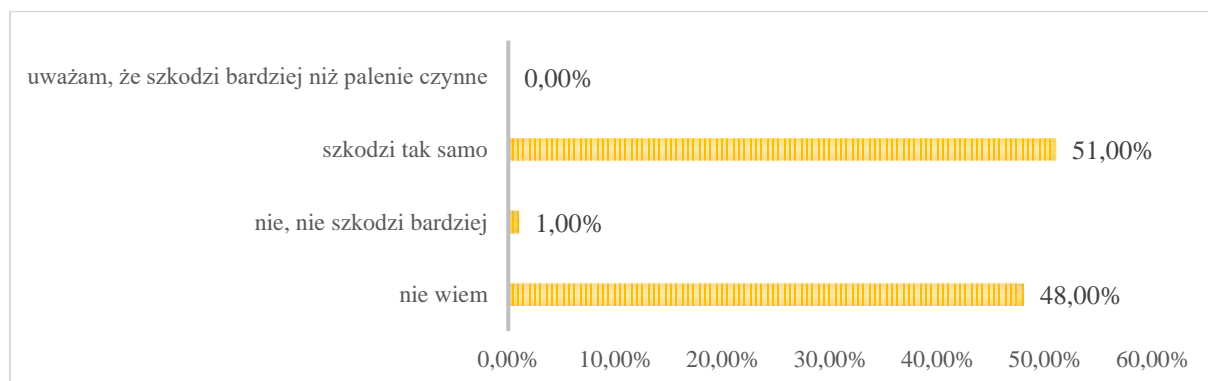
Wśród mieszkańców, którzy przyznali się do palenia, największy odsetek tj. 54,29% stanowiły osoby palące sporadycznie, dla towarzystwa. Do nałogowego palenia papierosów przyznało się 31,43% badanych, w tym 16,00% kobiet i 70,00% mężczyzn. Pozostałe 14,29% przyznało, że pali kilka razy dziennie i jest to zależne od sytuacji.

Wykres 24. Jak często Pan/Pani pali papierosy?

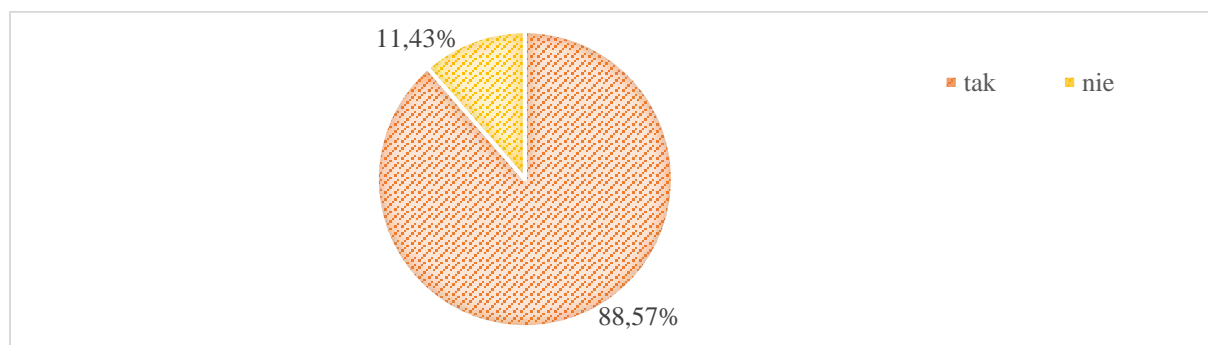
¹³ A. Trzasańska i in., *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu*, 2017, <https://gis.gov.pl/wp-content/uploads/2018/04/Postawy-Polak%C3%B3w-do-palenia-tytoniu-Raport-2017.pdf>, s. 6.

W kontekście konsekwencji zdrowotnych, jakie powoduje palenie zapytaliśmy badanych, czy ich zdaniem palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne. 51,00% palących, jak i niepalących było zdania, iż palenie bierne szkodzi tak samo zdrowiu, jak palenie czynne. Jeden z badanych wyraził zdanie odmienne, a pozostałe 48,00% nie miało opinii na ten temat. Ponadto, nikt z badanych nie twierdził, aby palenie bierne bardziej szkodziło niż palenie czynne.

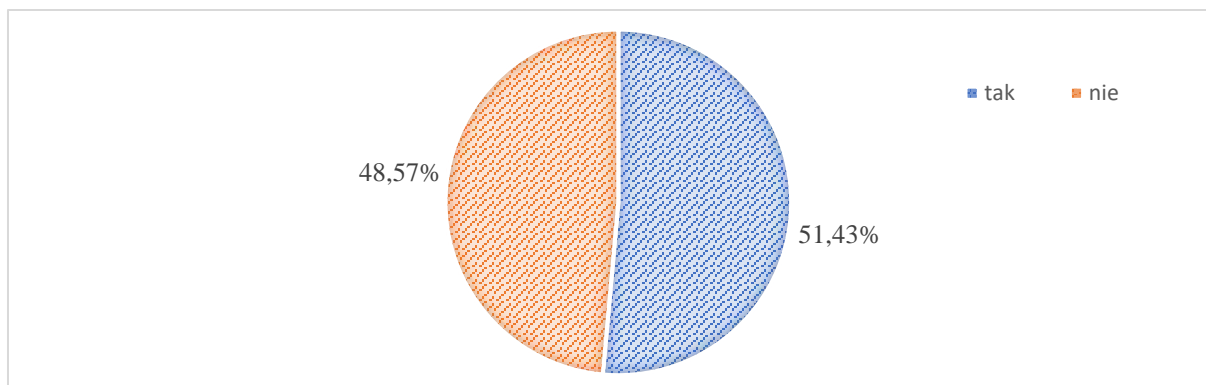
Wykres 25. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne?

Osobno zbadaliśmy także postawy palących ankietowanych wobec wpływu palenia papierosów na ich zdrowie. Jak się okazało, 88,57% z nich ma świadomość tego, że papierosy wpływają w sposób negatywny na zdrowie człowieka. Z kolei 11,43%, w tym 12,00% kobiet i 10,00% mężczyzn było zdania, że palenie nie szkodzi ich zdrowiu.

Wykres 26. Czy uważa Pan/Pani, że palenie papierosów szkodzi Pana/Pani zdrowiu?

Co niepokojące, aż 51,43% palących przyznało, że pali papierosy w obecności dzieci. Taką deklarację złożyło 48,00% kobiet i 60,00% mężczyzn. Pozostałe 48,57% z grona palących mieszkańców zaznaczyło, iż nigdy nie zdarzyło się im palić w obecności dzieci.

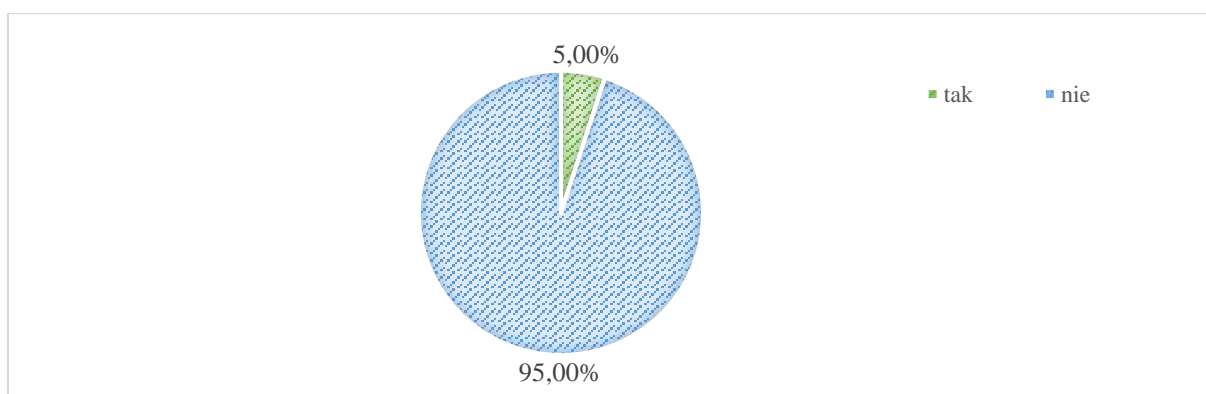

Wykres 27. Czy pali Pan/Pani w obecności dzieci?

Profilaktyka uzależnień

Wielokrotne używanie substancji psychoaktywnych nasila ich uzależniające działanie, które objawia się silną potrzebą ich ciągłego przyjmowania, pomimo bycia świadomym szkód (somatycznych, psychicznych, społecznych), jakie te substancje powodują¹⁴. Co więcej, uzależnienie to choroba niezwykle złożona wymagająca kompleksowego leczenia. Stąd też na zakończenie badania zapytaliśmy mieszkańców o to, czy na terenie swojej gminy znają instytucje, które udzielają pomocy osobom uzależnionym.

Należy zwrócić uwagę, iż zaledwie 5,00% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jedną instytucję, która zajmuje się taką pomocą i był to najczęściej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz ośrodek zdrowia. Pozostałe 95,00% respondentów zadeklarowało brak znajomości instytucji świadczących pomoc w leczeniu uzależnień. Zasadnym wydaje się więc zintensyfikowanie działań informacyjnych w tym zakresie.

Wykres 28. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym?

¹⁴ Za: A. Dietrich-Muszalska, *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015, <http://a.umed.pl/psychiatria/dydaktyka/2015/Uzależnienia%20od%20SPA%20VI.pdf>

Osoby ankietowane zostały również poproszone o wskazanie kierunków działań, jakie w ich opinii powinny podjąć władze gminy w celu przeciwdziałania uzależnieniom. W pierwszej kolejności zdaniem większości respondentów, należy skupić się na prowadzeniu profilaktycznej działalności edukacyjnej z zakresu postaw prozdrowotnych, której adresatami będą dzieci i młodzież szkolna. W dalszej kolejności, warto byłoby także organizować spotkania informacyjne na temat możliwości i form udzielanej pomocy osobom uzależnionym. Następnie jako istotne mieszkańcy wskazali organizowanie spotkań informacyjno-profilaktycznych w zakresie szkód, jakie powoduje spożywanie alkoholu. Na ostatniej pozycji mieszkańcy jako zasadne wskazali utworzenie Centrum Integracji Społecznej świadczącego pomoc dla osób uzależnionym, które odbyły leczenie odwykowe.

Wyniki zebrane w rozdziale dotyczącym problemów społecznych w opinii badanych mieszkańców z terenu gminy Marcinowice obrazują, iż najbardziej zauważalnym problemem społecznym w ich środowisku lokalnym jest alkoholizm. Niemniej jednak jego ważność została oceniona przez mieszkańców na poziomie przeciętnym.

Dalsza część analizy przedstawiająca spostrzeżenia respondentów, co do kultury picia napojów procentowych na przestrzeni ostatnich 10 lat obrazuje, że najczęściej mieszkańcy gminy Marcinowice są zdania, iż widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych oraz awanturujących się pod wpływem alkoholu jest obecnie dużo rzadszy. Stąd też zdecydowana większość badanych, to jest 71,00%, nie postrzega osób pijących alkohol jako zagrożenia dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Ponadto w opinii większości badanych mieszkańców dorośli i nieletni spożywają mniejszą ilość napojów wysokokowych niż wcześniej.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, mieszkańcy gminy Marcinowice spożywają napoje procentowe okazjonalnie, a najczęściej spożywanym przez nich alkoholem jest piwo. Co więcej, ankietowani mieszkańcy deklarują sporą wiedzę na temat alkoholu, gdyż ponad 60,00% badanych ma świadomość tego, że bez względu na to jaki rodzaj alkoholu jest spożywany (piwo, wino, czy wódka), to zarówno jego szkodliwość, jak i możliwość uzależnienia od niego są takie same. Niepokojącym jest jednak fakt, iż w opinii 62,00% badanych tylko codzienne spożywanie alkoholu może prowadzić do uzależnienia. Ponadto 29,00% ankietowanych uważa, że alkohol może być pomocny w zależności od danej sytuacji kryzysowej, w której znalazła się osoba pijąca.

W części badania poświęconej tematyce narkomanii dowiedzieliśmy się, że 20,00% postrzega problem narkomanii jako znikomy i potwierdza występowanie pojedynczych przypadków, a 10,00% jest zdania, że problem narkomanii nie występuje na terenie gminy. Stąd też badani w większości nie znają osób, które zażywają narkotyki i nie wiedzą także, gdzie można je nabyć.

W trakcie ankietyzacji okazało się iż, w próbie badawczej znalazło się 35,00% osób palących, z czego 31,43% przyznało się do palenia nałogowego. Co ważniejsze, ponad połowa palących, jak i niepalących mieszkańców twierdzi, że palenie bierne szkodzi tak samo, jak palenie czynne. Pomimo tego 51,43% palących przyznało, że robi to w obecności dzieci. Istotnym jest również fakt, iż blisko 89,00% palących ma świadomość tego, że palenie ma szkodliwy wpływ na ich zdrowie.

W wyniku pytań poruszających tematykę przemocy w rodzinie, dowiedzieliśmy się, że 14,00% badanych zna 1-2 przypadki rodzin, w których stosowana jest tego rodzaju przemoc. Ponadto dowiedzieliśmy się, iż nadal wiele osób dopuszcza stosowanie kar cielesnych wobec dzieci. Zdaniem 30,00% rodzic może ukarać w ten sposób swoje dziecko jeśli inne metody zawodzą. 35,00% badanych wyraziło zdanie odmienne w tym temacie, uważając stosowanie tego typu metod wychowawczych za przestępstwo.

Z pozyskanych danych wynika również, iż w opinii respondentów, najczęstszą przyczyną występowania przemocy w rodzinie jest alkoholizm lub nadużywanie substancji psychoaktywnych.

Na tle zgromadzonych danych bardzo niepokojący okazał się wynik wskazujący na to, iż 95,00% badanych nie posiada wiedzy na temat instytucji w ich środowisku lokalnym, które zajmują się udzielaniem pomocy osobom uzależnionym.

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów – II etap edukacji

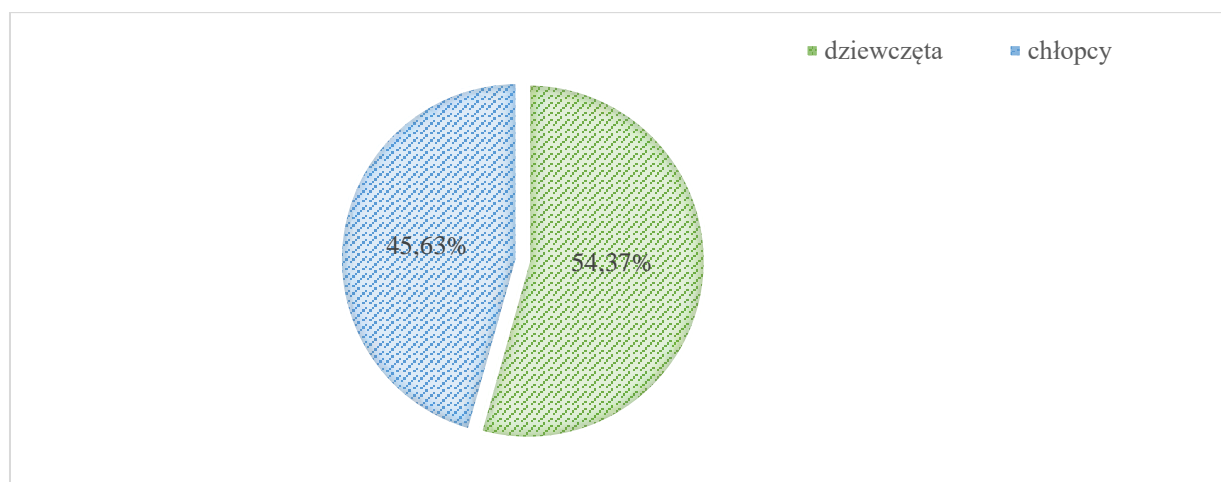
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

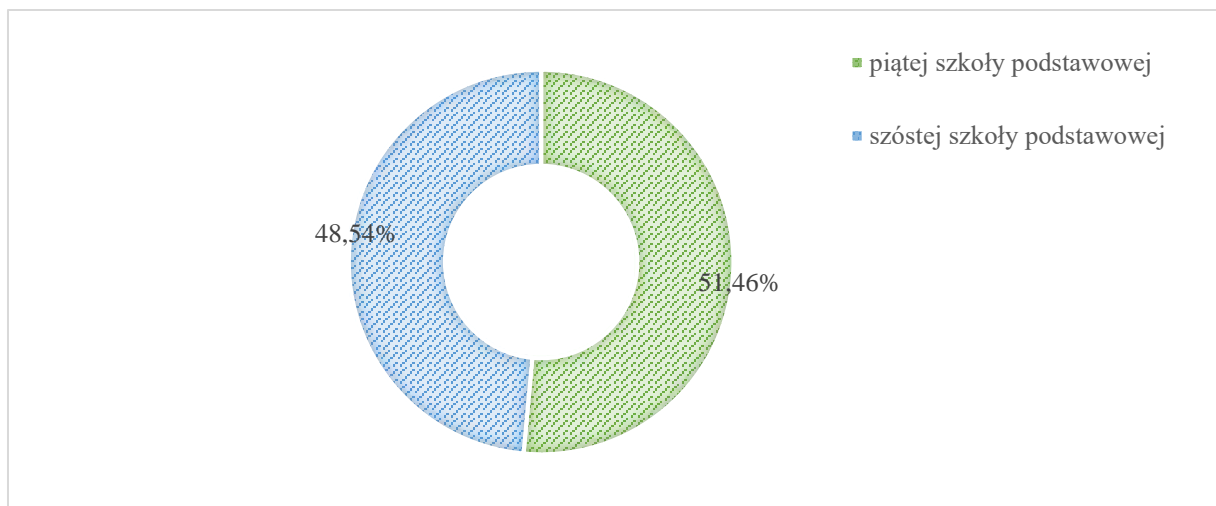
- 1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picie alkoholu, palenie papierosów;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 103 uczniów klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Marcinowice. Wśród badanych było 56 dziewcząt i 47 chłopców.

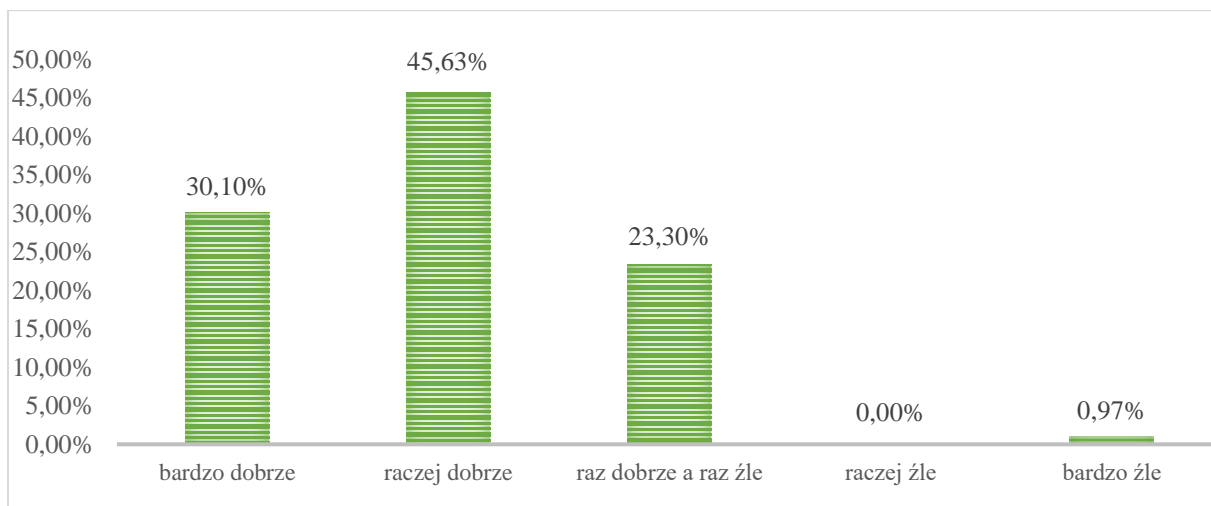
Wykres 29. Podaj swoją płeć?

Wykres 30. Jesteś uczniem klasy?

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

Analizując klimat, w którym funkcjonują uczniowie klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Marcinowice dowiadujemy się, że ankietowani, bez względu na płeć najczęściej w swojej szkole czują się raczej dobrze. Odpowiedzi tej udzieliło 45,63% uczniów. Kolejno 30,10% stwierdziło, że czuje się bardzo dobrze; a 23,33% uczniów oceniło swoje samopoczucie w szkole jako zmienne, raz dobre a raz złe. Tylko jeden z badanych uczniów (0,97%) przyznał, że w szkole czuje się bardzo źle.

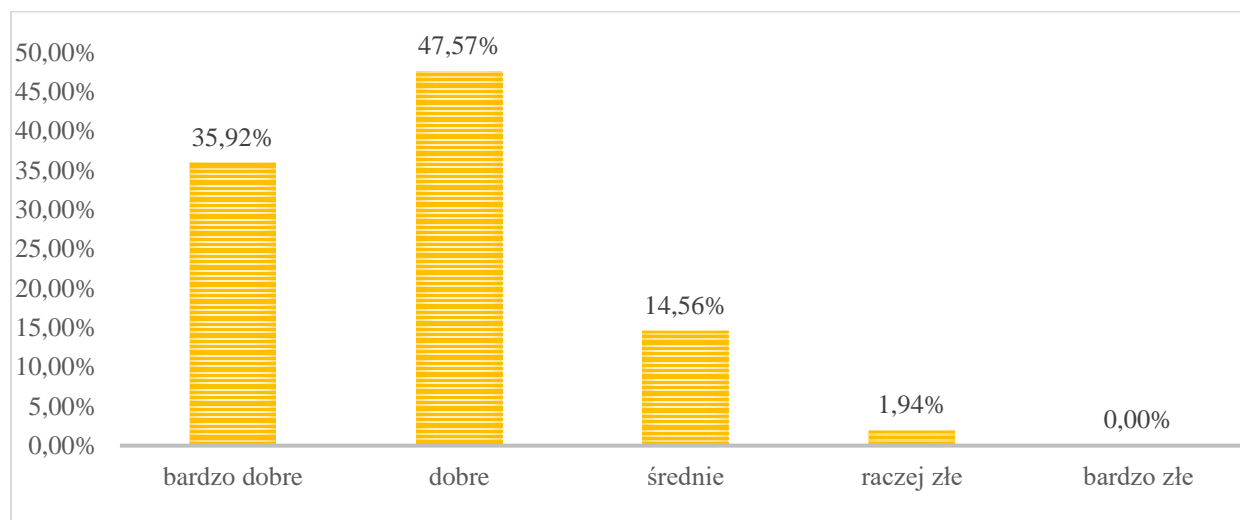

Wykres 31. Jak się czujesz w swojej szkole?

Uczniowie zostali zapytani o to, czy potrzebują kontaktu z psychologiem lub pedagogiem szkolnym. 91,26% odpowiedziało, że nie ma takiej potrzeby, natomiast 8,74% potwierdziło chęć takiego kontaktu. Ponadto 58,25% ankietowanych odpowiedziało, że ma kontakt z psychologiem lub pedagogiem szkolnym, natomiast pozostałe 41,75% zaprzeczyło.

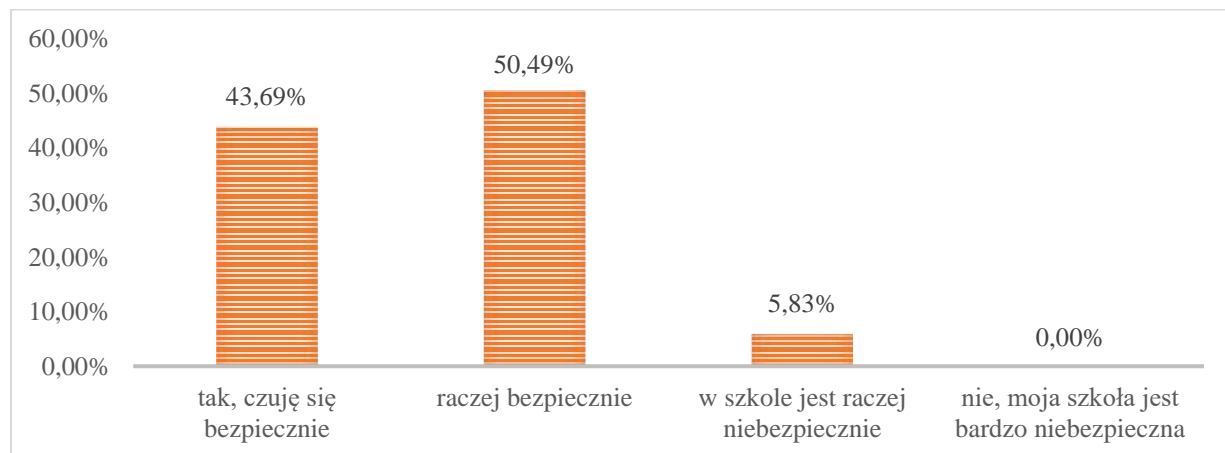
Zapytaliśmy także uczniów, czy zdarza im się wagarować. 18,45% badanych przyznało się do celowego opuszczania zajęć, natomiast pozostałe 81,55% zaprzeczyło takiemu działaniu.

Co więcej, uczniowie, bez względu na płeć, najczęściej oceniali swoje zachowanie na lekcjach i na przerwach w szkole jako dobre; taką odpowiedź wybrało 47,57%. Kolejno jako bardzo dobre swoje zachowanie postrzega 35,92% ankietowanych. Przeciętne noty wystawiło sobie 14,56% uczniów. Dwóch ankietowanych (1,94%) oceniło swoje zachowanie jako raczej złe.

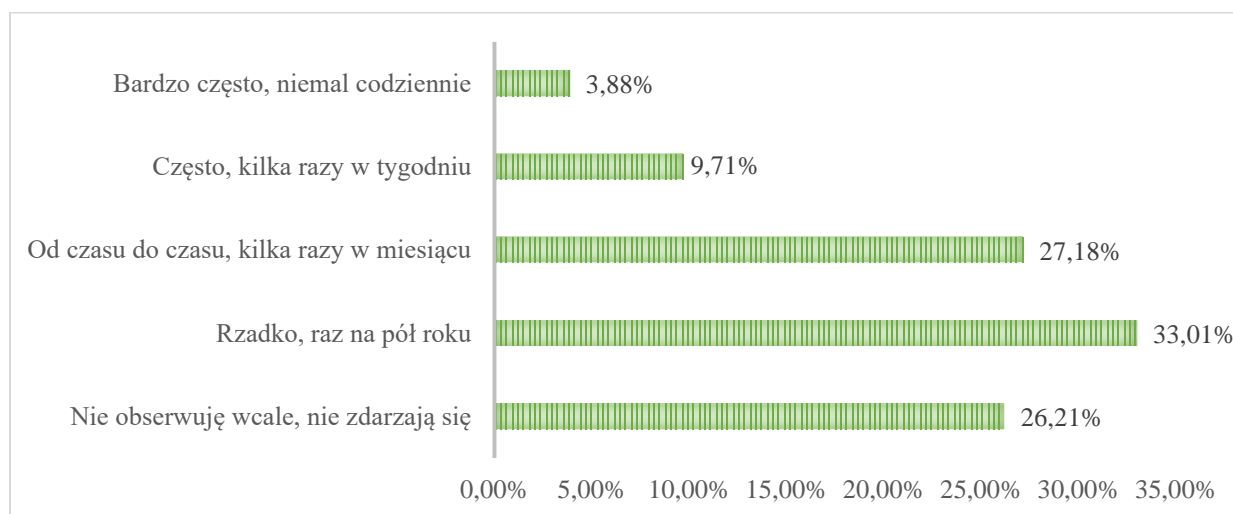
Wykres 32. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?

Noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole są wysokie. Zdecydowana większość badanych zadeklarowała, iż szkoła jest miejscem bezpiecznym. Jak wynika z analizy danych, 50,49% ankietowanych czuje się w szkole raczej bezpiecznie, a kolejne 43,69% stwierdziło, że zdecydowanie bezpiecznie. 5,83% badanych postrzega szkołę jako miejsce raczej niebezpieczne.

Wykres 33. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Zapytaliśmy również ankietowanych jak często obserwują zjawiska przemocy w szkole. 26,21% ankietowanych stwierdziło, że takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają. 33,01% uczniów klas V i VI przyznało, iż obserwuje tego typu zjawiska rzadko, raz na pół roku. 27,18% badanych zadeklarowało, że jest świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. 9,71% przyznało, że zjawiska przemocy zdarzają się często, kilka razy w tygodniu, a 3,88% ankietowanych odpowiedziało, że takie zjawisko obserwuje bardzo często, niemal codziennie.

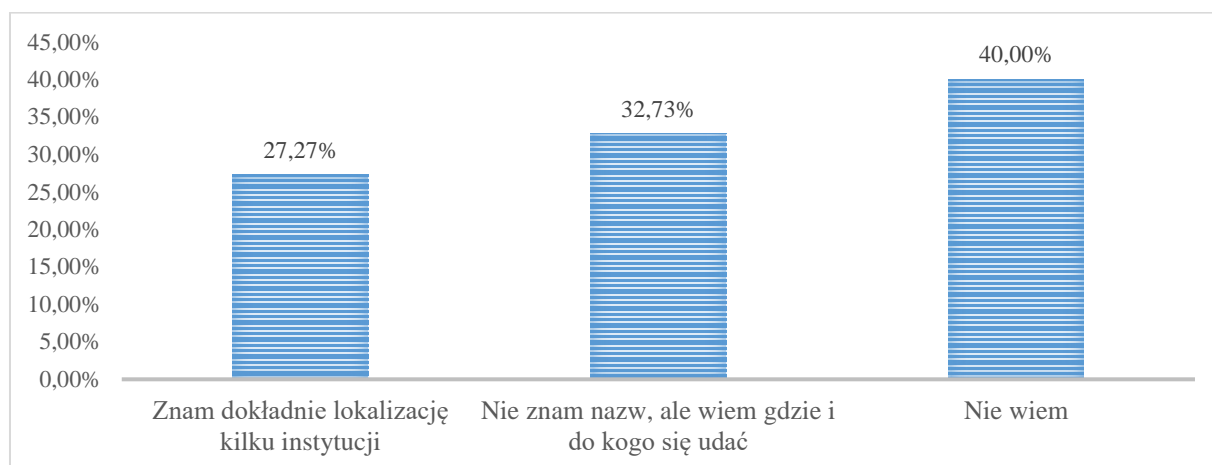
Wykres 34. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

Poprosiliśmy także uczniów o odpowiedź czy uważają, że byli kiedyś ofiarą jakiegoś rodzaju przemocy. Z badania wynika, że osobiście doświadczyło jej 28,16% uczniów; w tym 21,43% dziewcząt i 36,17% chłopców. Ponadto 29,13% ankietowanych; w tym 23,21% dziewcząt i 36,17% chłopców przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

Bycie ofiarą przemocy, jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi do zamykania się w sobie, wycofania, a nawet obwiniania, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Nauczyciele powinni kontrolować, aby zjawisko przemocy nie rozprzestrzeniało się, ale też starać się rozmawiać o przemocy z uczniami, którzy jej doświadczają.

Jeśli chodzi o znajomość instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych przemocą, 26,21% przyznało, że zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. 35,92% ankietowanych, zadeklarowało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie, gdzie i do kogo udać się po pomoc. Bardzo niepokojący

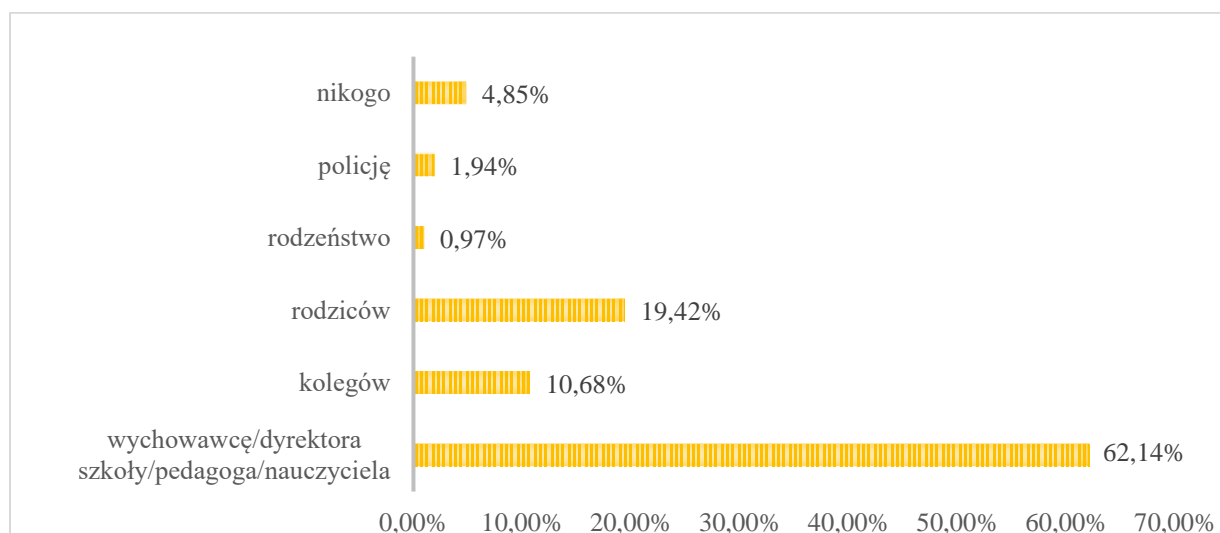
jest wynik, iż pozostałe 37,86% uczniów nie zna w swoim środowisku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom dotkniętym przemocą. Brak takiej wiedzy zadeklarowało 35,71% dziewcząt oraz 40,43% chłopców.

Wykres 35. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

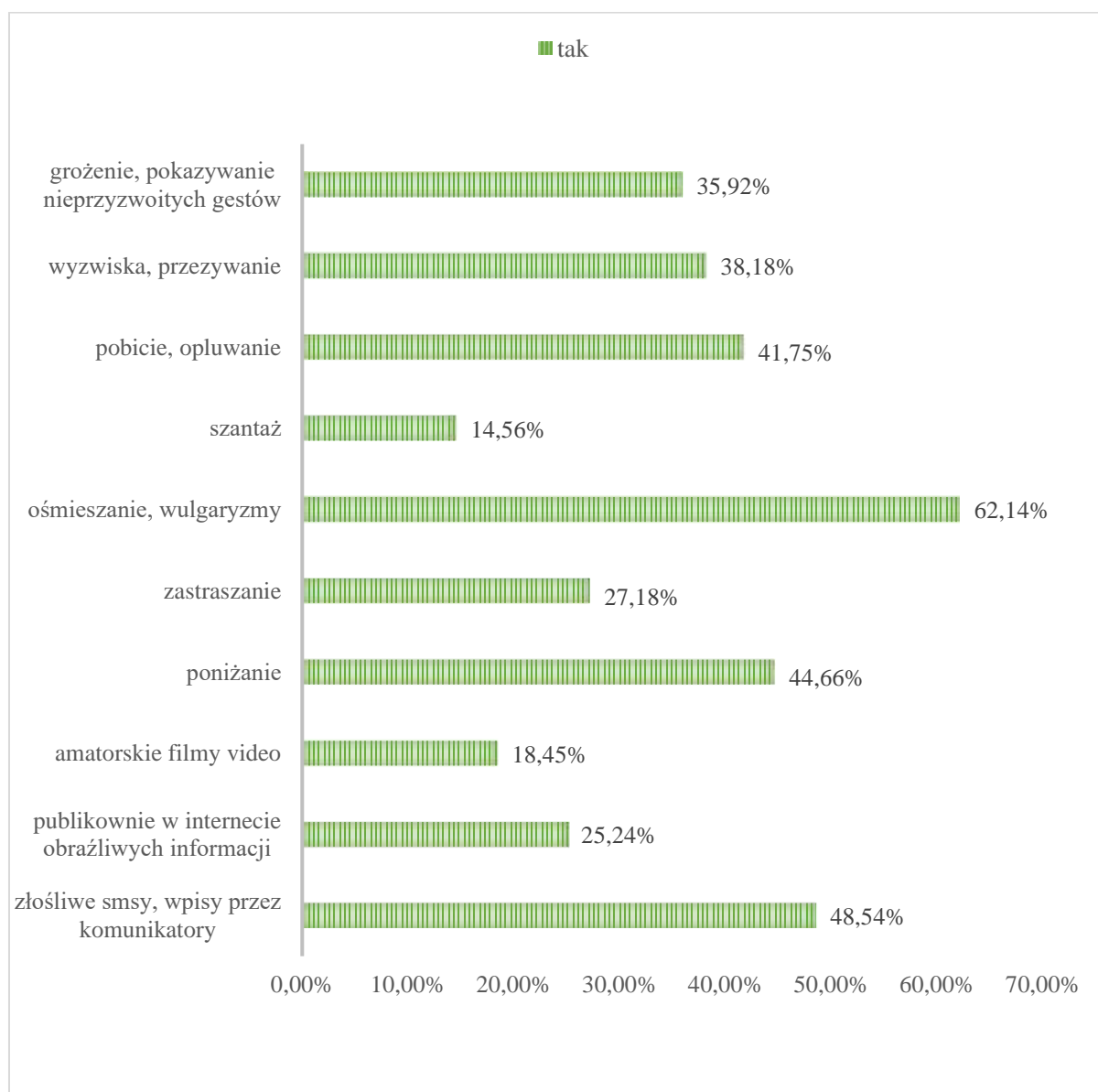
Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy 62,14% uczniów odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 19,42% zawiadomiłoby o takim fakcie rodziców. 10,68% uczniów w sytuacji zagrożenia przemocą szukałoby wsparcia wśród swoich kolegów. 1,94% wskazało na policję, a 0,97% na rodzeństwo. Pozostałe 4,85% przyznało, że nie powiedziałyby o takim fakcie nikomu.

Uzyskany w tym pytaniu wynik jest bardzo pozytywny, gdyż świadczy o tym, iż uczniowie darzą zaufaniem swoich nauczycieli, pedagoga oraz dyrekcję i w sytuacji zagrożenia właśnie do nich zwrócą się z problemem. Dzięki temu grono pedagogiczne będzie w stanie szybko zareagować i wskazać takiej osobie najlepszą ścieżkę rozwiązania problemu.

Wykres 36. Kogo zawiadomis, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. 48,54% respondentów przyznało, że zna zjawiska przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory np. Gadu-Gadu, Skype i inne. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 25,24% badanych uczniów, a z amatorskimi filmami video 18,45% ankietowanych. 27,18% badanych zna zjawisko zastraszania, a 14,56% spotkało się z próbami szantażu. Pobicia i opluwanie są znane 41,75% respondentów, natomiast groźby i pokazywanie nieprzyzwoitych gestów zostały potwierdzone przez 35,92%. Z poniżaniem zetknęło się 44,66% uczniów, a 62,14% ankietowanych spotkało się ośmieszaniem i wulgaryzmami. Najczęściej spotykaną formą przemocy okazała się agresja słowna, wyzwiska, wskazane przez 66,02% badanych..

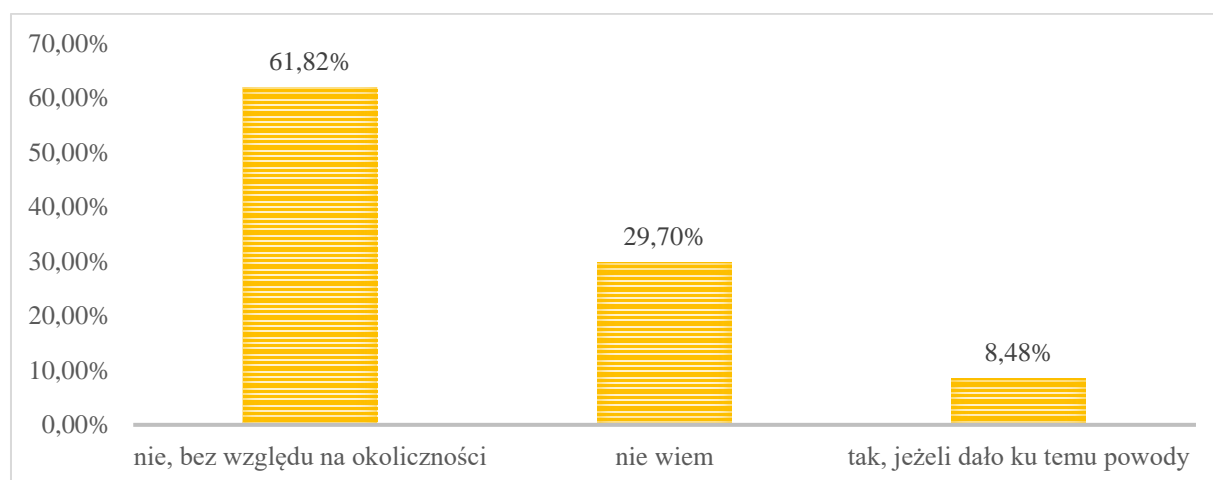
Wykres 37. Znajomość przypadków stosowania poszczególnych form przemocy.

Następnie zapytaliśmy więc uczniów, czy kiedykolwiek sami doświadczyli którejs z form przemocy wymienionej w poprzednim pytaniu. 45,63% badanych, w tym 48,21% dziewcząt i 42,55% chłopców przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Pozostali uczniowie tj. 54,37% odpowiedzieli, że nigdy nie doświadczyli takich zachowań.

Co więcej, poprosiliśmy uczniów II etapu edukacji o odpowiedź czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych 22,33% przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą, natomiast pozostałe 77,67% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce. Występowanie przemocy poza murami szkolnymi jest dużo częściej znane w grupie chłopców, co potwierdza rozkład odpowiedzi z uwzględnieniem podziału na płeć. Wśród osób, które potwierdziły tego typu sytuacje znalazło się 31,91% chłopców i 14,29% dziewcząt.

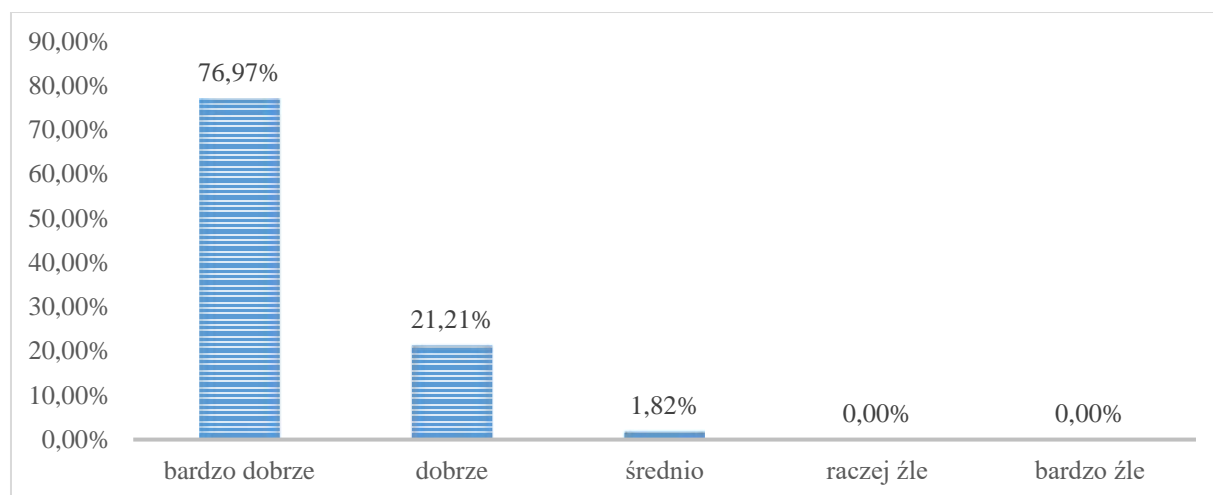
Chcieliśmy także dowiedzieć się, czy któryś z badanych uczniów brał czynny udział w akcie przemocy. Wśród respondentów znalazło się 22,33% badanych; w tym 8,93% dziewcząt i 38,30% chłopców, którzy przyznali się do stosowania przemocy. Pozostali uczniowie tj. 77,67% odpowiedzieli, że nigdy nie brali udziału w czynnym akcie przemocy.

W ankiecie pojawiły się również pytania dotyczące oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytaliśmy badanych o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko; 70,87% uczniów odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 7,77% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 21,36% uczniów nie umiało wyrazić swojej opinii na dany temat.

Wykres 38. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

Co więcej, badani uczniowie oceniają w większości pozytywnie swoje relacje z rodzicami. 66,99% określiło je jako bardzo dobre, a 28,16% jako dobre. 3,88% oceniło je na poziomie średnim. Jeden z badanych (0,97%) ocenił swoje relacje z rodzicami jako raczej złe. Odpowiedź wskazująca na bardzo dobry poziom relacji została wybierana najczęściej zarówno w grupie dziewcząt (73,21%), jak również chłopców (59,57%).

Wykres 39. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Ponadto, pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, większość z nich bo 61,17% odpowiedziało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Była to odpowiedź najczęściej wskazywana zarówno przez dziewczęta (64,29%), jak i chłopców (57,45%). Kolejno 33,01% było zdania, iż czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze, natomiast pozostałe 5,83% stanowili ankietowani deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach.

Następnie zapytaliśmy uczniów klas V i VI szkół podstawowych, czy w swoim domu czują się bezpiecznie. 98,06% uczniów odpowiedziało twierdząco na to pytanie, pozostałe 1,94% przyznało, że w domu nie czuje się bezpiecznie.

Powyższe zestawienie wyników dotyczące problemu agresji i przemocy w środowisku szkolnym pokazuje, iż badani uczniowie z klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Marcinowice w swojej szkole czują się najczęściej dobrze. Szkoła postrzegana jest przez nich jako miejsce raczej bezpieczne i darzą zaufaniem swoje grono pedagogiczne. Swoje zachowanie uczniowie najczęściej oceniali na poziomie dobrym. Można zatem wysunąć opinię, że środowisko szkolne, w którym przebywają badani uczniowie stwarza dla nich przyjazne warunki.

Ponadto, jak twierdzi większość ankietowanych zjawiska przemocy w szkole raczej się nie zdarzają, a jeśli już to występują rzadko, raz na pół roku. Niemniej jednak 28,16% badanych przyznało, że osobiście doświadczyło przemocy, a 29,13% zna w szkole uczniów, przed którymi odczuwa lęk. Co więcej, blisko 38,00% badanych zasygnalizowało brak wiedzy na temat instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą.

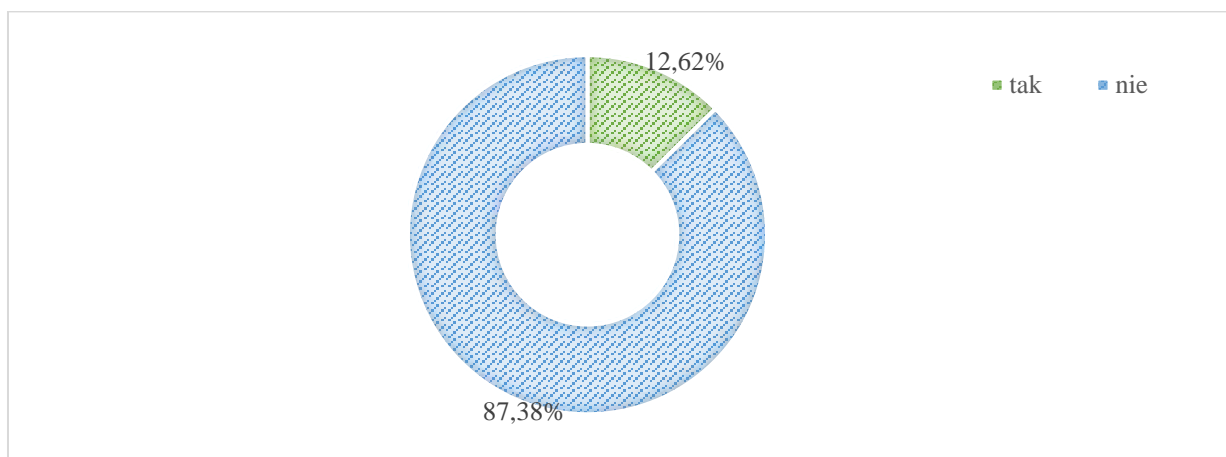
Pytając uczniów o znajomość konkretnych form przemocy; 66,02% potwierdziło, że spotkało się z agresją słowną, 62,14% z ośmieszaniem i wulgaryzmami, a 44,66% z poniżaniem. Ponadto prawie 46,00% uczniów udzieliło odpowiedzi, że osobiście doświadczyło między innymi tych form przemocy. W grupie ankietowanych 22,33% zadeklarowało, iż spotyka także przemoc poza murami szkolnymi i taki sam procent badanych potwierdził uczestnictwo w czynnym akcie przemocy. Warto zaznaczyć, że w grupie osób, które stosowały przemoc znalazło się ponad trzykrotnie więcej chłopców niż dziewcząt.

Z danych dotyczących relacji z rodzicami, dowiedzieliśmy się, że ankietowani najczęściej postrzegają je jako bardzo dobre; darzą rodziców pełnym zaufaniem a dom jest dla nich miejscem, w którym czują się bezpiecznie.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

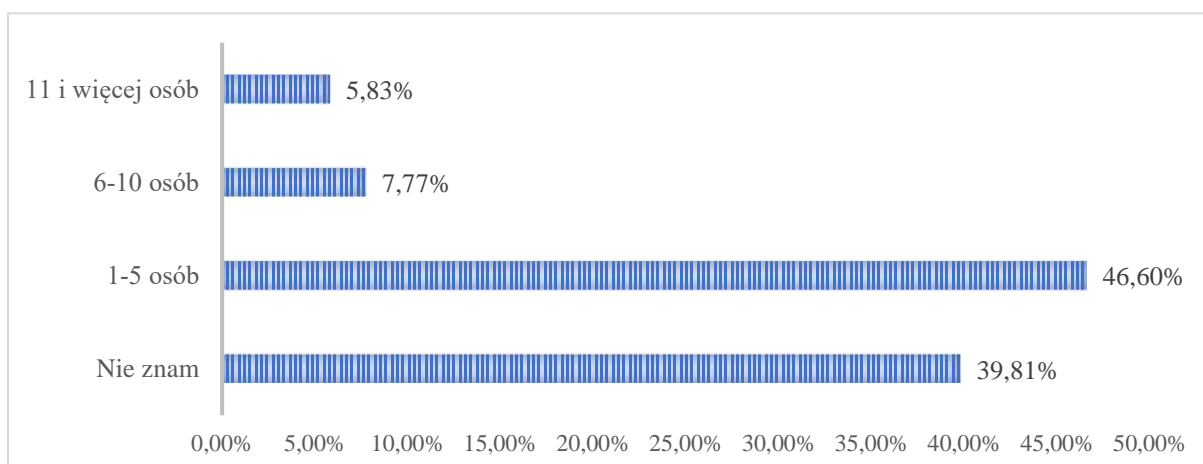
Palenie papierosów

Kolejna część ankiety dotyczyła doświadczeń uczniów z wyrobami nikotynowymi. Zapytaliśmy badanych czy mają już za sobą inicjację nikotynową. Wśród uczniów z terenu gminy Marcinowice 12,62% ankietowanych przyznało się do zapalenia papierosa. Deklaracje te zostały złożone przez 3,57% dziewcząt i 23,40% chłopców. Pozostałe 87,38% uczniów odpowiedziało, że jeszcze nigdy nie zdarzyło im się zapalić.

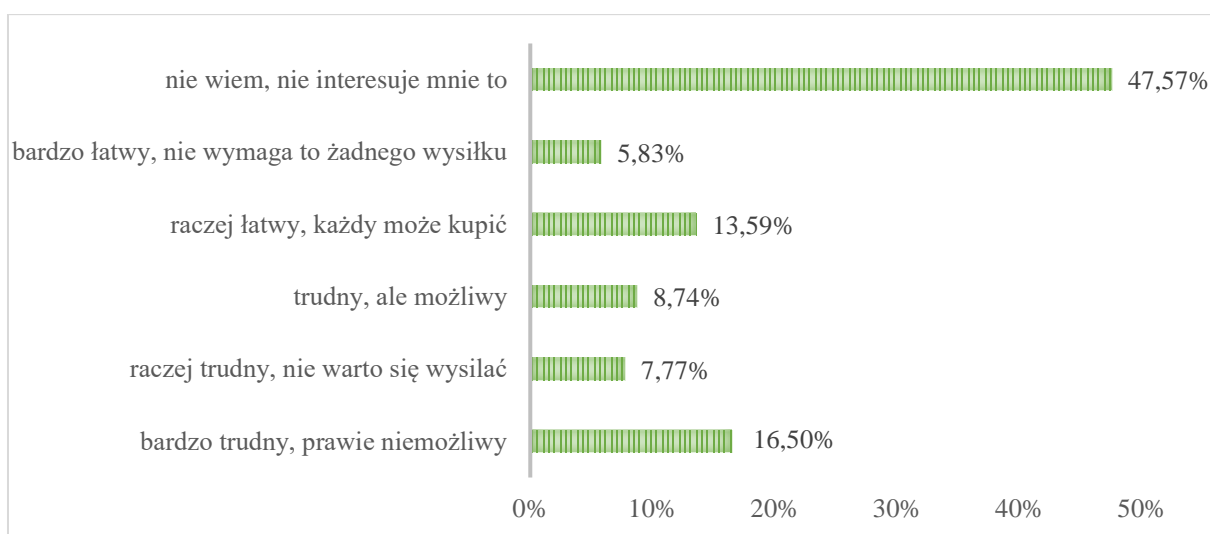
Wykres 40. Czy paliłaś/paliłeś kiedyś papierosa?

Zapytaliśmy także uczniów, czy w swoim środowisku znają osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po papierosy. Ogółem 60,19% badanych; w tym 53,57% dziewcząt i 68,09% chłopców przyznało, że zna takie osoby. Pozostałe 39,81% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

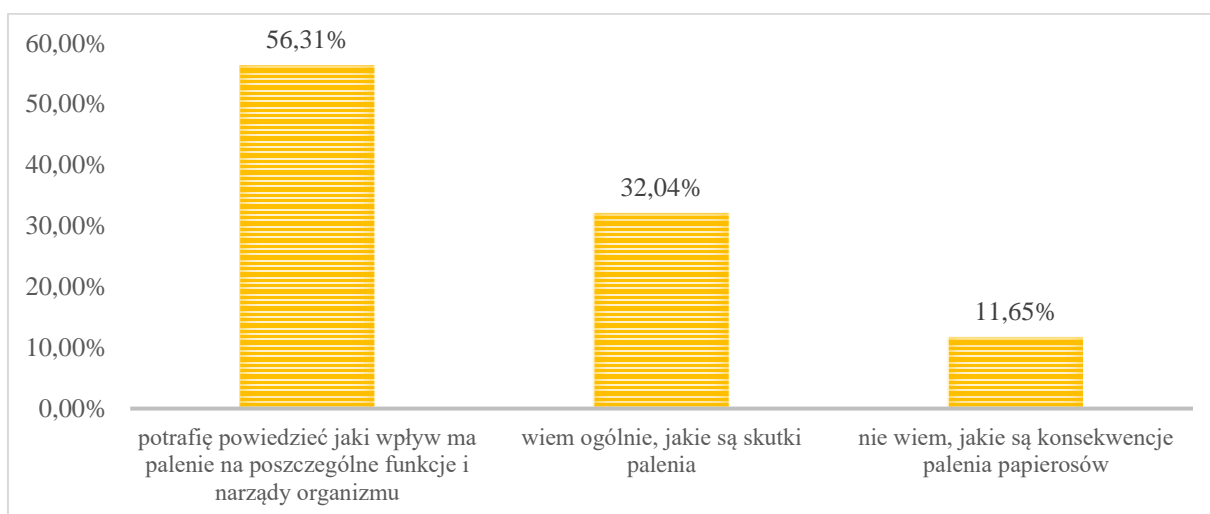
Wykres 41. Czy znasz osoby poniżej 18 r.ż. palące papierosy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o ocenę dostępności do papierosów. 5,83% badanych uważa, że zakup papierosów jest bardzo łatwy i nie wymaga większego wysiłku; a zdaniem 13,59% jest to zadanie raczej łatwe i właściwie każdy może je kupić. Kolejno 8,74% uczniów twierdzi, że jest to trudne zadanie, ale możliwe. 7,77% uważa zakup papierosów za raczej trudny i niewarty wysiłku, a 16,50% odpowiada, że jest to zadanie bardzo trudne, praktycznie niemożliwe. Pozostałe 47,57% deklaruje, że nie umie ocenić dostępności papierosów, ponieważ się tym nie interesuje.

Wykres 42. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?

Ponadto uczniowie dość wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. 32,04% uczniów zna ogólne skutki palenia, a 56,31% potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 11,65% uczniów przyznało, że nie wie jakie są konsekwencje palenia papierosów.

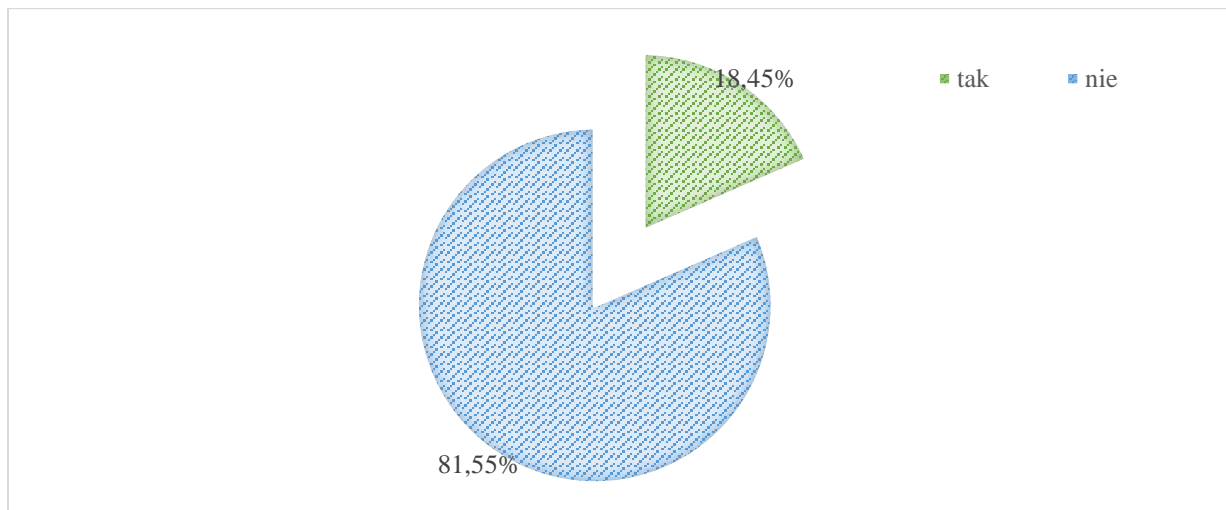
Wykres 43. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Powyższe dane uzyskane w podrozdziale poświęconym paleniu papierosów pokazują, iż większość badanych uczniów z gminy Marcinowice nie miało styczności z wyrobami nikotynowymi. Niemniej jednak 12,62% uczniów przyznało się do palenia, a deklaracje te w zdecydowanej większości zostały złożone przez chłopców. Ponadto 60,19% uczniów zadeklarowało, że zna niepełnoletnie osoby palące, a niestety posiadanie takich znajomości może przekładać się na wcześniejsze rozpoczęcie palenia. Zadowalający jest wynik dotyczący poziomu wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych palenia papierosów, gdyż ponad 56,00% potrafi powiedzieć jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 32,04% deklaruje, że zna ogólne skutki palenia.

Jeśli chodzi o dostępność papierosów w opinii badanych, jest on najczęściej bardzo trudny, wręcz niemożliwy choć dość duży odsetek stanowią również osoby skłaniające się ku stwierdzeniu, że zakup papierosów jest zadaniem łatwym.

Picie alkoholu

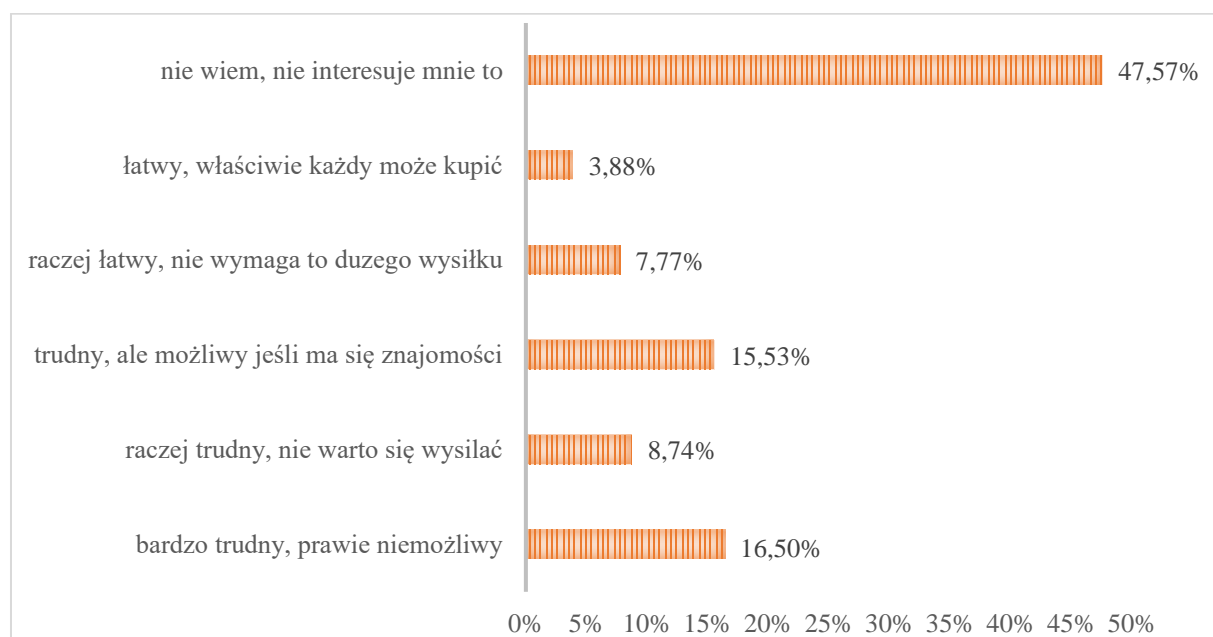
Wśród uczniów klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Marcinowice pierwszy kontakt z alkoholem zadeklarowało 18,45% uczniów, w tym 12,50% dziewcząt oraz 25,53% chłopców. Pozostali badani tj. 81,55% przyznali, że jeszcze nigdy nie pili alkoholu.

Wykres 44. Czy piłaś/piłeś kiedyś alkohol?

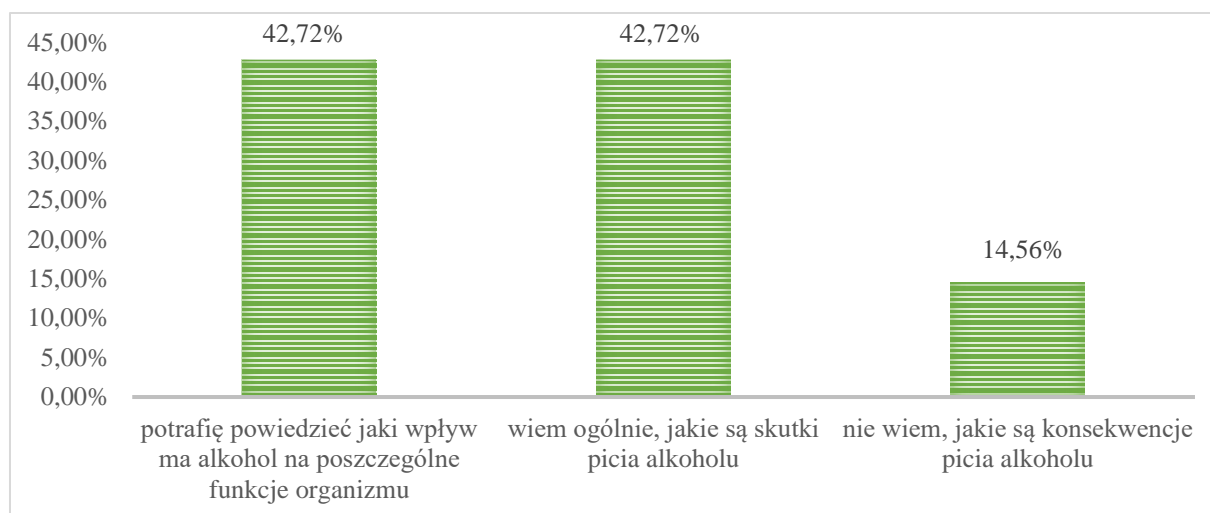
W kolejnym pytaniu chcieliśmy dowiedzieć się, czy biorący udział w badaniu uczniowie znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po alkohol. 35,92% ankietowanych uczniów przyznało, że zna takie osoby. W grupie tej znalazło się 26,79% dziewcząt oraz 46,81% chłopców z ogółu badanych. Pozostałe 64,08% przyznało, że nie ma takich znajomości.

Ponadto, większość badanych uczniów klas V i VI szkół podstawowych uważa alkohol za towar trudno dostępny. 16,50% ankietowanych jest zdania, że zakup alkoholu jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy. 8,74% uważa, że jest to zadanie raczej trudne, dlatego nie warto nawet podejmować wysiłku. 15,53% stwierdza, że zakup alkoholu jest trudny, ale prosząc odpowiednie osoby jest to osiągalne. 7,77% deklaruje, że dostęp do alkoholu jest raczej łatwy i nie wymaga dużego wysiłku ani znajomości, a 3,88% badanych twierdzi, że właściwie każdy może swobodnie nabyć napoje alkoholowe. Pozostałe 47,57% odpowiedziało, że nie wie ponieważ się tym nie interesuje.

Wykres 45. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?

W badaniach nie zabrakło też pytania o znajomość konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu. 42,72% uczniów zadeklarowało, iż posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia, i tyle samo badanych stwierdziło, że potrafi powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu. Warto jednak zwrócić uwagę, że blisko 15,00% ankietowanych przyznało, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

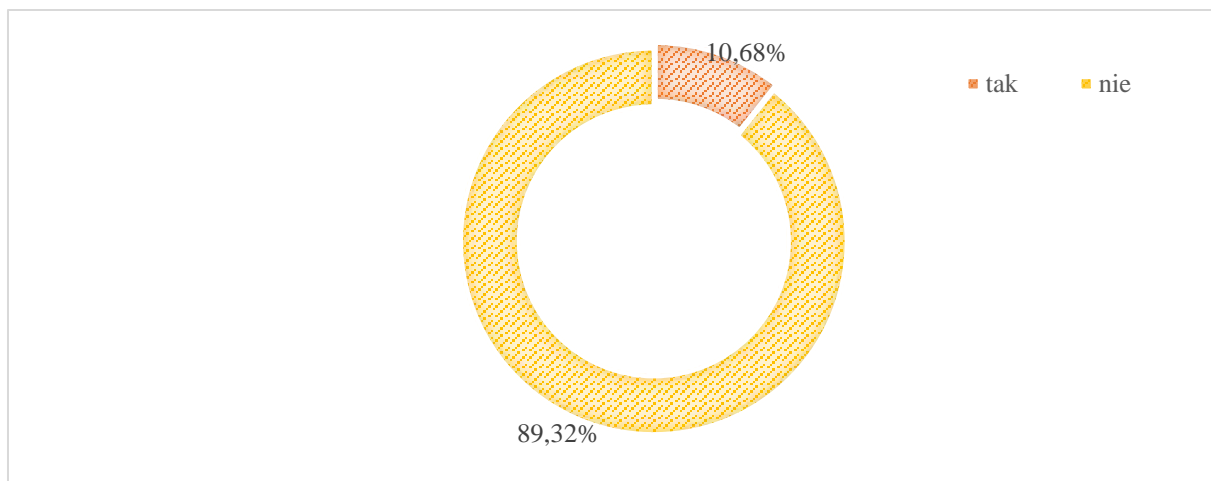

Wykres 46. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Powyższa analiza dotycząca tematu spożywania alkoholu pokazuje, iż ponad 18,00% ankietowanych odbyło już inicjację alkoholową. Ponadto blisko 36,00% badanych przyznało, że zna niepełnoletnich spożywających napoje procentowe, choć dostęp do alkoholu w opinii badanych najczęściej jest bardzo trudny, prawie niemożliwy. Poziom wiedzy uczniów w zakresie konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu można ocenić na wysokim poziomie, należy jednak zwrócić uwagę, że blisko 15,00% deklaruje brak wiedzy na ten temat. Zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjno-profilaktycznych w tym zakresie.

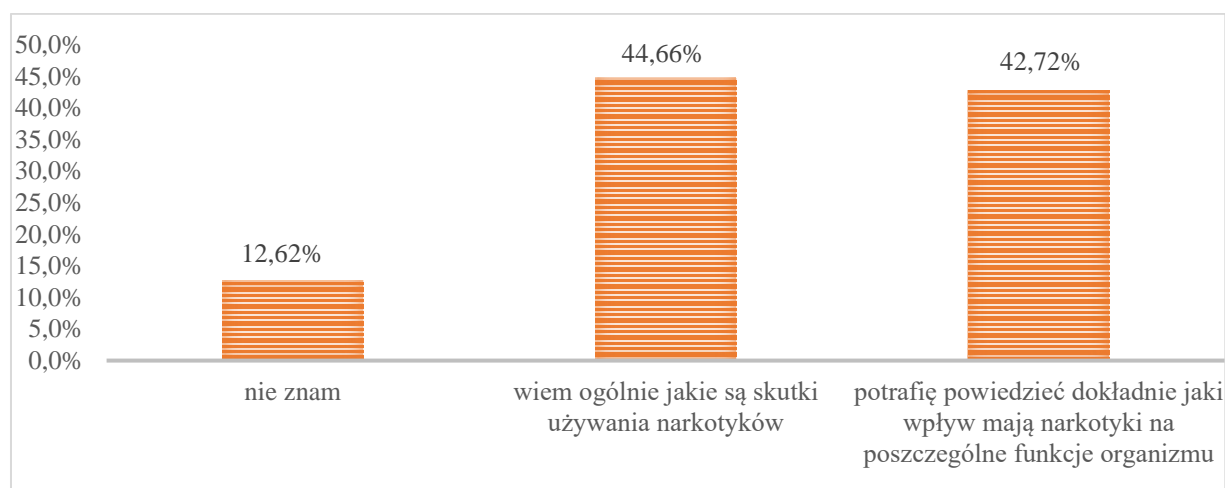
Uczniowie wobec problemu narkomanii

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas V i VI szkoły podstawowej na temat problemu narkomanii wynika, że 10,68% uczniów zna w swoim środowisku osoby zażywające tego typu substancje. Co ciekawe, do posiadania takich znajomości przyznało się więcej dziewcząt niż chłopców. Pozostałe 89,32% badanych stwierdziło, że nie zna żadnych osób, które zażywają narkotyki.

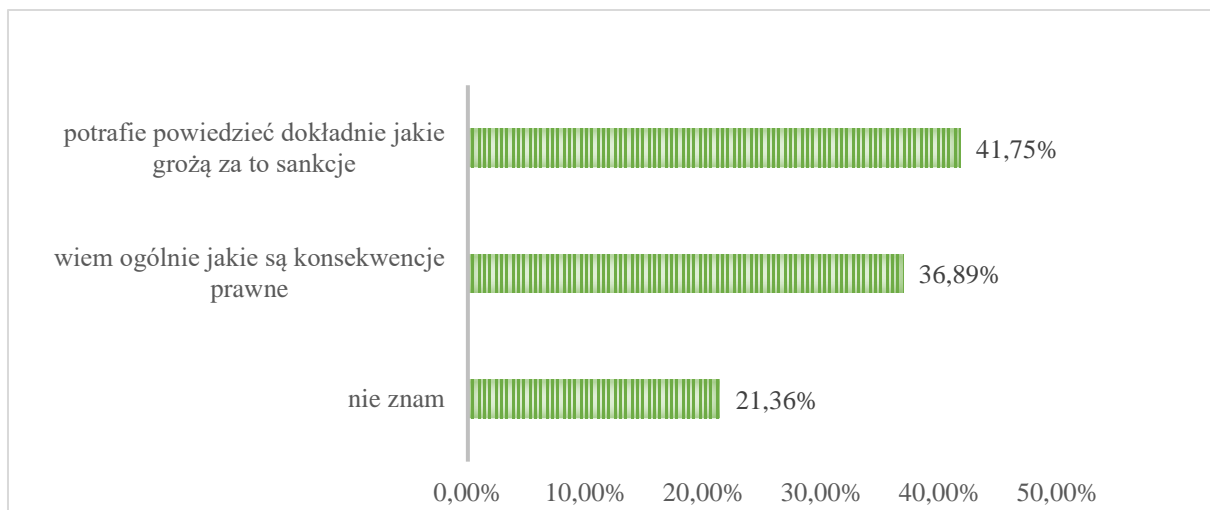

Wykres 47. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Zadawalający okazał się wynik dotyczący wiedzy uczniów na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków. 44,66% badanych uczniów przyznało, że wie ogólnie, jakie są skutki zdrowotne ich zażywania, a 42,72% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu. 12,62% nie posiada wiedzy w tym temacie. Ponadto 21,36% uczniów nie zna także prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. 36,89% badanych uczniów wie jakie są ogólne kary, a 41,75% potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje.

Wykres 48. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Wykres 49. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

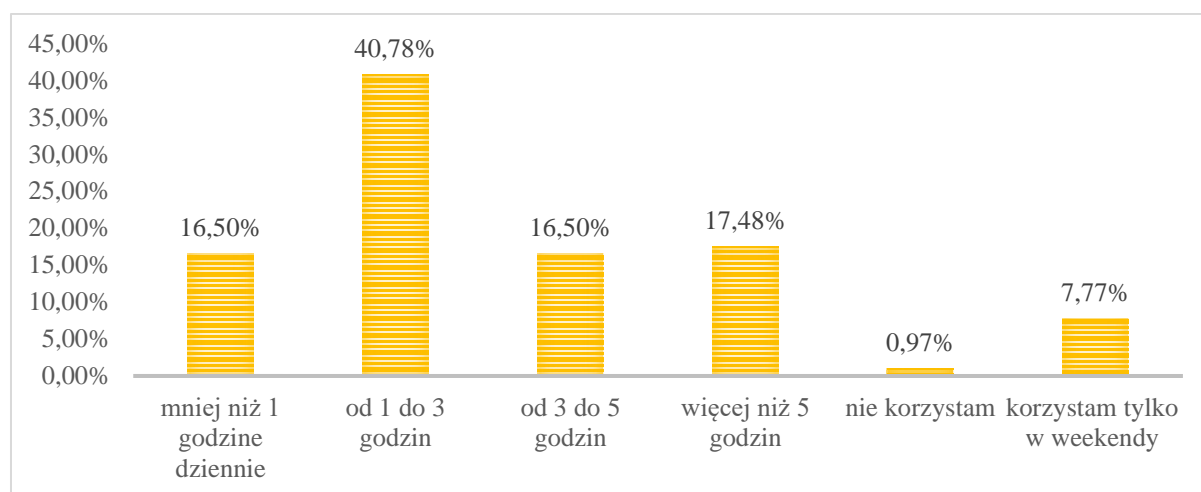
Powyższe dane dotyczące problemu narkomanii pokazują, iż większość uczniów z gminy Marcinowice nie zna w swoim środowisku osób zażywających narkotyki. Do posiadania takich znajomości przyznało się 10,68% i warto zaznaczyć, że w grupie tej znalazło się więcej dziewcząt niż chłopców.

W przypadku danych dotyczących poziomu wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków wynika, iż ponad 87,00% badanych wie jaki wpływ mają narkotyki na nasze zdrowie. Co więcej, blisko 80,00% ankietowanych zna również konsekwencje prawne posiadania narkotyków.

Uczniowie a inne zagrożenia

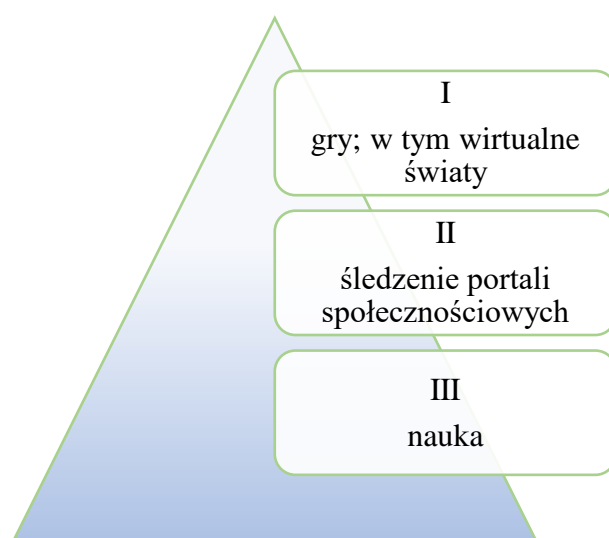
Komputer i Internet w życiu uczniów

Zdecydowana większość uczniów z klas V i VI z terenu gminy Marcinowice posiada swój komputer, telefon czy tablet. Zapytani o to, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na korzystanie z tych sprzętów elektronicznych, najczęściej odpowiadali, że jest to od jednej do trzech godzin dziennie; taką odpowiedź wskazało 40,78% uczniów. Była to najczęściej wybierana odpowiedź zarówno w grupie dziewcząt (44,64%) jak i chłopców (36,17%).

Wykres 50. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na gry w wirtualne światy, kolejno śledzenie portali społecznościowych oraz strony odwiedzane w związku z nauką. Najrzadziej korzystają ze stron tematycznych lub zawierających fora.

Uczniowie zapytani o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie najczęściej odpowiadali, że takie sytuacje zdarzają się okazjonalnie. Taką odpowiedź wskazało 53,40% ankietowanych. Do bardzo częstego zawierania takich znajomości przyznało się 10,68%. Wyniki badań wskazują, że tego typu znajomości zawierane są znacznie częściej przez chłopców. Pozostałe 35,92% uczniów odpowiedziało, że nigdy nie zawiera takich znajomości.

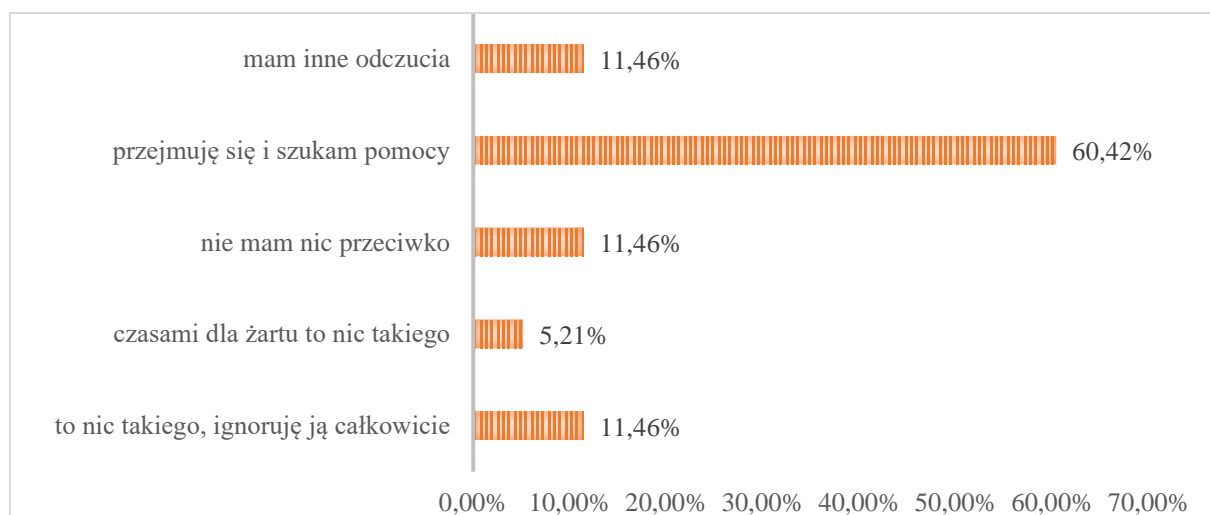
Powyższe wyniki uzyskane w części badania dotyczącej używania komputera, tabletu czy telefonu przez uczniów klas piątych i szóstych z terenu gminy Marcinowice pokazują, iż uczniowie najczęściej korzystają z tych sprzętów od jednej do trzech godzin na dobę. Jak deklarują badani, wykorzystują go najczęściej na uczestnictwo w grach, m.in. w wirtualnej światy.

Niepokojący jest wynik, iż ponad 64,00% ankietowanych przyznaje, że zdarza się im zawierać nowe znajomości w Internecie. Jak wiadomo młode osoby często są bardzo łatwowierne i niestety zawieranie tego typu znajomości może nieść za sobą poważne konsekwencje.

Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy

W badaniu nie zabrakło pytań na temat coraz częściej obecnego w szkołach zjawiska jakim jest cyberprzemoc. 93,20% uczniów, zadeklarowało, że wie, na czym polega to zjawisko. Następne pytanie pokazało, że aż 60,42% uczniów przejmują się i stara się szukać pomocy wobec aktów cyberprzemocy. Kolejno 11,46% ignoruje cyberprzemoc, i tyle samo badanych nie ma nic przeciwko takiemu zjawisku. 5,21% jest zdania, że czasami dla żartu to nic takiego, natomiast pozostałe 11,46% uczniów ma inne odczucia.

Analizując wyniki badań zauważamy, że bez względu na płeć uczniowie są wrażliwi wobec cyberprzemocy, gdyż zarówno większość dziewcząt (73,08%) jak i chłopców (45,45%) zadeklarowało, że przejmują się tym zjawiskiem i szuka pomocy.

Wykres 51. Jaki są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

Gdy zapytaliśmy uczniów, czy wbrew ich woli wykonano im film lub zrobiono zdjęcie, 23,30%; w tym 21,43% dziewcząt oraz 25,53% chłopców potwierdziło, że taka sytuacja miała miejsce. 53,40% zaprzeczyło takiej sytuacji, a pozostałe 23,30% nie przypomina sobie takiego zdarzenia.

Kolejno zдалиśmy uczniom, czy sami kiedykolwiek byli sprawcą oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. 11,65% badanych; w tym 7,14% dziewcząt i 17,02% chłopców przyznało się do stosowania tego typu zachowań.

Zapytaliśmy także uczniów, czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. Jak się okazało 60,19% uczniów potrafi wskazać choć jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą. Niestety pozostała część badanych tj. 39,81% nie zna ani jednej takiej organizacji.

Podsumowując powyżej przedstawione wyniki badań nasuwa się wniosek, iż nauczyciele i rodzice powinni więcej rozmawiać z dziećmi o zjawisku cyberprzemocy, gdyż jego występowanie jest coraz bardziej popularne, a szerokie grono uczniów nie posiada wystarczającej wiedzy na temat tego gdzie należy się zgłosić w przypadku doświadczenia takiej formy przemocy. Niezbędnym jest zatem podjęcie działań profilaktyczno-informacyjnych w tym zakresie.

Dane zebrane w podrozdziale dotyczącym cyberprzemocy pokazują, iż badani w większości wiedzą, czym jest to zjawisko. Najczęstszą reakcją uczniów wobec cyberprzemocy, bez względu na płeć jest szukanie pomocy.

Co więcej, ponad 23,00% badanych doświadczyło sytuacji, że ktoś bez ich zgody zrobił im zdjęcie czy też nakręcił film. Ponadto 11,65% ankietowanych przyznało, że było sprawcami oczerniania lub szantażu przy użyciu urządzeń elektronicznych. Biorąc pod uwagę powyższe, niepokojącym jest fakt, iż prawie 40,00% uczniów nie zna instytucji czy organizacji pomagających w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą.

CZĘŚĆ IV

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów - III etap edukacji

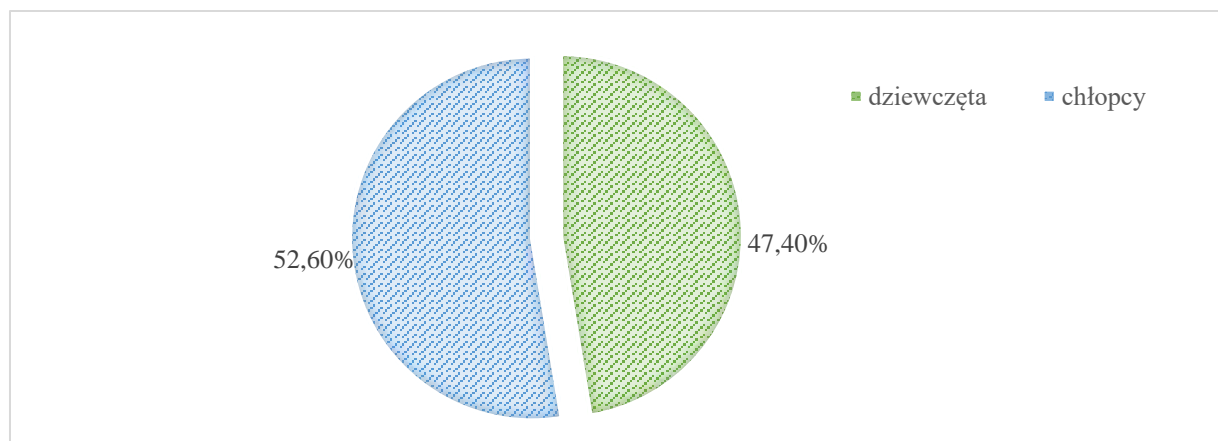
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

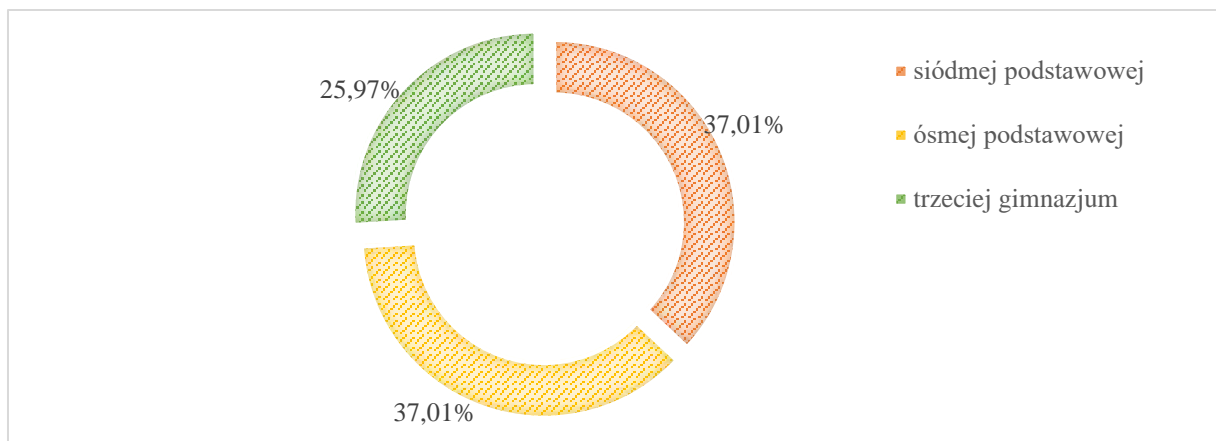
- 1) problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

Badania wśród uczniów prowadzone były za pomocą anonimowej ankiety internetowej. W badaniu wzięło udział 154 uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy Marcinowice. Wśród badanych było 81 chłopców i 73 dziewczęta.

Wykres 52 Podaj swoją płeć

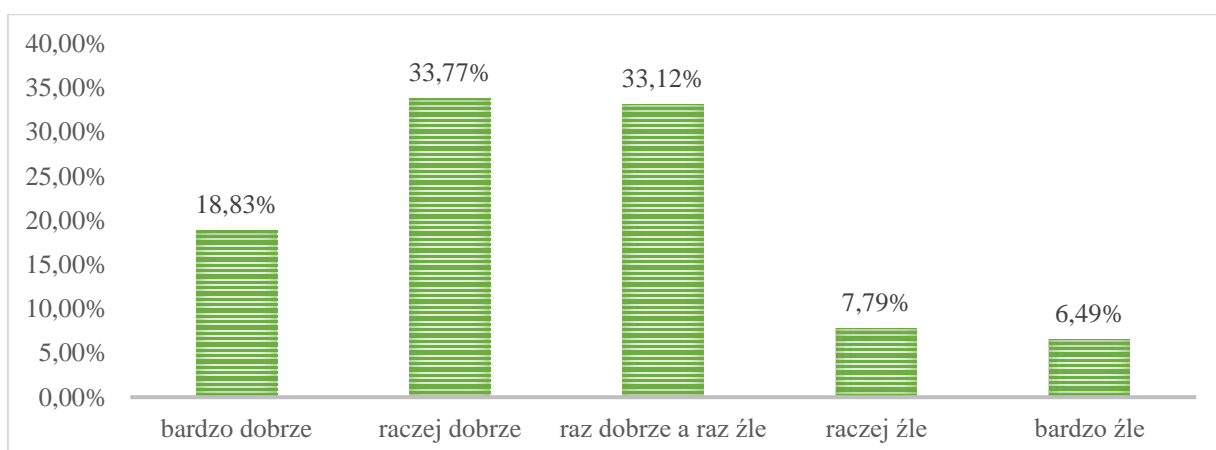

Wykres 53. Jesteś uczniem klasy?

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

„Szkoła jest jednym ze źródeł przemocy i równocześnie znaczącym środowiskiem w życiu dziecka. Przez swoje intencjonalne oddziaływanie nie tylko stymuluje intelektualny rozwój ucznia, ale także wspiera kształcenie cech jego osobowości. Bardzo ważną rolę w tym procesie odgrywa klimat oraz relacje interpersonalne dziecka zarówno z nauczycielami jak i z uczniami. Jest to równocześnie obszar, na którym młody człowiek styka się z przemocą i tę przemoc odczuwa”¹⁵.

W trakcie ankietyzacji zapytaliśmy, jak uczniowie czują się w swojej szkole. Najliczniejsza grupa badanych tj. 33,77% stwierdziła, że w szkole czuje się raczej dobrze. Kolejno 33,12% oceniło swoje samopoczucie w szkole jako zmienne, a 18,83% badanych stwierdziło, że czuje się bardzo dobrze. 7,79% uczniów przyznało, że w szkole czuje się raczej źle, a pozostałe 6,49% nawet bardzo źle.

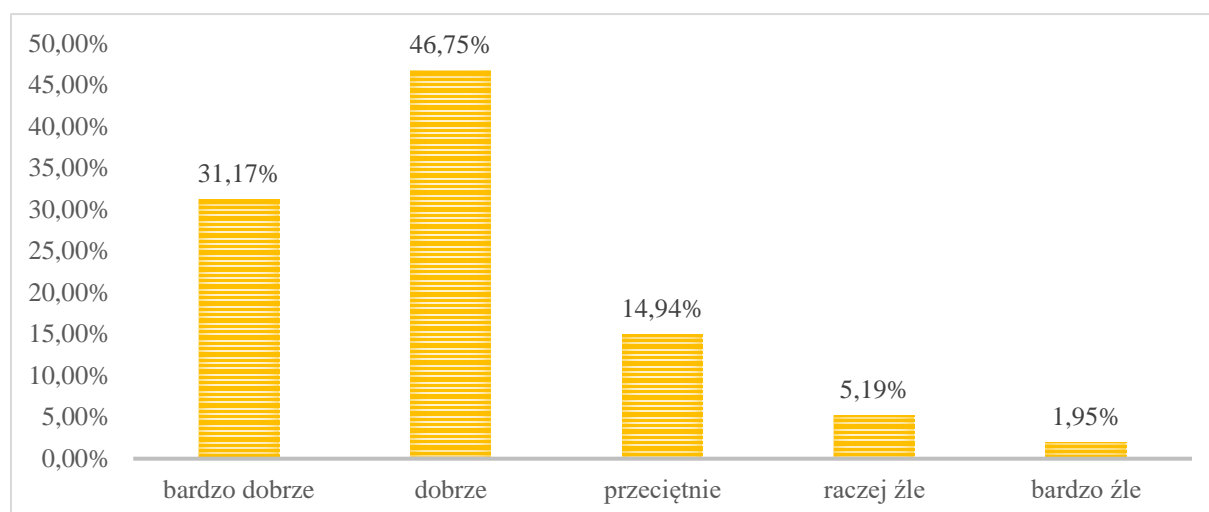
Wykres 54. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?

¹⁵ Tracz-Dral J., *Agresja i przemoc w szkołach*, dostęp online: http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/34/plik/ot-613_2.pdf

Zapytaliśmy także uczniów, czy zdarza im się wagarować. 31,17%; w tym 26,03% dziewcząt oraz 35,80% chłopców przyznało, że w ciągu ostatnich miesięcy zdarzyło im się celowo opuścić zajęcia. Pozostałe 68,83% zaprzeczyło takiej sytuacji.

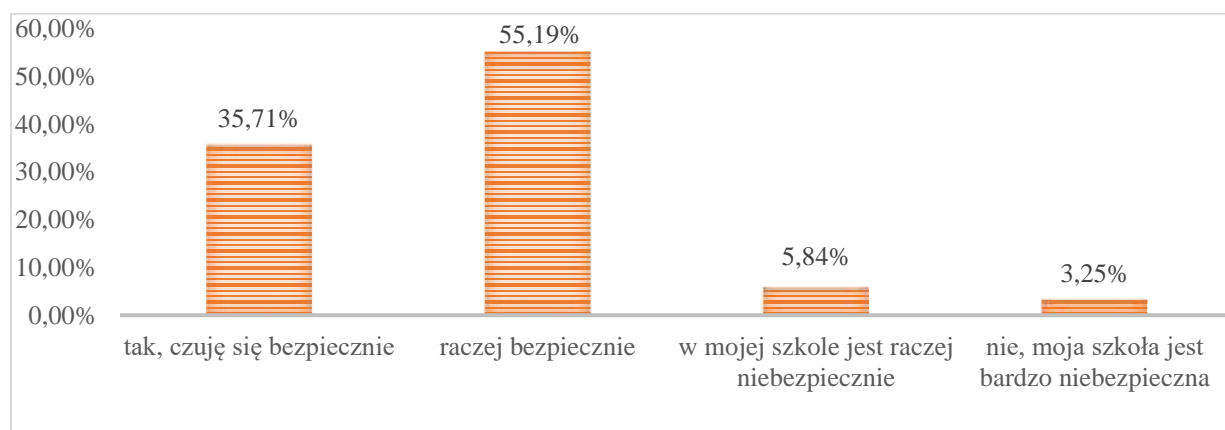
Uczniowie oceniając swoje zachowanie w szkole i na przerwach najczęściej określali je jako dobre; taką odpowiedź wskazało 46,75% badanych. Kolejno 31,17% ankietowanych oceniło swoje zachowanie jako bardzo dobre; przeciętne noty wystawiło sobie 14,94% uczniów. 5,19% przyznało się do raczej złego zachowania w szkole, a pozostałe 1,95% stwierdziło, że zachowuje się bardzo źle.

Biorąc pod uwagę płeć respondentów, zarówno w grupie dziewcząt (46,5%), jak i chłopców (46,91%) przeważały odpowiedzi wskazujące na dobre zachowanie w szkole.

Wykres 55. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?

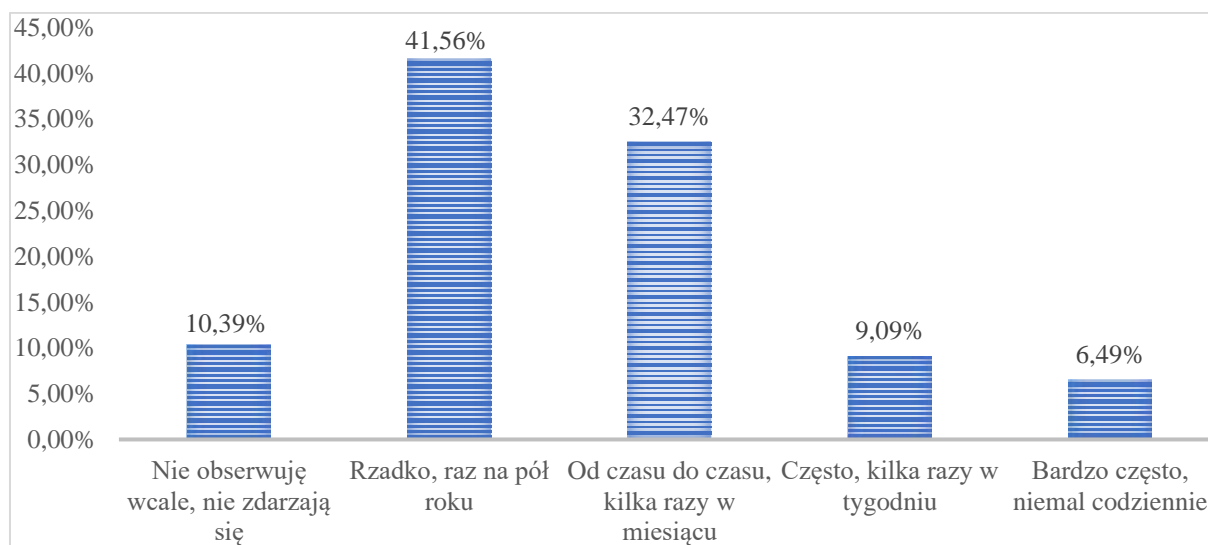
Wysokie były również noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole. 55,19% badanych zadeklarowało, iż w szkole czuje się raczej bezpiecznie, a 35,71% stwierdziło, że zdecydowanie bezpiecznie. W opinii 5,84% ankietowanych szkoła to raczej niebezpieczne miejsce, a dla pozostałych 3,25% wręcz bardzo niebezpieczne.

Wykres 56. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Pomimo, że uczniowie wysoko oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa w szkole, to jednak zdarza im się obserwować w szkole zjawiska przemocy rówieśniczej.

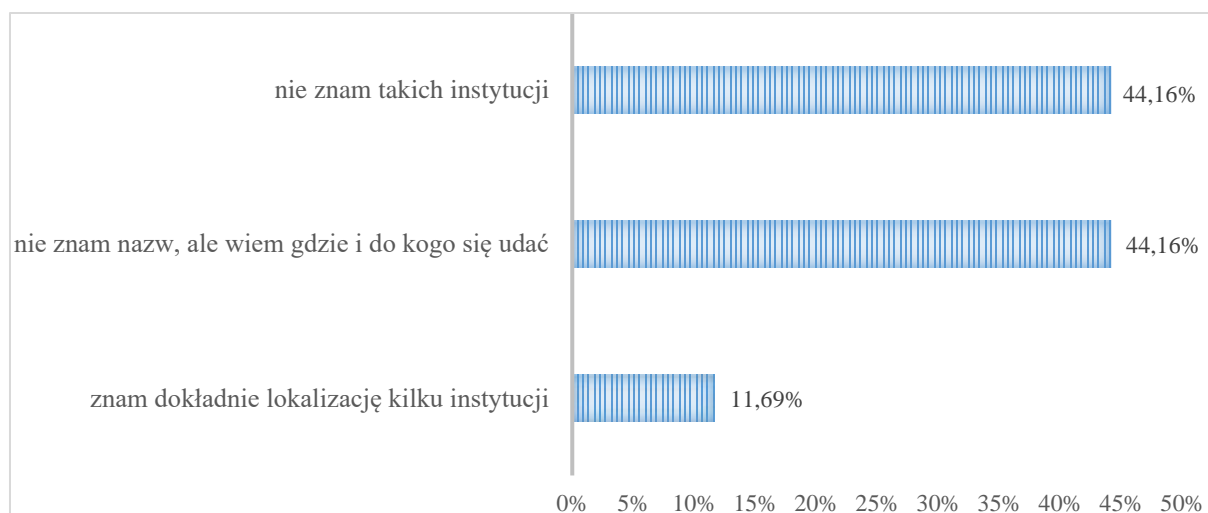
Zapytaliśmy więc jak często zdarzają się w szkole tego typu sytuacje. 41,56% ankietowanych stwierdziło, że takie sytuacje mają miejsce rzadko, raz na pół roku. 32,47% przyznało, że było świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. 9,09% badanych obserwuje takie zjawisko kilka razy w tygodniu, a 6,49% stwierdziło, że obserwuje zjawiska przemocy bardzo często, niemal codziennie. Zaledwie 10,39% młodych ludzi odpowiedziało, iż w szkole takie zjawiska w ogóle nie występują.

Wykres 57. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?

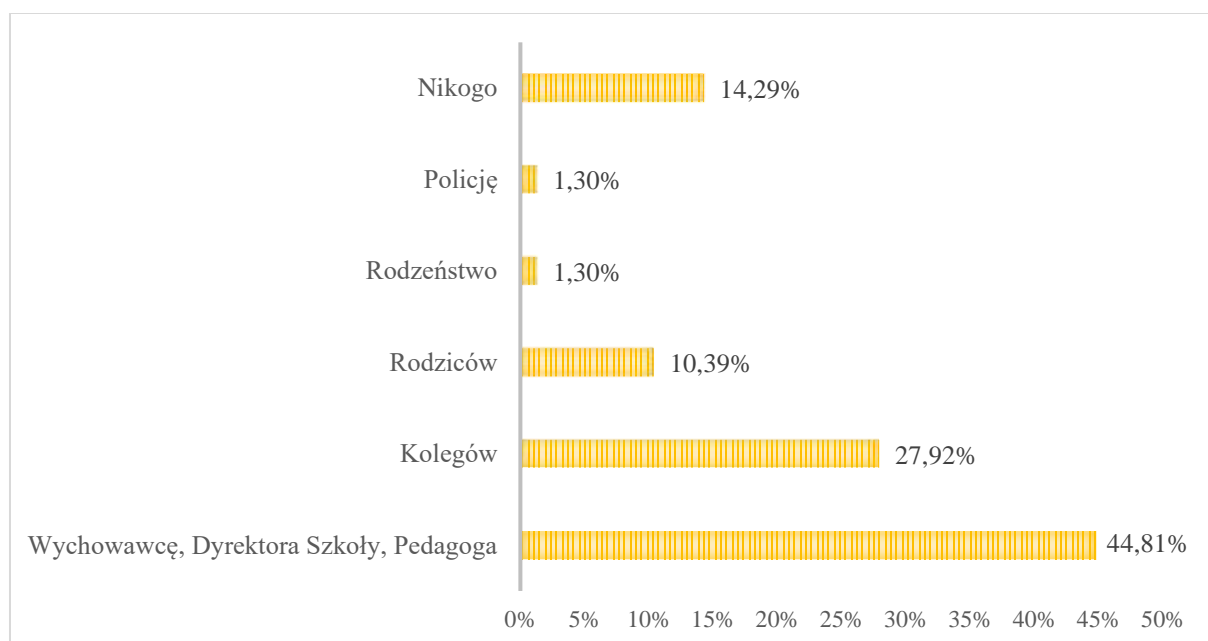
Jak wynika z badań, 39,61% uczniów; w tym 39,73% dziewcząt i 39,51% chłopców osobiście doświadczyło przemocy. Ponadto 22,73% ankietowanych; w tym 26,03% dziewcząt i 19,75% chłopców przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

Zapytaliśmy także badanych o instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą. 11,69% ankietowanych zadeklarowało, że zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. 44,16% badanych przyznało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc. Niestety niepokojący jest wynik wskazujący, iż 44,16% stanowią uczniowie, którzy nie znają w swoim środowisku żadnych instytucji zajmujących się niesieniem pomocy osobom dotkniętym przemocą. Brak takiej wiedzy zadeklarowało 32,88% dziewcząt oraz 54,32% chłopców.

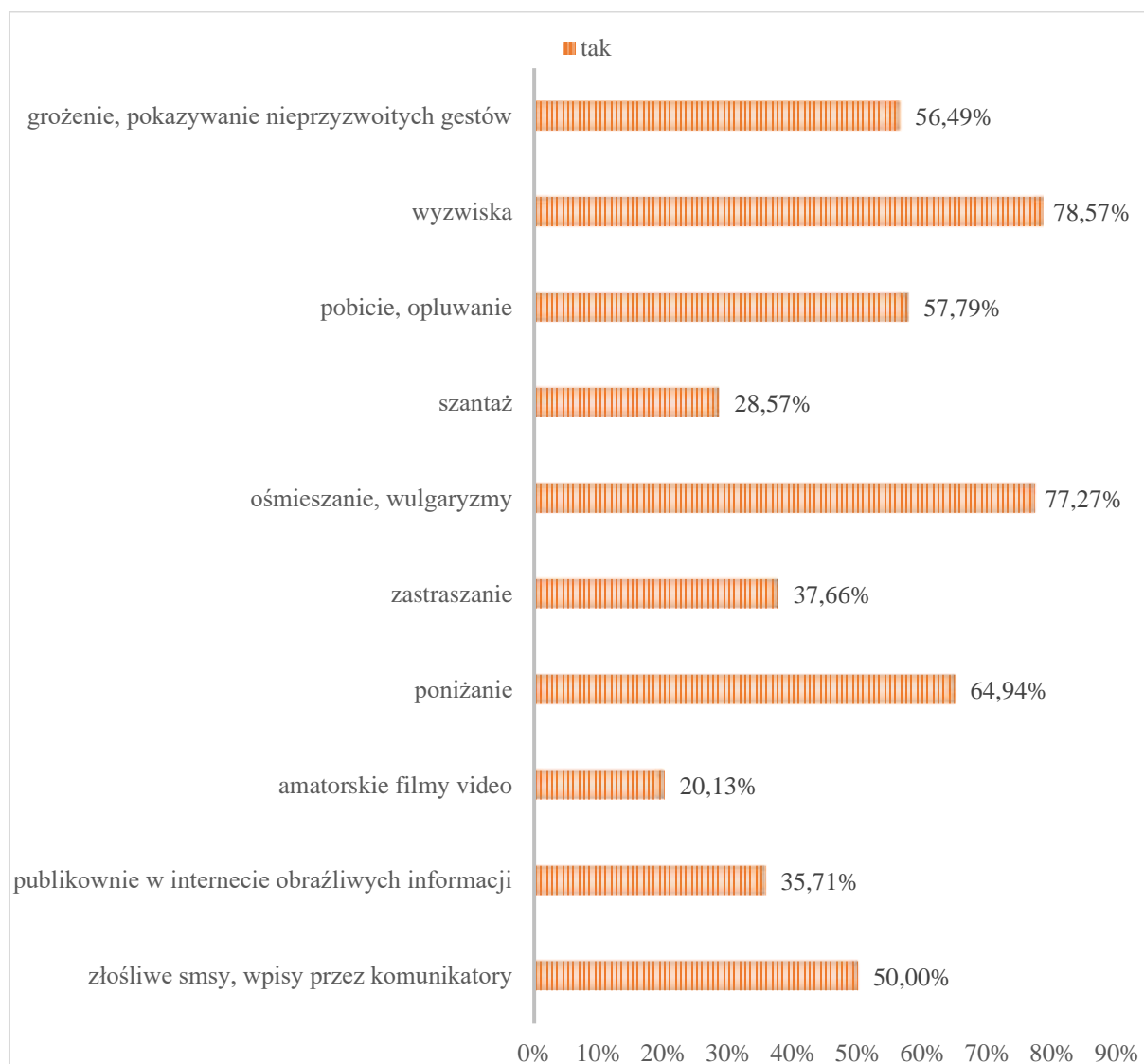
Wykres 58. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, 44,81% uczniów odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 27,92% w sytuacji zagrożenia przemocą szukałoby wsparcia wśród swoich kolegów, a 10,39% zawiadomiłoby o takim fakcie rodziców. 1,30% poinformowałoby policję i tyle samo wskazało na rodzeństwo. Pozostałe 14,29% badanych przyznało, że nie powiedziałyby o tym nikomu .

Wykres 59. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź, czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. W wyniku uzyskanych odpowiedzi widzimy, że wśród badanych uczniów znane są różne formy przemocy. Połowa respondentów zna zjawiska przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory, np. Skype, twitter itp. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 35,71% badanych uczniów, a z amatorskimi filmami video 20,13%. Zastraszanie jest znane 37,66% badanych, a próby szantażu potwierdziło 28,57% respondentów. 57,79% ankietowanych było świadkami pobicia lub opluwania. 56,49% zaobserwowało pokazywanie nieprzyzwoitych gestów czy też grożenie. 64,94% respondentów spotkało się z poniżaniem, a 77,27% zetknęło się ośmieszaniem i wulgaryzmami. Najczęściej spotykaną formą przemocy okazała się natomiast agresja słowna, wyzwiska, wskazane przez 78,57% ankietowanych. Biorąc pod uwagę płeć respondentów, ta forma przemocy była znana najczęściej zarówno w grupie dziewcząt (82,19%) jak i chłopców (75,31%).

Wykres 60. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?

W związku z tym chcieliśmy także dowiedzieć się czy w stosunku do uczniów miało miejsce któreś z zachowań wymienione w poprzednim pytaniu. 50,65% ankietowanych; w tym 57,53% dziewcząt i 44,44% chłopców potwierdziło, że osobiście doświadczyło takiej sytuacji. Pozostali badani tj. 49,35% zaprzeczyli by takie zdarzenie miało miejsce.

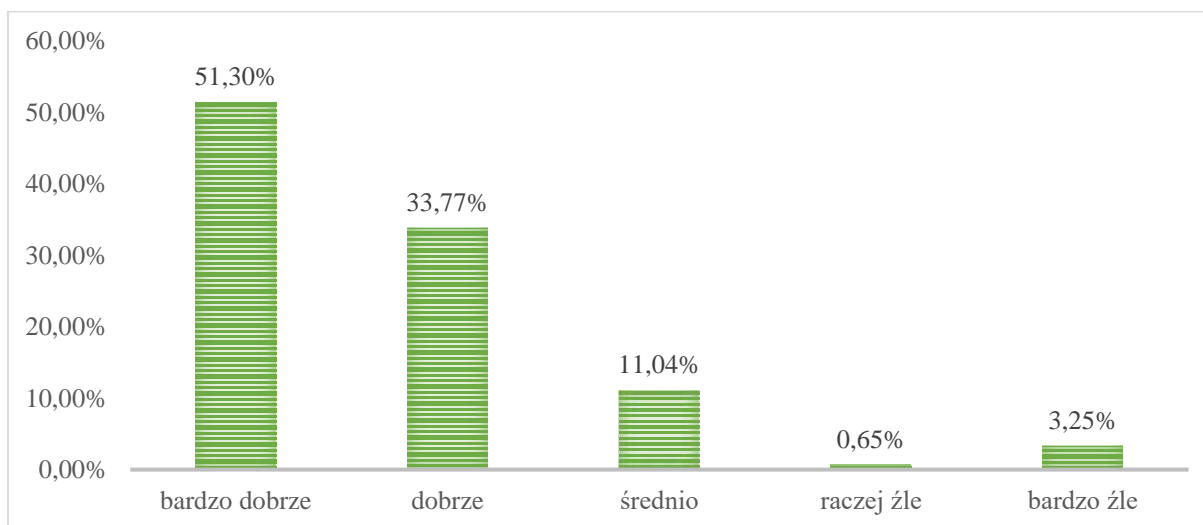
Co więcej, poprosiliśmy uczniów o odpowiedź, czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych 30,52%; w tym 28,77% dziewcząt oraz 32,10% chłopców przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. Pozostałe 69,48% badanych stwierdziło, że nie spotyka się z taki sytuacjami poza murami szkoły.

Następnie zapytaliśmy uczniów, czy kiedykolwiek brali czynny udział w akcie przemocy. W grupie respondentów 25,97%; w tym 13,70% dziewcząt oraz 37,04% chłopców, przyznało się do stosowania przemocy. Warto zaznaczyć, że chłopców stosujących przemoc było trzykrotnie więcej niż dziewcząt. Pozostali uczniowie tj. 74,03% odpowiedzieli, że nigdy nie brali czynnego udziału w akcie przemocy.

Czy poza terenem szkoły spotykasz się z aktami przemocy?	Tak	Nie
	30,52%	69,48
Czy uczestniczyłeś w czynnym akcie przemocy?	Tak	Nie
	25,97%	74,03%

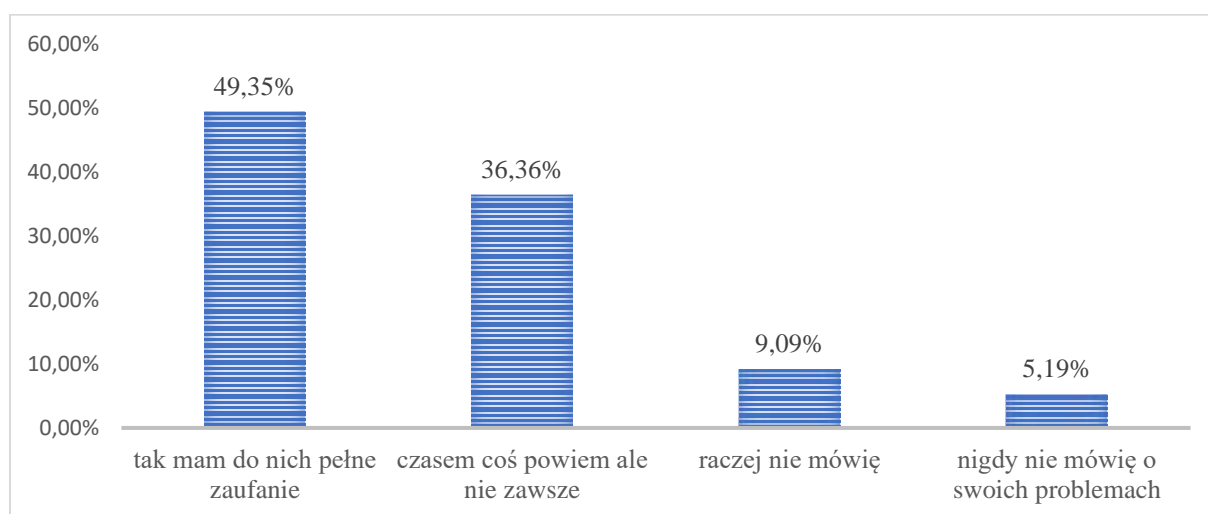
Tabela 11 Akt przemocy wśród uczniów III etapu edukacji

Warto wspomnieć, iż badana młodzież w zdecydowanej większości ocenia pozytywnie swoje relacje z rodzicami. 51,30% ocenia je jako bardzo dobre, a 33,77% jako dobre. Kolejno 11,04% ankietowanych stwierdza, że są one różne: raz dobre, a raz złe; 0,65% odpowiada, że są one raczej złe, a pozostałe 3,25% określa je jako bardzo złe.

Wykres 61. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Ponadto pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami 49,35% odpowiedziało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Kolejno 36,36% przyznało, że czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze. 9,09% stanowili uczniowie deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach, a pozostałe 5,19% to osoby stanowczo o nich nie rozmawiające. Uwzględniając płeć respondenta dowiedzieliśmy się, że w grupie badanych to chłopcy chętniej rozmawiają z rodzicami na temat swoich problemów i to oni najczęściej wskazywali odpowiedź dotyczącą pełnego zaufania do swoich najbliższych. W grupie dziewcząt przeważały natomiast deklaracje, że czasem coś powiedzą swoim rodzicom ale nie zawsze.

Wykres 62. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Z przeprowadzonych badań wynika, że uczniowie najczęściej czują się bezpiecznie w swoim domu. Taką odpowiedź wskazało 95,45% ankietowanych, podczas gdy 4,55% odpowiedziało przecząco na to pytanie.

Co więcej 80,52% uczniów jest zdania, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 9,74% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 9,74% uczniów nie wiedziało jak odpowiedzieć na tak postawione pytanie.

Badani uczniowie z terenu gminy Marcinowice czują się w swoich szkołach dobrze, a szkoła jest dla nich miejscem raczej bezpiecznym. Pomimo tego, zdarza im się obserwować zjawiska przemocy w szkole, choć jak najczęściej przyznają uczniowie, mają one charakter incydentalny i występują kilka razy w roku. Niepokojącym jest jednak fakt, iż ponad 32,00% badanych potwierdza występowanie zjawisk przemocy kilka razy w miesiącu. Co więcej, blisko 40,00% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy w szkole, a 22,73% stwierdziło,

że są w szkole uczniowie przed którymi odczuwają lęk. Niepokojący jest zatem wynik, iż ponad 44,00% badanych nie zna żadnej instytucji świadczącej pomoc dla osób dotkniętych przemocą.

Najczęściej spotykanymi wśród uczniów formami przemocy są agresja słowna, ośmieszanie i wulgaryzmy, a także poniżanie. Ponad połowa ankietowanych przyznaje, że doświadczyła takich form przemocy osobiście. Dodatkowo 30,52% uczniów potwierdza występowanie zjawisk przemocy również poza murami szkolnymi, a blisko 26,00% przyznaje się do czynnego uczestnictwa w akcie przemocy.

Wyniki badań pokazują także, że uczniowie postrzegają swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre, co więcej mają oni także najczęściej pełne zaufanie do swoich najbliższych i mogą swobodnie z nimi porozmawiać o swoich problemach. Jak zadeklarowała większość respondentów tj. 95,45% w swoim domu czują się bezpiecznie.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Palenie papierosów

Jedną z najbardziej popularnych i powszechnie dostępnych substancji uzależniających jest nikotyna. Palenie tytoniu- jako jedna z legalnych, dopuszczonych do sprzedaży substancji psychoaktywnych nie jest przedmiotem aż tak szerokiej dyskusji społecznych jak nadużywanie alkoholu czy stosowanie narkotyków. Niewątpliwie przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż palenie papierosów nie ma tak daleko idących konsekwencji społecznych, choć bardzo poważne zdrowotne.

Badania CBOS 2015 pokazują, że w Polsce do regularnego palenia przyznaje się nieco ponad 30% badanych, 32,8% stanowią osoby które kiedyś paliły, ale obecnie tego nie robią, a 37% to Ci którzy deklarują, iż nigdy nie palili¹⁶.

W przypadku młodych osób badania CBOS 2014 dotyczące młodzieży pokazują, że połowa z uczniów nie miała jeszcze styczności z papierosami. W przypadku młodzieży palącej to od 2008 roku można zaobserwować stabilizację tego wskaźnika. 21% badanych zadeklarowało, że pali papierosy regularnie. Odsetek palących okazjonalnie, tj. w wyjątkowych sytuacjach od 2010 roku stale wzrasta¹⁷.

W naszych badaniach zapytaliśmy uczniów, czy palą papierosy. 49 osób (31,82%) spośród 154 ankietowanych odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Co więcej, 34 osoby (22,08%) zadeklarowało, że zapaliło e-papierosa. Osoby te w większości (76,47%) uważały, że e-papieros jest mniej szkodliwy niż tradycyjny. Zapytani czy rodzice pozwalają im na palenie e-papierosa; 3 osoby (8,82%) odpowiedziały twierdząco na to pytanie. Pozostałe 71 osób (46,10%) stanowili uczniowie niepalący.

Ankietowanym mającym już za sobą próbę zapalenia papierosa zadaliśmy pytanie o to, ile razy zdarzyło im się go zapalić. Jak wynika z uzyskanych danych, próbę pojedynczego zapalenia papierosa (1-2 razy) ma za sobą 36,73% uczniów. Jednocześnie taka odpowiedź była najczęściej wybierana w grupie badanych i została wskazana przez 38,89% dziewcząt oraz 35,48% chłopców. Kolejno 24,49% stanowiły osoby, które paliły już ponad 40 razy; a 22,45% zadeklarowało, że było to 3-5 razy. 6,12% przyznało, że paliło 6-9 razy, a 8,16% wskazało na

¹⁶ CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, 2015r.*

¹⁷ CBOS, *Młodzież 2013, 2014r.*

przedział 10-19 razy. Pozostali uczniowie tj.2,04% odpowiedzieli, że palili między 20 a 39 razy.

Na pytanie jak często uczniowie sięgali po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni, 71,43% badanych odpowiedziało, że ani razu. W przypadku osób, które przyznały się do palenia w ostatnim czasie było to najczęściej więcej niż 20 papierosów dziennie.

Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie - III etap edukacji n= 154
nigdy nie paliłam/-em papierosów	46,10% - 71 osób K- 50,68% M- 41,98%
tak, ale elektronicznego (e-papierosa)	22,08% - 34 osoby K- 24,66% M- 19,75%
tak tradycyjne papierosy	31,82% - 49 osób K- 24,66% M- 38,27%

Tabela 12. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie - III etap edukacji n=49
1-2 razy	36,73%- 18 osób
3-5 razy	22,45%- 11 osób
6-9 razy	6,12%- 3 osoby
10-19 razy	8,16%- 4 osoby
20-39 razy	2,04%- 1 osoba
40 razy lub więcej	24,49%- 12 osób

Tabela 13. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

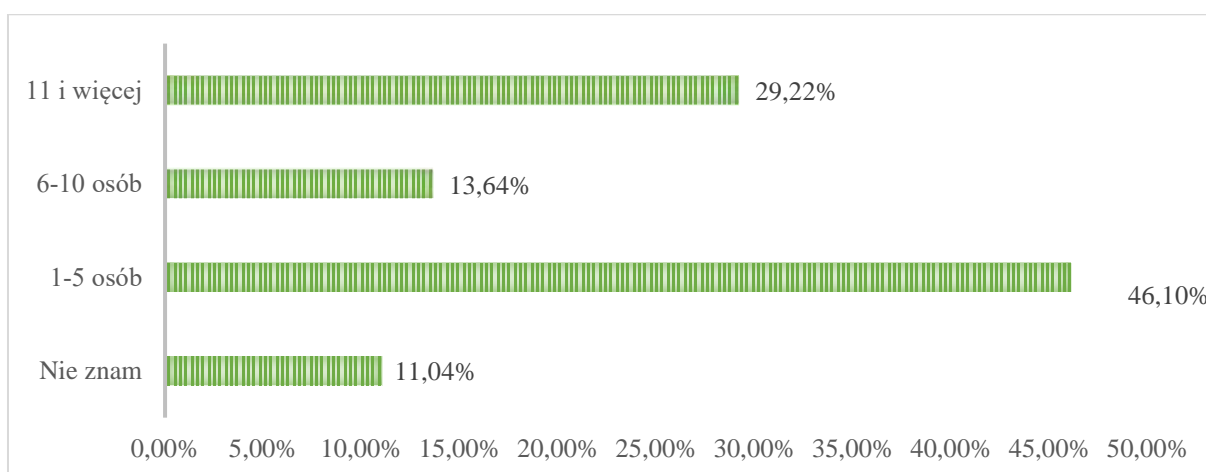
Następnie uczniowie pałacy zostali zapytani, gdzie po raz pierwszy palili papierosy. Jak się okazało, pierwszym kontaktem z wyrobami nikotynowymi sprzyjają wakacje.

Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy	Uczniowie - III etap edukacji n=49
w szkole	4,08%- 2 osoby
na wagarach	10,20%- 5 osób
na wakacjach	51,02%- 18 osób
w innym miejscu	34,69%- 17 osób

Tabela 14. Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy?

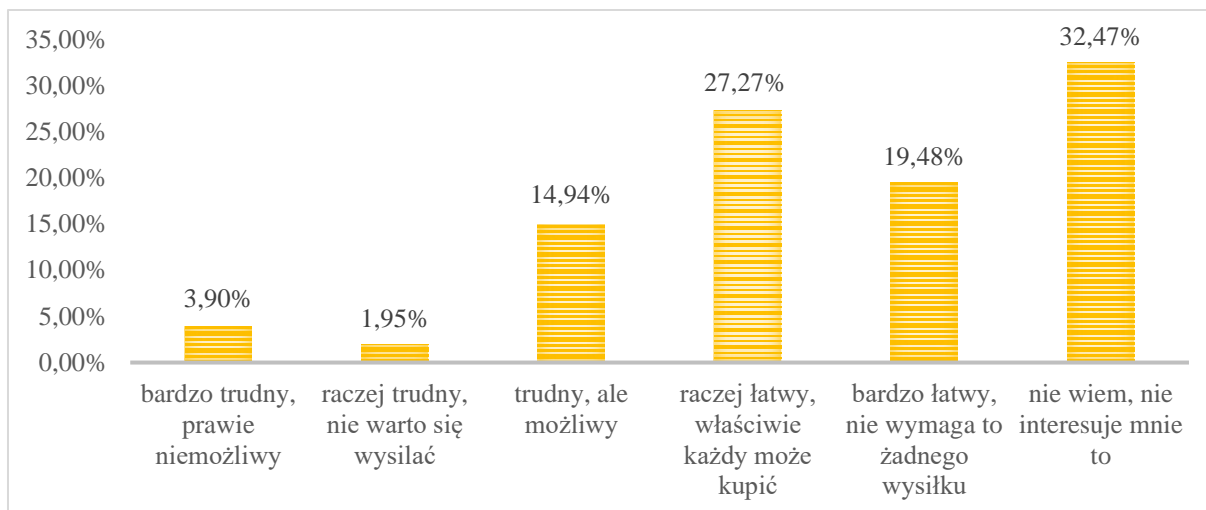
Z deklaracji uczniów, którzy mają już za sobą inicjację nikotynową wynika, że 42,86% z nich pierwszego papierosa zapaliło po namowie innej osoby. Pozostali uczniowie tj. 57,14% decyzję o zapaleniu pierwszego papierosa podjęli samodzielnie, bez namowy osób trzecich.

Poprosiliśmy również ankietowanych, aby odpowiedzieli na pytanie czy znają osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy. 88,96% badanych; w tym 86,30% dziewcząt oraz 91,36% chłopców potwierdziło, że zna w swoim środowisku osoby nieletnie, które sięgają po papierosy. Pozostałe 11,04% respondentów zaprzeczyło takim znajomościom.

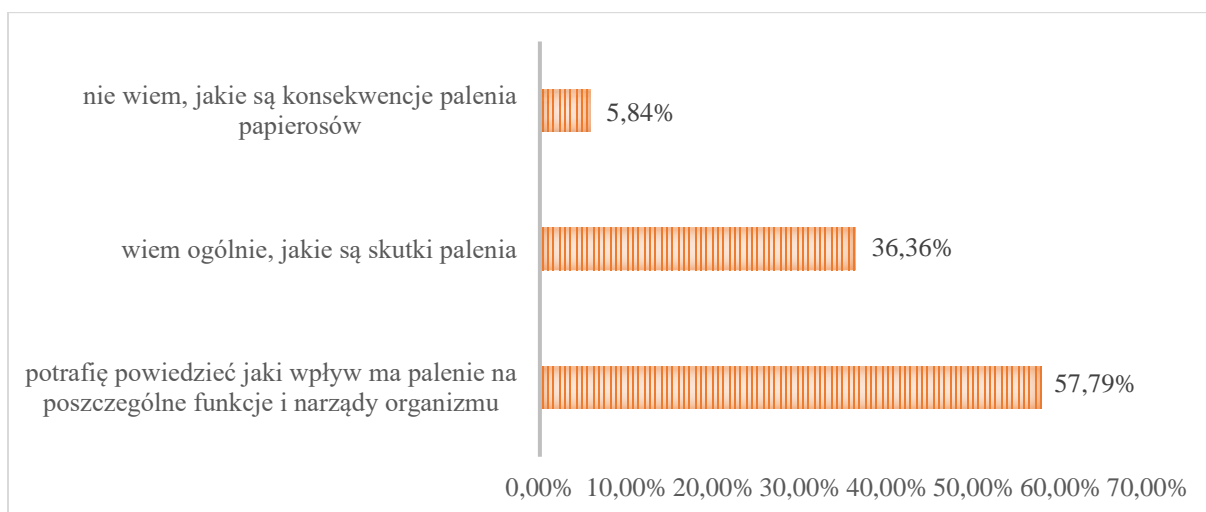
Wykres 63. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

Uczniowie zostali także poproszeni o ocenę dostępności papierosów w swoim środowisku. Dla 27,27% dostęp do papierosów jest łatwy i właściwie każdy może je kupić. Kolejno, w opinii 19,48%, zakup papierosów jest bardzo łatwym zadaniem i nie wymaga żadnego wysiłku. 14,94% uczniów przyznało, że kupno papierosów trudne, ale jednak możliwe. 1,95% uczniów było zdania, że to raczej trudne zadanie i nie warte wysiłku, a 3,90% odpowiedziało, że zakup tytoniu przez osobę niepełnoletnią jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy. Pozostałe 32,47% nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż nie interesuje się tym tematem.

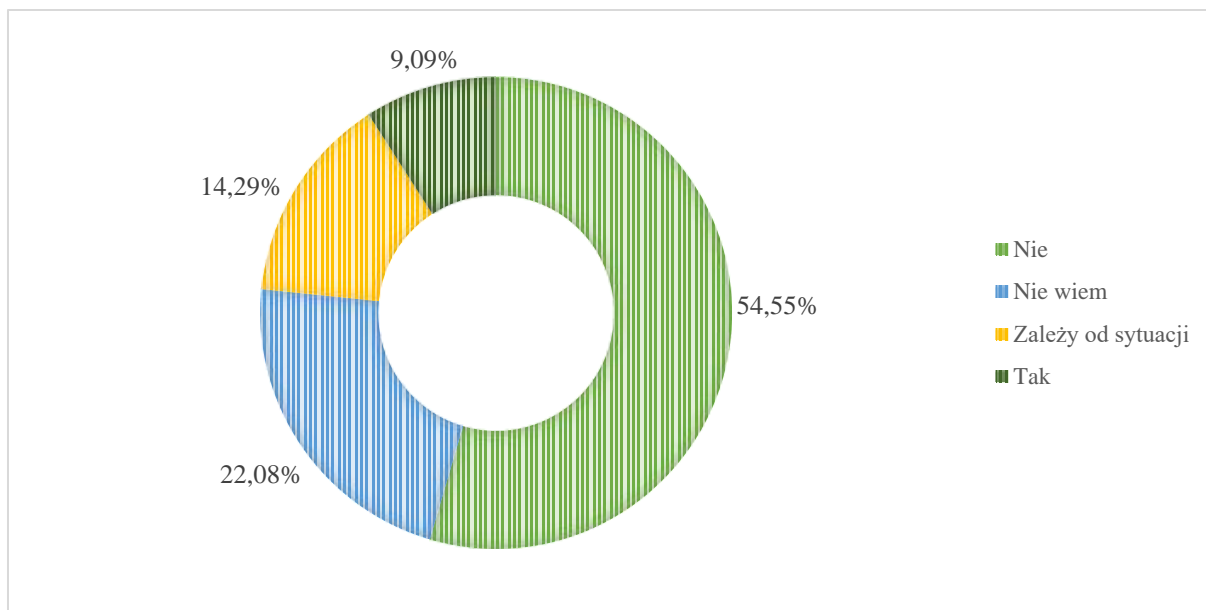
Wykres 64. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?

Uczniowie stosunkowo wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. 57,79% badanych zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 36,36% zna ogólne skutki palenia. Pozostałe 5,84% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 65. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Ankietowani odpowiedzieli również na pytanie czy ich zdaniem palenie może pomagać w trudnej sytuacji. 9,09% uczniów potwierdziło, że palenie jest przydatne w takich sytuacjach, a 14,29% stwierdziło, że w zależności od sytuacji może być pomocne. 54,55% zaprzeczyło by palenie mogło pomagać w sytuacjach trudnych, a pozostałe 22,08% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 66. Czy uważasz, że palenie pomaga w trudnych sytuacjach?

Analiza wyników otrzymanych w podrozdziale dotyczącym palenia papierosów przez uczniów z terenu gminy Marcinowice wskazuje, iż blisko 54,00% ankietowanych przyznaje się do palenia; w tym 31,82% pali tradycyjne papierosy, a ponad 22,00% elektroniczne. W grupie dziewcząt, tak samo popularne okazały się zarówno papierosy tradycyjne jak i te elektroniczne; natomiast w grupie chłopców zdecydowanie przeważały odpowiedzi dotyczące palenia zwykłych papierosów.

Ponadto, pytając o częstotliwość palenia dowiedzieliśmy się, że blisko 25,00% badanych paliło już więcej niż 40 razy. Co więcej, ponad 23,00% ankietowanych twierdzi, iż palenie pomaga lub w zależności od sytuacji może być pomocne w trudnych chwilach.

Jak wynika z pozyskanych danych, aż 89,00% uczniów zna w swoim środowisku niepełnoletnie osoby palące papierosy. W opinii badanych dostęp do wyrobów nikotynowych jest raczej łatwy i właściwie każdy może je kupić. Niestety, znajomość w swoim gronie osób palących oraz w miarę łatwa dostępność do papierosów może przekładać się na wcześniejsze rozpoczęcie inicjacji nikotynowej. Pozytywnym jest zatem wynik dotyczący wysokiego poziomu wiedzy uczniów na temat konsekwencji zdrowotnych palenia papierosów.

Picie alkoholu

Poziom nadużywania alkoholu wśród dzieci i młodzieży w Polsce daje powód do niepokoju. Badania CBOS na 2013 roku pokazują, że napoje alkoholowe to najbardziej rozpowszechniona substancja psychoaktywna wśród młodzieży. Najczęściej młodzi ludzie sięgają po piwo. Choć martwiącym jest, że odsetek uczniów sięgających po wódkę od 2010 roku diametralnie wzrósł (o 7 punktów procentowych)¹⁸. Co więcej badania ESPAD 2015 przedstawiają, iż próbę picia ma za sobą blisko 84% gimnazjalistów klas trzecich¹⁹.

Poniżej prezentujemy dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez młodzież z terenu gminy Marcinowice.

Gdy zapytaliśmy uczniów, czy i kiedy zdarzyło im się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy, 35,71% odpowiedziało, że taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca. Spośród osób mających za sobą inicjację alkoholową, największy odsetek tj.16,88% stanowiły te, które wskazały wiek 11 lat jako jej początek.

Taka odpowiedź była najczęściej w grupie chłopców (18,52%), natomiast w grupie dziewcząt przeważała odpowiedź wskazująca na wiek 13 lat (16,44%).

Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy	Uczniowie - III etap edukacji n=154
nigdy	35,71% - 55 osób
11 lat	16,88% - 26 osób
12 lat	9,09% - 14 osób
13 lat	12,99% - 20 osób
14 lat	11,69% - 18 osób
15 lat	8,44% - 13 osób
16 lat	5,19% - 8 osób

Tabela 15. Czy i kiedy po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?

¹⁸ CBOS, *Młodzież 2013, 2014r.*

¹⁹ *Wieczorek L., Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2015r., Warszawa 2015r.*

Uczniowie III etapu edukacji mający już za sobą inicjację alkoholową, zostali zapytani o okoliczności pierwszej próby jego spożywania. Największy odsetek tj. 54,55% stanowiły osoby, które przyznały się do pierwszego kontaktu z alkoholem na wakacjach, a kolejno Ci, którzy wskazali inne okoliczności m.in. imprezę sylwestrową, urodziny, wesele.

W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?	Uczniowie - III etap edukacji n=99
na wagarach	5,05% - 5 osób
na dyskotecę/ w pubie	5,05% - 5 osób
na wakacjach	54,55% - 54 osoby
w innych okolicznościach (np. impreza sylwestrowa, urodziny, wesele)	35,35% - 35 osób

Tabela 16. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?

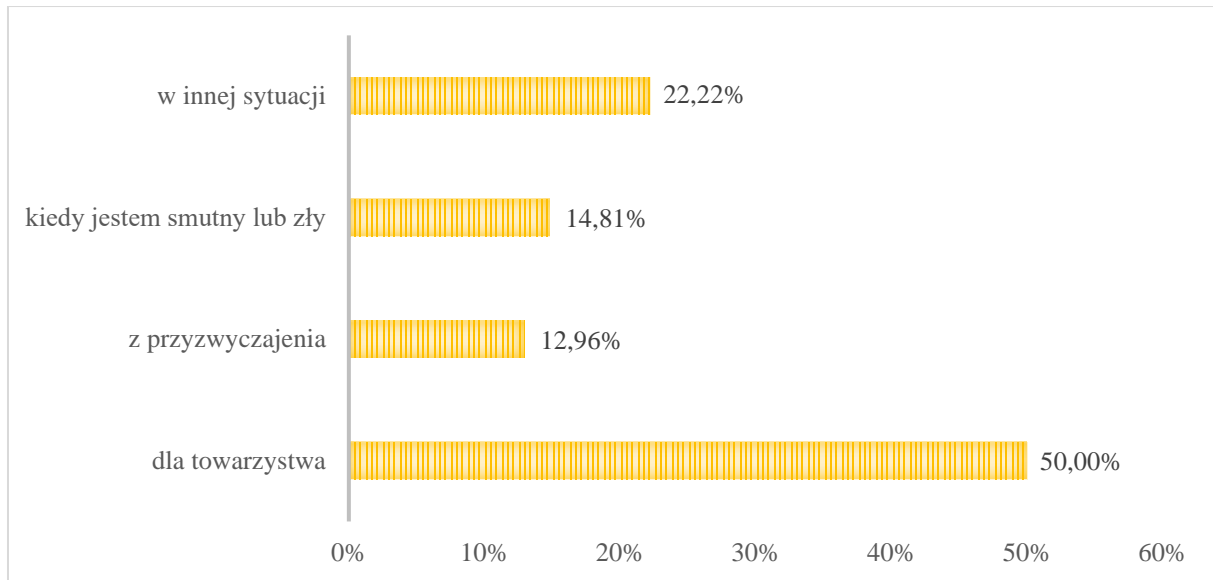
Wśród osób, które przyznały, że miały już styczność z alkoholem 70,71% zadeklarowało, iż do „pierwszego razu” nikt ich nie namawiał, a alkohol pili z własnej inicjatywy. Pozostałe 29,29% badanych przyznało, iż pierwszy raz alkoholu spróbowało za namową osób trzecich.

Jak wskazują wyniki badań, uczniowie mający za sobą inicjację alkoholową najczęściej przyznają, że zdarzyło im się wypić alkohol tylko raz. Dość duży odsetek stanowi również grupa badanych, którzy zadeklarowali, że piją alkohol raczej okazjonalnie i sięgają po niego kilka razy w roku.

Jak często sięgasz po alkohol	Uczniowie - III etap edukacji n=99
codziennie lub prawie codziennie	4,04% - 4 osoby
kilka razy w tygodniu	0,00%
kilka razy w miesiącu	7,07% - 7 osób
kilka razy w roku	43,43% - 43 osoby
piłam/em tylko raz	45,45% - 45 osób

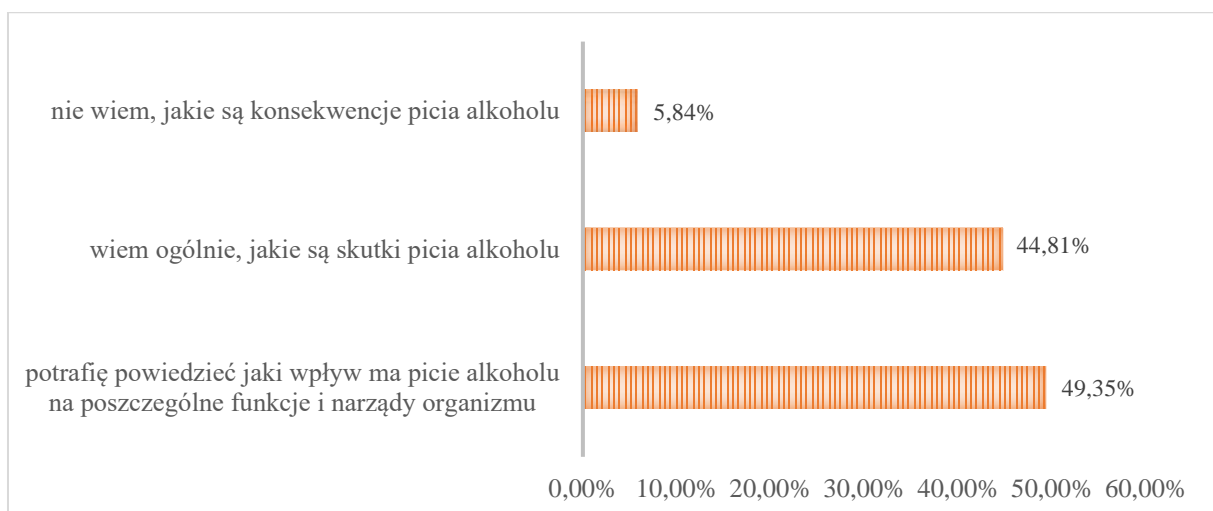
Tabela 17. Jak często sięgasz po alkohol?

Uczniowie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową odpowiedzieli także na pytanie jaki najczęściej jest powód sięgania po alkohol. Połowa badanych zadeklarowała, że sięga po alkohol dla towarzystwa; kolejne 22,22% podało inne powody spożywania alkoholu jak np. świętowanie urodzin. 14,81% przyznało, że odpowiada za to zły nastrój, a 12,96% stwierdziło, że pije alkohol z przyzwyczajenia.

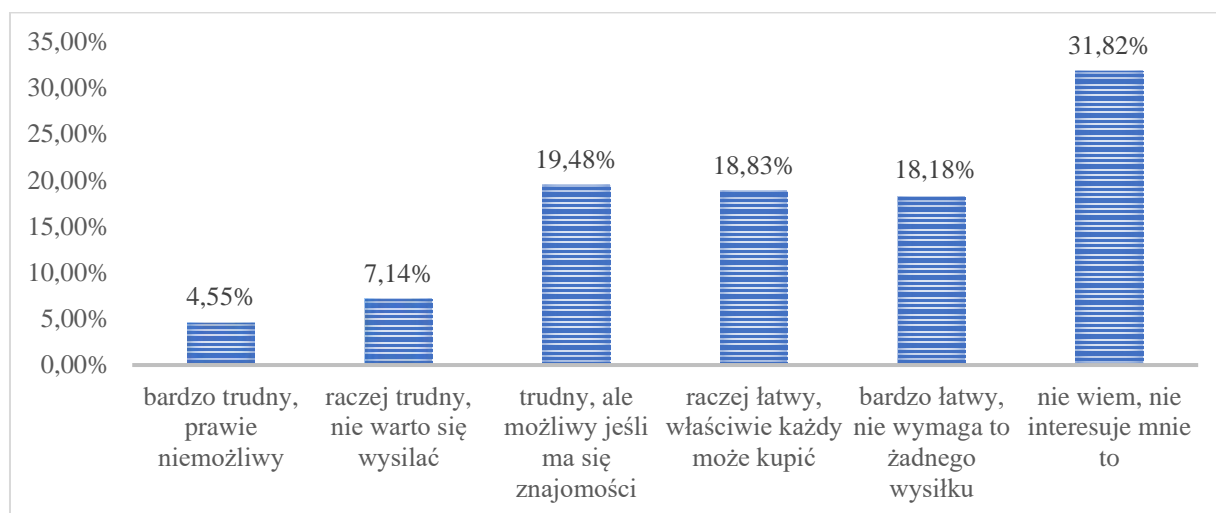
Wykres 67. Dłaczego najczęściej sięgasz po alkohol?

Uczniowie dość wysoko oceniają swój poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 49,35% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje organizmu, a 44,81% posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia alkoholu. Pozostałe 5,84% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 68. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

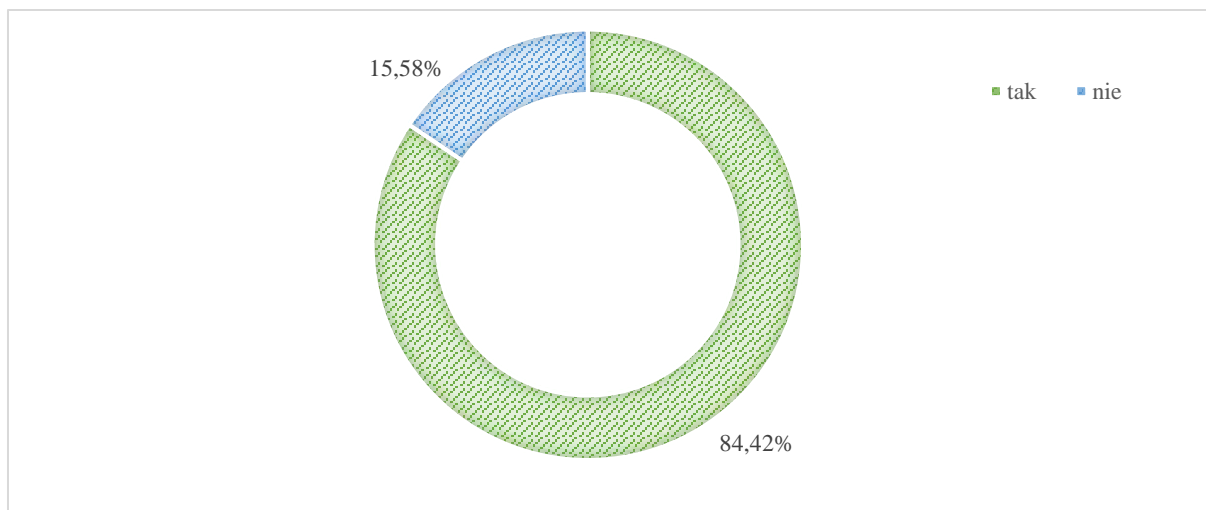
W trakcie ankietyzacji poprosiliśmy również uczniów o ocenę dostępności alkoholu w ich środowisku. Największy odsetek tj. 19,48% stanowiły osoby według których alkohol jest towarem dość trudno dostępnym ale odpowiednie znajomości ułatwiają jego zdobycie. Niewiele mniejszy procent stanowiły odpowiedzi badanych wskazujące na łatwy dostęp do alkoholu. 18,83% stwierdziło, że zakup alkoholu jest raczej łatwy i każdy może go kupić, a 18,18% odpowiedziało, że jest to bardzo łatwe zadanie, nie wymagające żadnego wysiłku. Zaledwie 11,69% uznało dostęp do alkoholu za trudny. Pozostałe 31,82% uczniów nie wyraziło swojej opinii gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 69. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?

Pozytywnym jest, iż blisko 56,00% uczniów ma świadomość, iż alkohol nie pomaga w sytuacjach kryzysowych. 18,18% badanych uzależniało to od sytuacji, a 6,49% było zdania, iż alkohol jest pomocny. Pozostałe 19,48% nie miało opinii na ten temat.

Poprosiliśmy także ankietowanych o odpowiedź czy znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol. Niepokojącym jest, że ponad 84,00% uczniów; w tym 80,82% dziewcząt i 87,65% chłopców potwierdziło, że zna takie osoby. Pozostałe 15,58% zaprzeczyło by znało osoby niepełnoletnie sięgające po alkohol.

Wykres 70. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

Powyższa analiza danych pokazuje, iż ponad 64,00% uczniów przyznało się do spożywania alkoholu, a wiek 11 lat został najczęściej wskazywany jako moment rozpoczęcia inicjacji alkoholowej, której zazwyczaj sprzyja okres wakacyjny.

Uczniowie, którzy przyznali się do picia alkoholu najczęściej odpowiadali, że zdarzyło im się to tylko raz. Dość liczna była także grupa badanych, która przyznała się do okazjonalnego picia alkoholu, kilka razy do roku dla towarzystwa.

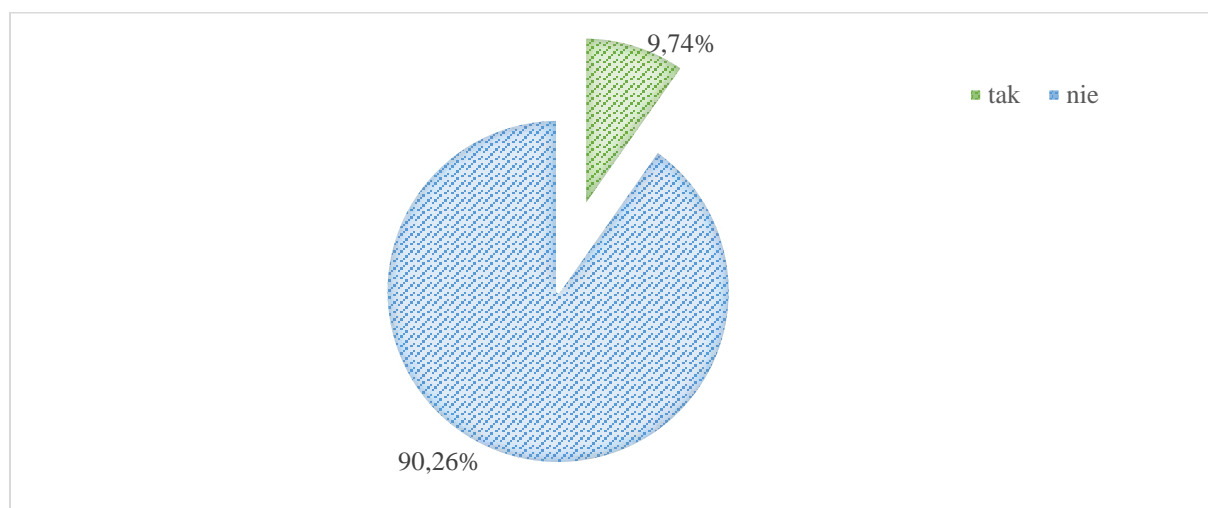
Niepokojącym jest, że ponad 84,00% ankietowanych potwierdziło, że zna w swoim środowisku niepełnoletnie osoby pijące a dostęp do alkoholu oceniło jako trudny, ale możliwy.

W przypadku danych dotyczących konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu wyniki są dość optymistyczne, gdyż większość badanych tj. ponad 94,00% posiada wiedzę w tym zakresie.

Zażywanie narkotyków

Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Narkotyki są coraz bardziej wszechobecne. Przepisy prawne, obowiązujące w Rzeczypospolitej, nakładają szereg sankcji karnych na dealerów narkotyków, osoby, które je wytwarzają, przetwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży, czy też sami są ich posiadaczami. Narkomania to obecnie jeden z najaktualniejszych problemów cywilizacyjnych, do których sięga coraz większa liczba młodych ludzi.²⁰

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów z terenu gminy Marcinkowice wynika, że zdecydowana większość respondentów tj. 90,26% nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Pozostałe 9,74% tj. 15 osób przyznało się do pierwszych eksperymentów z narkotykami. W grupie tej znalazło się 10,96% dziewcząt oraz 8,64% chłopców.

Wykres 71. Czy używałeś/kiedykolwiek narkotyków?

15 osób, które potwierdziło swoją inicjację narkotykową dodatkowo odpowiadało na pytanie z jakimi rodzajami narkotyków miało do czynienia. Największy odsetek tj. 56,00% stanowiły odpowiedzi potwierdzające kontakt z marihuaną lub haszyszem. Respondenci deklarowali również eksperymentowanie z innymi rodzajami narkotyków m.in. amfetaminą, metaamfetaminą i ecstazy.

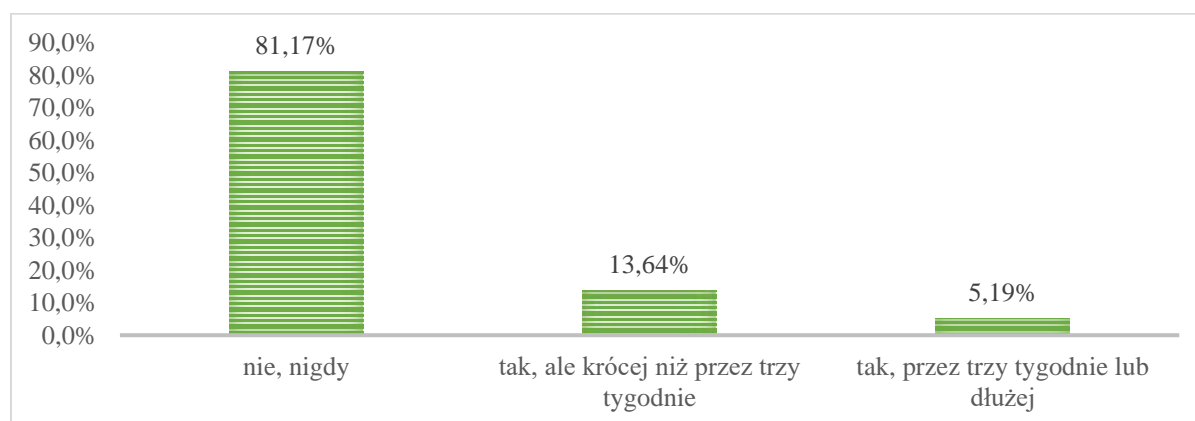
²⁰ Praca zbiorowa, „Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska”, Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Zapytaliśmy również w jakich okolicznościach po raz pierwszy zetknęli się z narkotykami. Dowiedzieliśmy się, że najczęściej pierwszy kontakt z tego typu substancjami miał miejsce na wakacjach.

Z kolei gdy zapytaliśmy jaki był powód pierwszego użycia narkotyków, blisko połowa badanych stwierdziła, że spróbowała ich z ciekawości.

Uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź czy kiedykolwiek zdarzyło im się przebywać na terenie szkoły pod wpływem narkotyków. 5 osób potwierdziło taką sytuację, a deklaracje te pojawiły się zarówno w grupie dziewcząt jak i chłopców. Pozostali badani stanowczo zaprzeczyli by takie zdarzenie miało miejsce.

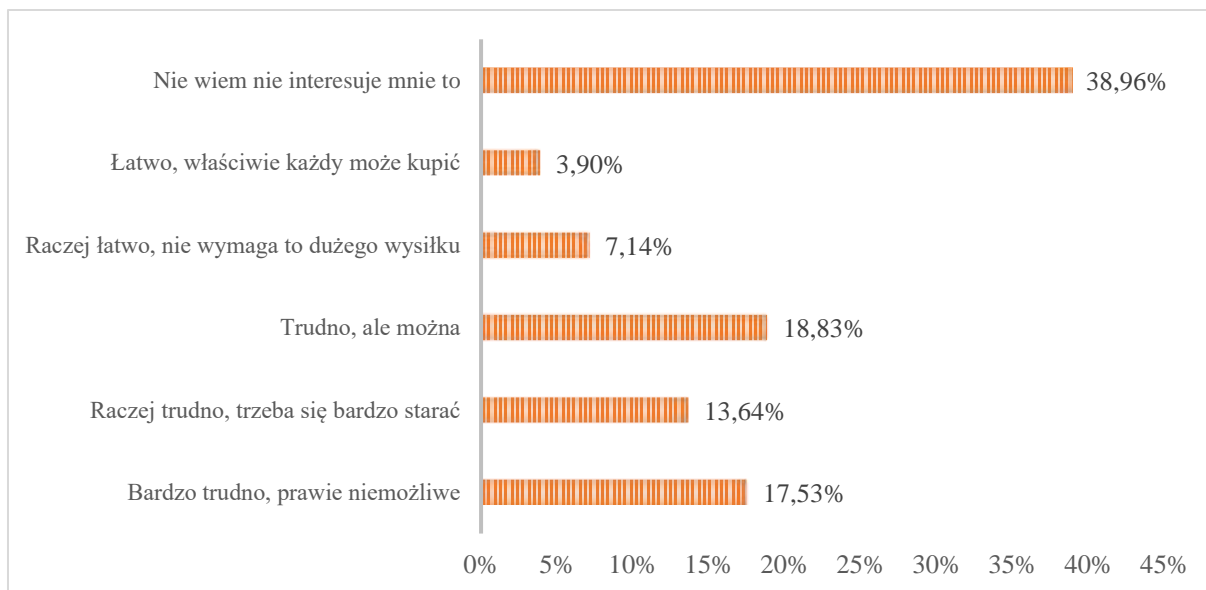
Zadaliśmy także pytanie, o przyjmowanie substancje takich, jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza. Większość uczniów tj. 81,17% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce. Niemniej jednak, pojawiło się też kilka odpowiedzi potwierdzających zażywanie tego typu leków; w tym 13,64% krócej niż przez trzy tygodnie oraz 5,19% przez trzy tygodnie lub dłużej.

Wykres 72. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza?

Ponadto z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów na temat problemu narkomani wynika, że aż 35,71% badanych zna w swoim środowisku osoby, które zażywają narkotyki. Pozostałe 64,29% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

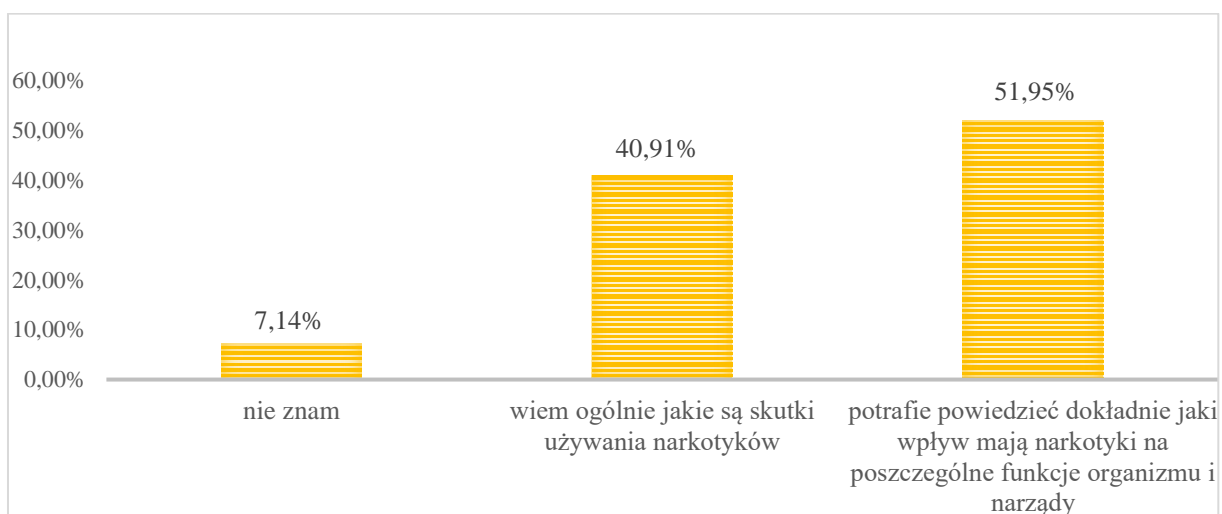
W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło pytania o dostęp do narkotyków. I tak w opinii 18,83% uczniów ich zakup jest trudny, ale jednak możliwy. Kolejno 17,53% ocenia to jako zadanie trudne, wręcz niemożliwe; a 13,64% stwierdza, że zakup narkotyków jest trudny. 7,14% postrzega to jako zadanie raczej łatwe, niewymagające dużego wysiłku, a 3,90% odpowiada, że zakup narkotyków jest łatwy i są one dostępne dla każdego. Pozostałe 38,96% respondentów nie ma wiedzy na ten temat gdyż się tym nie interesuje.

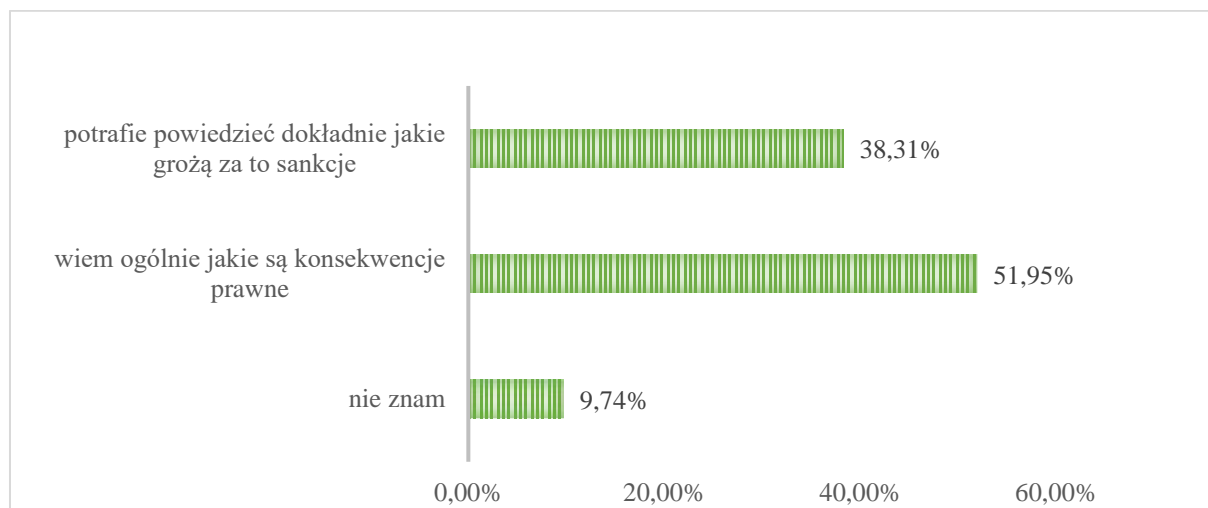
Wykres 73. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?

Zapytaliśmy także badanych, czy wiedzą, gdzie i u kogo kupić narkotyki. 20,13% ankietowanych potwierdziło, że wie gdzie można dokonać takiego zakupu, natomiast pozostałe 79,87% zadeklarowało brak wiedzy w tym temacie.

Ponadto w wyniku ankietyzacji dowiedzieliśmy się, że 40,91% ankietowanych uczniów zna ogólne skutki zdrowotne zażywania narkotyków, a 51,95% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu. 7,14% stanowili uczniowie, którzy nie znają konsekwencji zdrowotnych zażywania tego typu substancji. Uczniowie zapytani o znajomość sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków; w większości zadeklarowali posiadanie wiedzy w tym zakresie. 51,95% zna ogólne konsekwencje prawne, a 38,31% potrafi dokładnie powiedzieć jakie grożą za to kary. Pozostałe 9,74% badanych przyznało, że nie posiada wiedzy na dany temat.

Wykres 74. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Wykres 75. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Większość ankietowanych tj. 78,57% jest zdania, że narkotyki nie pomagają w sytuacji kryzysowej, a kolejne 12,99% nie ma zdania w tym temacie. 5,19% badanych stwierdziło, że w zależności od sytuacji zażycie narkotyków może być pomocne, a 3,25% z przekonaniem odpowiedziało, że narkotyki pomagają w trudnych chwilach.

Wyniki otrzymane w podrozdziale dotyczącym problemu narkomanii pokazały, iż większość uczniów z terenu gminy Marcinowice nie miała styczności z substancjami psychoaktywnymi takimi jak narkotyki. Niemniej jednak nie można tego problemu lekceważyć gdyż znalazła się grupa stanowiąca 9,74%, która potwierdziła swój pierwszy kontakt z narkotykami i znalazły się w niej zarówno dziewczęta jak i chłopcy.

Blisko 36,00% uczniów potwierdziło znajomość osób zażywających narkotyki, a 20,13% przyznało, że wie gdzie można dokonać zakupu tego typu substancji.

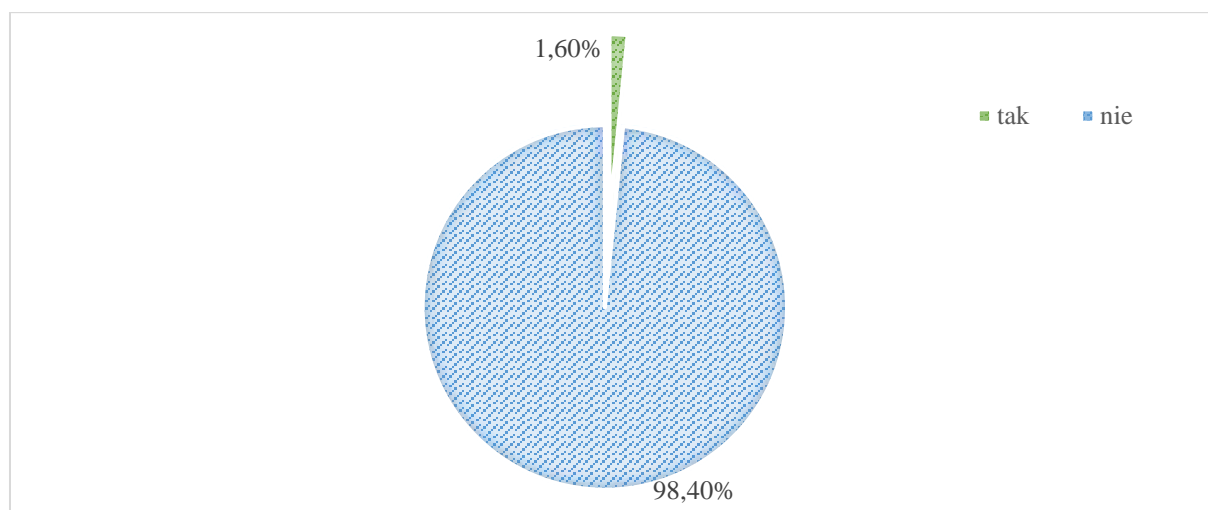
Dobrym sygnałem są deklaracje większości uczniów, że nie są zainteresowani tematem związanym z dostępnością narkotyków. Pozytywnym jest również fakt, że prawie 93,00% badanych ma świadomość konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a ponad 90,00% posiada wiedzę na temat sankcji prawnych z tytułu ich posiadania.

Zażywanie dopalaczy

Problem „dopalaczy” pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W Polsce zaczął narastać w ostatnich latach. Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. „Dopalacze” oferowane są w większości krajów europejskich, a także w internecie. Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz i zaniepokojenia społecznego. Nasza wiedza na temat dopalaczy jest wyrywkowa, zarówno w wymiarze farmakologicznym, jak społeczno- kulturowym. Brak nawet precyzyjnej naukowej definicji „dopalaczy”. „Dopalacze” określić można jako preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne nie objęte kontrolą prawną. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne- syntetycznego. Dopopalacze w zasadzie cieszą się statusem legalności- jednak obrót nimi odbywa się na zasadach pewnego wybiegu, stanowi ominięcie prawa. W Polsce dopalacze jeszcze do października 2010 sprzedawane były jako produktu kolekcjonerskie, w innych krajach sprzedawane bywają jako kadzidelka, sole do kąpieli, odświeżacze powietrza, itp.²¹

Poniżej prezentujemy wyniki na temat wiedzy oraz dostępności dopalaczy w uznaniu uczniów z terenu gminy Marcinowice.

Badając dość nowe zjawisko używania dopalaczy uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź, czy kiedykolwiek mieli z nimi styczność. Większość ankietowanych tj.97,40% zadeklarowało, że nie zażywało tego typu substancji psychoaktywnych; natomiast pozostałe 2,60% tj. 4 osoby potwierdziły kontakt z dopalaczami.

Wykres 76.Czy używałeś/ęś kiedykolwiek dopalaczy?

²¹ Wieczorek Ł., Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2015r., Warszawa 2015r., s. 56-57

Uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z dopalaczami, zapytani o okoliczności w jakich do tego doszło, najczęściej odpowiadali, że podczas wakacji. Ponadto wszyscy przyznali, że ich pierwszy kontakt z dopalaczami nastąpił w wyniku ciekawości.

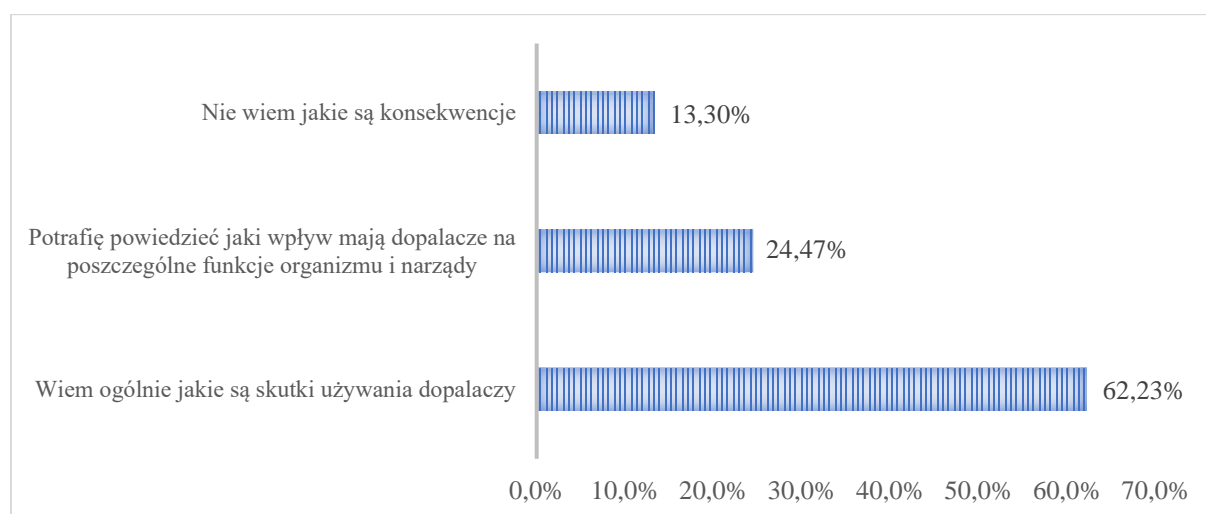
Co więcej, dobrym sygnałem jest wynik, pokazujący, że 67,53% uczniów postrzega dopalacze jako realne zagrożenie. Dla 13,64% badanych to temat przereklamowany; a dla 8,44% chwilowa moda. Pozostałe 10,39% miało inne zdanie.

Gdy zapytaliśmy ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze pojawiło się 12,34% odpowiedzi twierdzących; w tym 13,70% w grupie dziewcząt oraz 11,11% wśród chłopców. Pozostałe 87,66% przyznało, że nie zna takich osób.

Ponadto 6,49% badanych uczniów zadeklarowało, że posiada wiedzę na temat tego gdzie i od kogo można kupić dopalacze. 40,91% odpowiedziało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie, a pozostałe 52,60% stwierdziło, że nie wie gdyż się tym nie interesuje.

Większość ankietowanych tj. 79,87% było zdania, że dopalacze nie pomagają w sytuacji kryzysowej, a kolejne 9,74% nie miało zdania w tym temacie. 8,44% uzależniało to od sytuacji, a 1,95% stwierdziło, iż dopalacze są pomocne w takich przypadkach.

Ponadto badani wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji zażywania dopalaczy. 50,65% uczniów posiada ogólną wiedzę na temat skutków ich brania, a 35,06% deklaruje, że potrafi powiedzieć jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Pozostałe 14,29% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

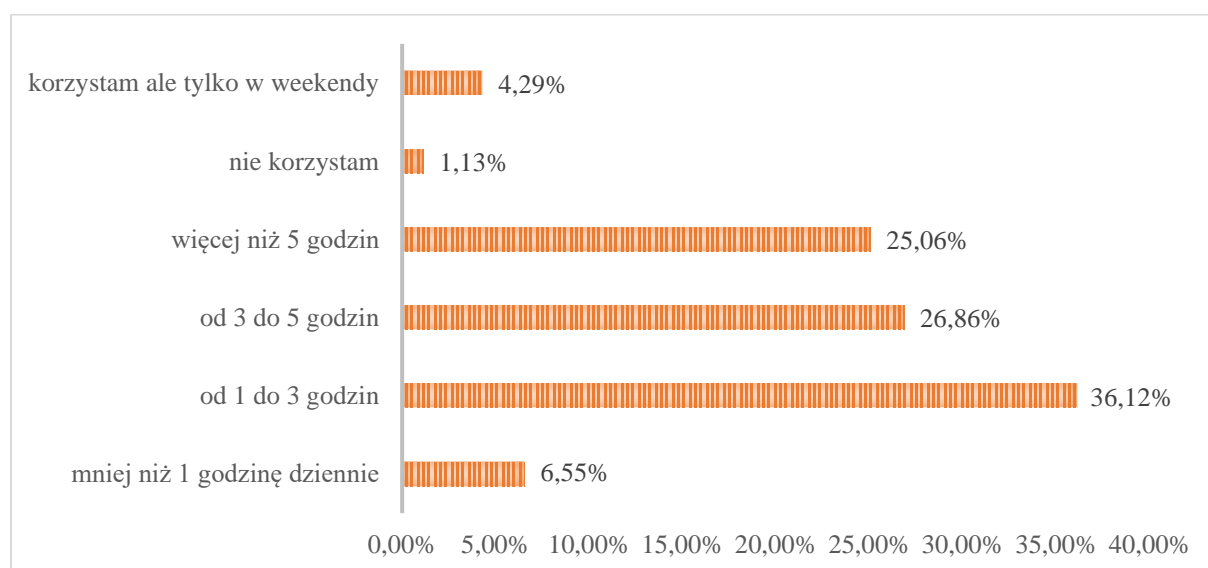
Wykres 77. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Dane uzyskane w części badań dotyczącej zażywania dopalaczy przez uczniów z gminy Marcinowice, pokazują, że większość ankietowanych nigdy nie miała styczności z tego typu substancjami psychoaktywnymi. Ponadto większość badanych nie zna osób, które by je zażywały, ani miejsc i osób od których można by było je kupić. Co więcej, w opinii uczniów dopalacze najczęściej stanowią realne zagrożenie i nie pomagają w sytuacjach kryzysowych. Pozytywnym jest fakt, iż blisko 87,00% deklaruje, że zna konsekwencje zdrowotne zażywania tego rodzaju substancji.

Młodzież a inne zagrożenia

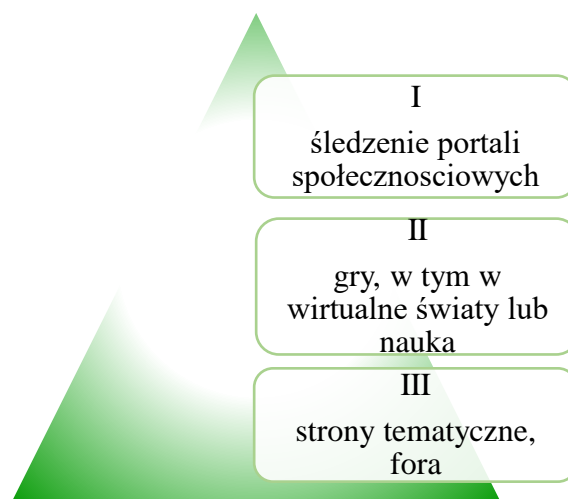
Komputer i Internet w życiu uczniów

Jak wynika z badań, zdecydowana większość badanych uczniów z gminy Marcinowice posiada swój komputer, tablet czy telefon. Łatwa dostępność do różnego rodzaju sprzętów elektronicznych może pociągać za sobą niepożądane konsekwencje w postaci uzależnienia od nich. Dlatego też, w naszej ankiecie nie zabrakło pytania o to, ile czasu uczniowie poświęcają w ciągu dnia na korzystanie z komputera, tabletu czy telefonu. Najlichnieszą była grupa osób, które zadeklarowały, że korzystają z tych sprzętów powyżej 5 godzin dziennie i była to najczęściej wybierana odpowiedź zarówno w grupie dziewcząt jak i chłopców.

Wykres 78. Ile czasu poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na śledzenie portali społecznościowych oraz stron internetowych służących rozrywce, kolejno na uczestnictwo w grach; w tym wirtualnych światach oraz strony odwiedzane w związku z nauką. Najrzadziej korzystają ze stron tematycznych lub zawierających fora.

Uczniowie zapytani o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie najczęściej odpowiedzieli, że raczej jest to okazjonalna sytuacja. Odpowiedź tę wskazało 55,84% ankietowanych; w tym 53,42% dziewcząt oraz 58,02% chłopców. Kolejne 16,88% badanych zadeklarowało, że bardzo często zawiera takie znajomości, a pozostałe 27,27% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce.

Wyniki uzyskane w części ankietyzacji dotyczącej używania sprzętów elektronicznych przez uczniów z terenu gminy Marcinowice pokazują, iż wszyscy badani posiadają swój komputer tablet czy telefon. Niepokojącym jest, iż uczniowie korzystają z niego najczęściej powyżej 5 godzin dziennie i poświęcają ten czas głównie na śledzenie portali społecznościowych czy stron internetowych służących rozrywce.

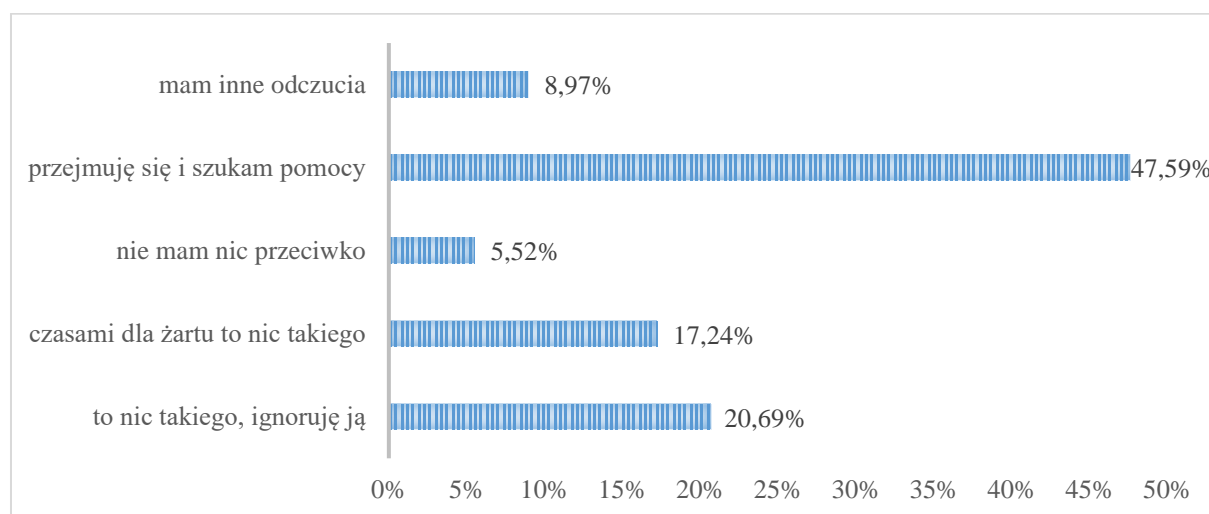
Niepokoi również wynik, iż blisko 56,00% ankietowanych zawiera okazjonalnie znajomości w Internecie, a prawie 17,00% przyznaje, że robi to bardzo często. Jak wiadomo, nigdy nie wiemy do końca kto siedzi „po drugiej stronie komputera”, tym samym tego typu kontakty mogą pociągać za sobą groźne konsekwencje.

Młodzież a cyberprzemoc

W ogólnym rozumieniu pojęcie „cyberprzemoc” utożsamiane jest z aktami agresji i przemocy stosowanymi za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Tego rodzaju zachowania łączy się przede wszystkim z przemocą rówieśniczą, typową dla dzieci i młodzieży²².

Przeprowadzone badania wskazują na to, że jest to nasilający się problem również wśród uczniów III etapu edukacji na terenie gminy Marcinowice.

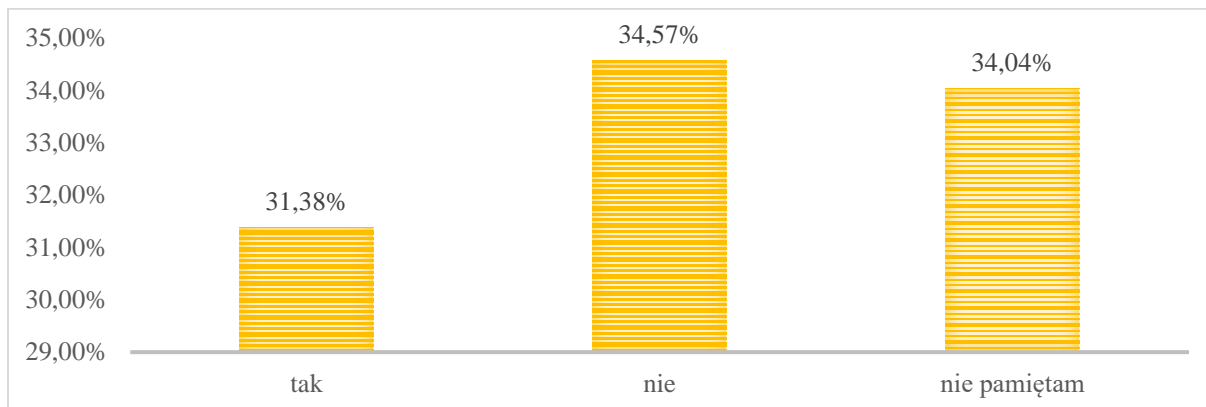
Jak wynika z badań 94,16% ankietowanych wie czym jest cyberprzemoc. Uczniowie zapytani jaki jest ich stosunek do tego zjawiska, najczęściej odpowiadali, że przejmują się tym i szukają pomocy. Taką odpowiedź wskazało 47,59% respondentów i była to odpowiedź najczęściej wskazywana w grupie dziewcząt (74,65%). W grupie chłopców przeważały deklaracje dotyczące postrzegania cyberprzemocy jako nieszkodliwego żartu oraz całkowitego ignorowania takiego zjawiska; takie odpowiedzi zostały wskazane po równo przez 28,38% badanych.

Wykres 79. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

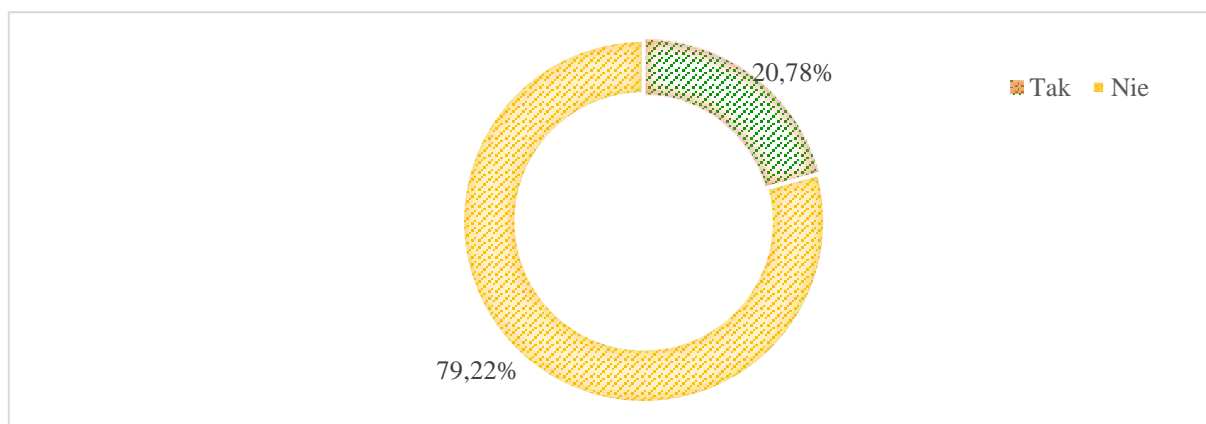
Jedną z najboleśniejszych form cyberprzemocy jest nagrywanie telefonem komórkowym filmów wideo lub robienie zdjęć bez zgody osoby filmowanej. 47,40% ankietowanych; w tym 57,53% dziewcząt i 38,27% chłopców przyznaje, że doświadczyło sytuacji, w której ktoś wykonał im zdjęcie czy nakręcił film wbrew ich woli. 25,97% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce, a pozostałe 26,62% nie przypomina sobie takiego zdarzenia.

²² Zellma A., Współpraca policji z rodziną w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży – możliwość czy utopia?, dostęp online: <http://www.studiawarminskie.uwm.edu.pl/assets/Artykuly/3-3Zellma2.pdf>

Wykres 80. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?

Uczniowie zostali również zapytani o to czy sami kiedykolwiek byli sprawcami ośmieszania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. W wyniku odpowiedzi dowiedzieliśmy się, że blisko 21,00% badanych; w tym 21,92% dziewcząt oraz 19,75% chłopców, dopuściło się stosowania takiej formy przemocy rówieśniczej.

Wykres 81. Czy kiedykolwiek byłeś sprawcą szantażu lub oczerniania przy użyciu urządzeń elektronicznych?

Zapytaliśmy także uczniów czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. 45,45%; w tym 36,99% dziewcząt oraz 53,09% chłopców nie zna ani jednej takiej organizacji. Pozostałe 54,55% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi wskazać przynajmniej jedną instytucję lub organizację, która udziela tego typ pomocy.

Dane otrzymane w części dotyczącej cyberprzemocy obrazują, iż badani uczniowie w większości mają świadomość czym jest to zjawisko. Co więcej ponad 47,00% doświadczyło tego rodzaju przemocy, gdyż zdarzało się, że ktoś robił im zdjęcie lub kręcił film bez ich zgody. Dziewczęta najczęściej przejmują się tym zjawiskiem i szukają pomocy. Niestety chłopcy postrzegają cyberprzemoc najczęściej jako nieszkodliwy żart lub ją ignorują. Blisko 21,00%

badanych przyznało, że zdarzyło im się oczernić kogoś lub szantażować przy użyciu urządzeń elektronicznych. Dość niepokojący jest zatem wynik, iż ponad 45,00% uczniów nie zna żadnej organizacji ani serwisów internetowych, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą.

CZĘŚĆ V

Analiza ankiet przeprowadzonych w klasach III gimnazjalnych w porównaniu do Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach

Cel badań

- 1) częstotliwość spożywania napojów alkoholowych przez młodzież klas III gimnazjum ze szczegółową analizą na częstotliwość spożywania poszczególnych rodzajów alkoholu jak piwo, wino, wódka, cydr, alkopop;
- 2) postawy uczniów wobec substancji psychoaktywnych;
- 3) częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 41 uczniów III klas gimnazjalnych z terenu gminy Marcinowice; w tym 12 dziewcząt oraz 29 chłopców. Wśród ankietowanych znalazło się 11 osób w wieku 15 lat oraz 30 osób w wieku 16 lat.

Płeć	Dziewczęta	Chłopcy
III klasa gimnazjum	29,27%	70,73%

Tabela 18. Podaj swoją płeć.

Wiek	15 lat	16 lat
III klasa gimnazjum	26,83%	73,17%

Tabela 19. Podaj swój wiek

Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach wywodzi się z idei współpracy, powstałej wśród badaczy skupionych wokół Rady Europy zajmujących się tematyką używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną. Badania prowadzone są co cztery lata, korzystając przy tym z tych samych wystandaryzowanych technik.

Dane zamieszczone w poniższych zestawieniach zaczerpnięte są z Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach zrealizowanego w maju i czerwcu 2015 roku.

Do przeprowadzenia badań ESPAD z 2015 roku zebrano 12 764 ankiet w gimnazjach, natomiast ważona próba ogólnopolska liczyła 3 526 uczniów trzecich klas gimnazjów.

Napoje alkoholowe

Napoje alkoholowe to najczęściej wybierana przez młodzież substancja psychoaktywna. Jak wynika z badania ESPAD 2015, próby picia ma za sobą 87,9% gimnazjalistów z klas trzecich.

Na początku naszego badania pojawiły się pytania dotyczące kontaktu badanych z alkoholem. Wśród uczniów III klasy gimnazjum z terenu gminy Marcinowice, 75,61%; w tym 66,67% dziewcząt oraz 79,31% chłopców odpowiedziało, że ma za sobą inicjację alkoholową.

Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?		
III klasa gimnazjum	tak	75,61% - 31 osób
	nie	24,39% - 10 osób

Tabela 20. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?

Do spożywania alkoholu w czasie 12 miesięcy przed badaniem przyznało się 77,42% ankietowanych, a 25,81% podało czas 30 dni przed badaniem.

Poniżej prezentujemy tabele zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Marcinowice w zestawieniu z wynikami ESPAD 2015.

Czy piłaś alkohol w ciągu ostatnich...?	Marcinowice	Polska
12 miesięcy przed badaniem	77,42% - 24 osoby	71,7%
30 dni przed badaniem	25,81% - 8 osób	48,6%
kiedykolwiek w życiu	75,61% - 31 osób	83,8%

Tabela 21. Czy piłaś alkohol w ciągu ostatnich...?

Następnie chcieliśmy sprawdzić częstotliwość sięgania przez badanych po inne napoje alkoholowe, takie jak piwo, wino, wódka, cydr oraz alkopop.

Uczniowie mający już za sobą inicjację alkoholową, na pytanie, jak dużą ilość piwa wypili podczas ostatniej okazji do picia alkoholu, udzielili następujących odpowiedzi.

Największy odsetek stanowiły osoby, które przyznały, że w ogóle nie piją piwa. Taką odpowiedź wskazało 35,48% badanych. Kolejno 22,58% ankietowanych przyznało, iż podczas ostatniej okazji picia spożywało inny alkohol. Wśród tych, którzy przyznali się do spożywania piwa najczęściej wybierana odpowiedź dotyczyła ilości poniżej 0,5 litra i została wskazana przez 29,03% uczniów. Biorąc pod uwagę płeć respondenta, zarówno dziewczęta jak i chłopcy spożywali piwo najczęściej w takiej właśnie ilości.

Poniżej prezentujemy tabele zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Marcinowice w zestawieniu z wynikami ESPAD 2015.

	Marcinowice	Polska
nigdy nie piję piwa	35,48%- 11 osób	24,6%
ostatnim razem nie piłam/em piwa (piłem inny alkohol)	22,58%- 7 osób	14,5%
poniżej 0,5 litra	29,03%- 9 osób	25,3%
od 0,5 do 1 litra	3,23%- 1 osoba	25,5%
powyżej 1 litra do 2 litrów	3,23%- 1 osoba	6,4%
powyżej 2 litrów	6,45%- 2 osoby	3,7%

Tabela 22. Jak dużą ilość piwa wypieś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Gdy zapytaliśmy, jaką ilość wina wypili pijący ankietowani podczas ostatniej okazji do picia alkoholu, dowiedzieliśmy się, iż większość osób w ogóle nie pije wina. Taką odpowiedź wskazało 48,39% badanych. Kolejno 12,90% przyznało, że ostatnio spożywało inny alkohol.

Wśród tych, którzy przyznali się do picia wina, najczęściej wybierana odpowiedź dotyczyła ilości poniżej 100 ml i została wskazana przez 19,35% respondentów. Uwzględniając płeć respondenta, zarówno dziewczęta jak i chłopcy najczęściej spożywali wino w takiej właśnie ilości.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Marcinowice w zestawieniu z wynikami ESPAD 2015.

	Marcinowice	Polska
nigdy nie piję wina	48,39%- 15 osób	45,5%
ostatnim razem nie piłam/em wina (piłem inny alkohol)	12,90%- 4 osoby	29,5%
poniżej 100 ml (mniej niż jeden kieliszek)	19,35%- 6 osób	15,7%
powyżej 100 ml do 200 ml (jeden, dwa kieliszki)	6,45%- 2 osoby	5,0%
powyżej 200 ml do 749 ml	6,45%- 2 osoby	2,2%
powyżej 750 ml	6,45%- 2 osoby	2,1%

Tabela 23. Jaką ilość wina wypijał/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Pytając o częstotliwość picia wódki podczas ostatniej okazji do spożywania alkoholu, dowiedzieliśmy się, iż najczęściej uczniowie w ogóle nie piją wódki. Taka odpowiedź wybrało 38,71% badanych. 6,45% przyznało, że ostatnio spożywało inny alkohol. Wśród tych, którzy przyznali się do picia wódki przeważały odpowiedzi wskazujące na ilość poniżej 50 ml oraz powyżej 250 ml, wskazane po równo przez 19,35% ankietowanych. Biorąc pod uwagę płeć respondenta okazało się, że dziewczęta podczas ostatniej okazji spożywania alkoholu wypijały wódkę najczęściej w ilości poniżej 50 ml, natomiast deklaracje chłopców dotyczyły ilości powyżej 250 ml.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Marcinowice w zestawieniu z wynikami ESPAD 2015.

	Marcinowice	Polska
nigdy nie piję wódki	38,71%- 12 osób	42,6%
ostatnim razem nie piłam/em wódki (piłem inny alkohol)	6,45%- 2 osoby	21,6%
poniżej 50 ml	19,35%- 6 osób	9,9%
powyżej 50 ml do 100 ml	12,90%- 4 osoby	7,8%
powyżej 100 ml do 250 ml	3,23%- 1 osoba	7,8%
powyżej 250 ml	19,35%- 6 osób	10,3%

Tabela 24. Jaką ilość wódki wypijał/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Pytając respondentów o to, jak dużą ilość cydru wypili podczas ostatniej okazji do picia alkoholu, zdecydowana większość badanych tj. 83,87% przyznała, że w ogóle nie pije cydru. 6,45% odpowiedziało, że ostatnio spożywało inny alkohol. Wśród tych, którzy przyznali się do picia cydru, najczęściej wybierana odpowiedź dotyczyła ilości poniżej 0,5 litra i została wskazana przez 6,45% badanych. Była to zarazem najczęściej wybierana odpowiedź w grupie dziewcząt, natomiast wśród chłopców została wskazana na równi z ilością powyżej 2 litrów wypitego cydru.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Marcinowice w zestawieniu z wynikami ESPAD 2015.

	Marcinowice	Polska
nigdy nie piję cydru	83,87%- 26 osób	77,6%
ostatnim razem nie piłam/em cydru (piłam inny alkohol)	6,45%-2 osoby	14,3%
poniżej 0,5 litra	6,45%- 2 osoby	3,9%
od 0,5 do 1 litra	0,00%	2,8%
powyżej 1 litra do 2 litrów	0,00%	0,8%
powyżej 2 litrów	3,23%- 1 osoba	0,7%

Tabela 25. Jak dużą ilość cydru wypić/ęś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Gdy zapytaliśmy o picie alkopopu podczas ostatniej okazji do spożywania alkoholu, większość badanych odpowiedziało, że w ogóle nie pije tego rodzaju trunków, a 6,45% zadeklarowało, że ostatnio spożywało inny alkohol. Wśród tych, którzy przyznali się do picia alkopopu, najczęściej wybierane odpowiedzi dotyczyły ilości poniżej 0,5 litra lub od 0,5 do 1 litra wypitego alkopopu i zostały wskazane po równo przez 6,45% ankietowanych. Te odpowiedzi były również najczęściej wybierane w grupie w chłopców, natomiast co ciekawe w grupie dziewcząt przeważała odpowiedź dotycząca ilości powyżej 1 do 2 litrów wypitego alkopopu.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Marcinowice w zestawieniu z wynikami ESPAD 2015.

	Marcinowice	Polska
nigdy nie piję alkopopu	74,19% - 23 osoby	84,8%
ostatnim razem nie piłam/em alkopopu (piłem inny alkohol)	6,45% - 2 osoby	10,6%
poniżej 0,5 litra	6,45% - 2 osoby	1,6%
od 0,5 do 1 litra	6,45% - 2 osoby	1,4%
powyżej 1 litra do 2 litrów	3,23% - 1 osoba	1,0%
powyżej 2 litrów	3,23% - 1 osoba	0,6%

Tabela 26. Jak dużą ilość alkopopu wypić/ęś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Ankietowani odpowiadali również na pytanie, czy zdarzyło im się tak silne upicie, że stracili kontrolę nad własnym zachowaniem. Większość badanych tj. 83,87% zaprzeczyło, by taka sytuacja miała kiedykolwiek miejsce. Pozostałe 16,13% potwierdziło, że zdarzyło się im silnie upić; w tym 60,00% przyznało, że było to w ciągu ostatnich 12 miesięcy; a 40,00% przyznało, że taka sytuacja miała miejsce w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.

Biorąc pod uwagę płeć respondenta, zarówno dziewczęta (87,50%) jak i chłopcy (82,61%) najczęściej zaprzeczali by kiedykolwiek zdarzyło się im doprowadzić do silnego upicia.

Czy zdarzyło Ci się tak silne upicie, że straciłaś/eś kontrolę nad własnym zachowaniem?	
nigdy	83,87% - 26 osób
kiedykolwiek w życiu; w tym:	16,13% - 5 osób
w ciągu 12 miesięcy przed badaniem	60,00% - 3 osoby
w ciągu 30 dni przed badaniem	40,00% - 2 osoby

Tabela 27. Czy zdarzyło Ci się silne upicie tak, że straciłaś/eś kontrolę nad własnym zachowaniem?

O upiciu się można mówić, gdy nasilenie nietrzeźwości osiągnie na skali 7 punktów bądź więcej. Średnia dla uczniów III klas gimnazjum zamieszkujących gminę Marcinowice wynosi 2,9. Dla dziewcząt średnia kształtuje się na poziomie 1,75; a dla chłopców nieco wyżej tj.3,30.

Wykres 82. W jakim stopniu określisz swoją nietrzeźwość w efekcie ostatniego picia alkoholu?

Narkotyki i dopalacze

Gdy zapytaliśmy badanych, czy kiedykolwiek używali substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki czy leki, 12,12%, tj. 5 osób odpowiedziało twierdząco. Było to 8,33% dziewcząt oraz 13,79% chłopców. Pozostałe 87,80% tj. 36 osób zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce.

Wśród osób zażywających substancje psychoaktywne, 60,00% przyznało, że miało kontakt z marihuaną lub haszyszem. Pojawiło się również po 20,00% odpowiedzi dotyczących używania leków przeciwbólowych w nadmiernej ilości, alkoholu w połączeniu z tabletkami oraz polskiej heroiny.

Jeśli chodzi o zażywanie substancji psychoaktywnych w ostatnim czasie, 40,00% przyznało się do zażywania marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy i tyle samo osób potwierdziło jej stosowanie w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Pozostałe 60,00% odpowiedziało, że w ostatnim czasie tj. w ciągu 12 mcy przed badaniem nie używało żadnych substancji psychoaktywnych.

Gdy zapytaliśmy ankietowanych o używanie dopalaczy, nikt z badanych nie potwierdził zażywania tego typu substancji.

Dostępność substancji psychoaktywnych

Gdy zapytaliśmy badanych uczniów o dostępność poszczególnych substancji, okazało się, że w ich opinii substancjami postrzeganymi jako najbardziej niemożliwe do zdobycia są kokaina, amfetamina, metamfetamina, ecstazy, crack i heroina.

Jako bardzo łatwe do zdobycia zostały wskazane papierosy i piwo, a kolejno wino oraz wódka. Crack oraz cydr okazały się natomiast substancjami, o której dostępności uczniowie z reguły nie mieli zbyt dużej wiedzy.

Jak oceniasz dostępność poszczególnych substancji	Niemożliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
papierosy	2,44%	0%	12,20%	34,15%	41,46%	9,76%
piwo	2,44%	0%	12,20%	39,02%	39,02%	7,32%
cydr	12,20%	9,76%	4,88%	12,20%	12,20%	48,78%
alcopops	12,20%	0%	9,76%	14,63%	9,76%	53,66%
wino	4,88%	9,76%	9,76%	34,15%	29,27%	12,20%

wódka	4,88%	9,76%	17,07%	24,39%	29,27%	14,63%
marihuana lub haszysz	12,20%	14,63%	21,95%	2,44%	7,32%	41,46%
amfetamina	21,95%	12,20%	14,63%	2,44%	2,44%	46,34%
metamfetamina	21,95%	12,20%	14,63%	2,44%	7,32%	41,46%
leki uspokajające lub nasenne	14,63%	2,44%	14,63%	4,88%	19,51%	43,90%
ecstasy	21,95%	9,76%	19,51%	0%	7,32%	41,46%
kokaina	24,39%	12,20%	12,20%	0%	4,88%	46,34%
crack	21,95%	14,63%	12,20%	0%	2,44%	48,78%
heroina	21,95%	12,20%	14,63%	0%	4,88%	46,34%
dopalacze	17,07%	9,76%	19,51%	2,44%	4,88%	46,34%

Tabela 28. Jak oceniasz dostępność poszczególnych substancji?

Podsumowując wyniki otrzymane w powyższym rozdziale, dowiadujemy się, że blisko 76,00% uczniów klas III gimnazjalnych z terenu gminy Marcinowice miało już kontakt z alkoholem. Co więcej, 77,42% przyznało się do jego spożywania w czasie 12 miesięcy przed badaniem, a 25,81% piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni.

Ponadto z uzyskanych w trakcie ankietyzacji danych wynika, iż piwo, wódka i wino są najczęściej spożywanym alkoholem wśród badanej młodzieży. Uczniowie, bez względu na płeć deklarują, że piwo najczęściej spożywają w ilości poniżej 0,5 litra. Kolejno w przypadku wódki jest to poniżej 50 ml w przypadku dziewcząt i powyżej 250 ml dla chłopców. Wino wypijane jest najczęściej w ilości poniżej 100 ml. Alkopop oraz cydr to alkohole, które są najmniej preferowane przez uczniów.

Dobrym sygnałem jest wynik, iż większość uczniów tj. 83,87% uczniów deklaruje, że nigdy nie zdarzyło im się tak silne upicie, by stracili kontrolę nad własnym zachowaniem, a średnia świadcząca o nasileniu nietrzeźwości dla uczniów klas III z gminy Marcinowice wyniosła 2,9.

Ponadto, większość badanych nie zażywała substancji psychoaktywnych, jak narkotyki czy leki. Należy jednak zaznaczyć, że 12,20% potwierdziło kontakt z tego typu substancjami i była to najczęściej marihuana lub haszysz. Nikt z badanych nie przyznał się do stosowania dopalaczy.

Jeśli chodzi o dostępność substancji psychoaktywnych, ankietowani jako wręcz niemożliwe do zdobycia wymieniają kokainę, amfetaminę, metamfetaminę, ecstasy, crack i

heroinę. Stwierdzają natomiast, że bardzo łatwy jest dostęp do papierosów i piwa, a w dalszej kolejności łatwo można zdobyć wódkę lub wino.

CZĘŚĆ VI

Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 25 sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych zlokalizowanych na terenie gminy Marcinowice.

Cel badania

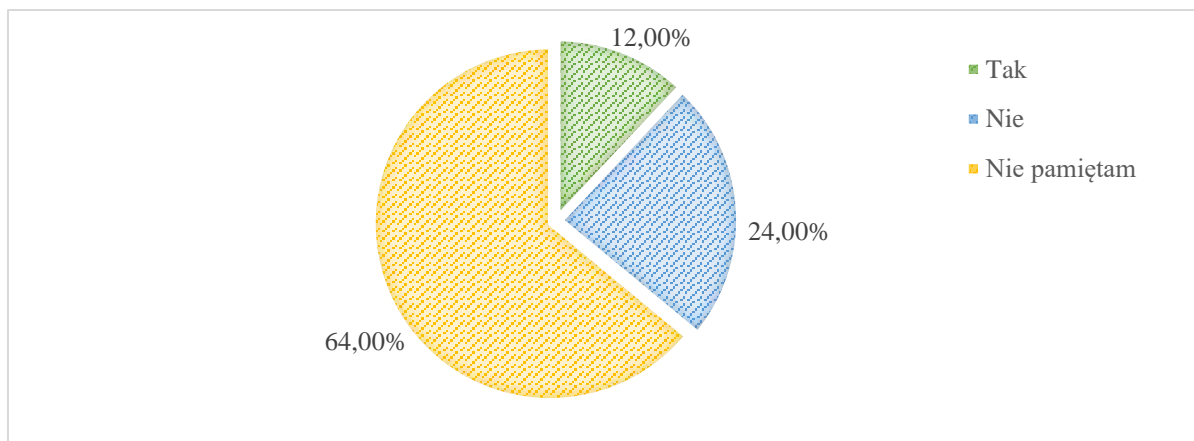
Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy miał na celu analizę postawy sprzedawców względem takich zagadnień jak:

- 1) sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim;
- 2) sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym;
- 3) spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży;
- 4) awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badania

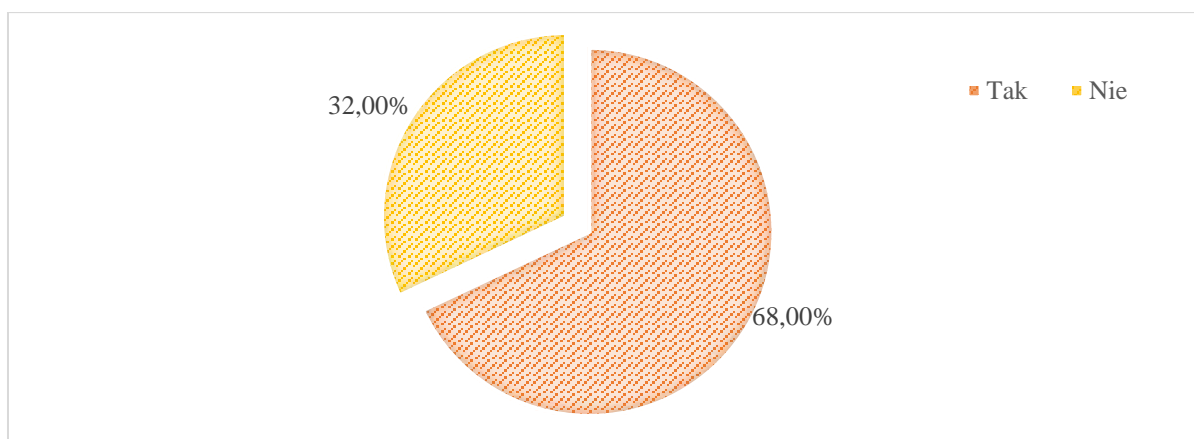
Pierwsze pytanie zadane ankietowanym dotyczyło przypadków spożywania alkoholu w obrębie sklepu oraz częstotliwości tego typu zdarzeń. 88,00% badanych przyznało, że tego typu sytuacje w ogóle się nie zdarzają. 8,00% sprzedawców potwierdziło występowanie takich przypadków jeden, dwa razy w miesiącu, a pozostałe 4,00% przyznało, że raz w tygodniu.

Zapytaliśmy także respondentów czy kiedykolwiek doszło do nieprzyjemnego zajścia związanego z alkoholem w obrębie sklepu. 24,00% odpowiedziało, że nie dochodzi do takich incydentów, a 64,00% stwierdziło, że nie pamięta czy tego typu zdarzenia miały miejsce. Pozostałe 12,00% ankietowanych potwierdziło, że było świadkami takiej sytuacji.

Wykres 83. Czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu?

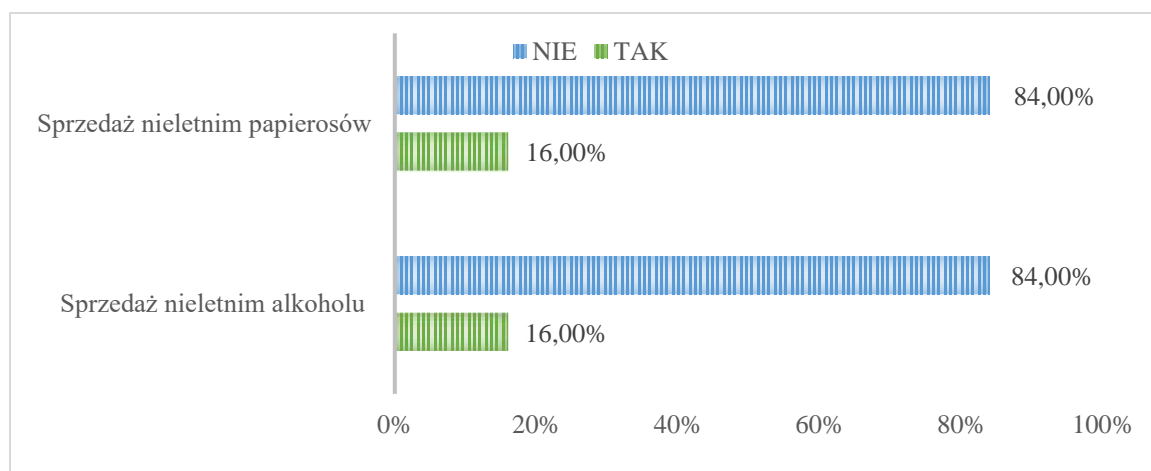
Ponadto zapytaliśmy sprzedawców czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu. Jak pokazują badania jest to zjawisko dość powszechne, gdyż 68,00% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Pozostałe 32,00% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce.

Wykres 84. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?

Co więcej, w trakcie ankietyzacji sprzedawcy odpowiadali na pytanie, czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej. Wszyscy ankietowani odpowiedzieli twierdząco, na tak zadane pytanie a także zadeklarowali, że nigdy nie sprzedali żadnego napoju procentowego osobie nietrzeźwej.

Chcieliśmy także zbadać powszechność zjawiska sprzedaży używek osobom nieletnim. Zapytaliśmy sprzedawców, czy znają takie przypadki. Z pośród 25 ankietowanych, 16,00% potwierdziło, że zna przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim; i tyle samo procent przyznało, że zna przypadki sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.

Wykres 85. Czy zna Pan/Pani przypadki sprzedaży nieletnim alkoholu lub papierosów?

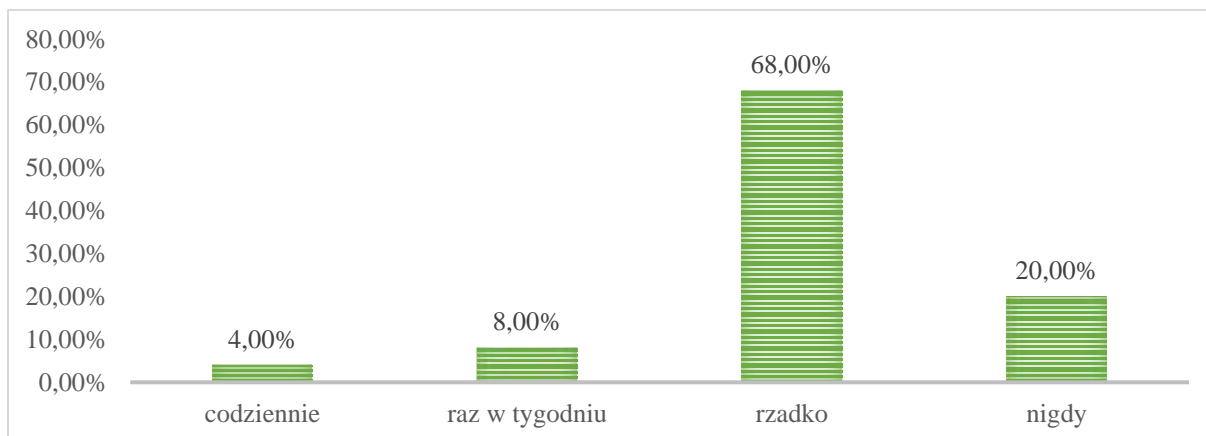
Warto wspomnieć, iż zjawisko sprzedaży używek osobom nieletnim w Polsce jest dość powszechne. Należy zatem w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 lutego 2000 r., gdzie wyraźnie zaznaczono, iż: *„Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić”*²³.

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną ustawą również inne osoby dorosłe (w tym wypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

Spytaliśmy również bezpośrednio sprzedawców, czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia. Żaden z ankietowanych nie przyznał się do takiego czynu.

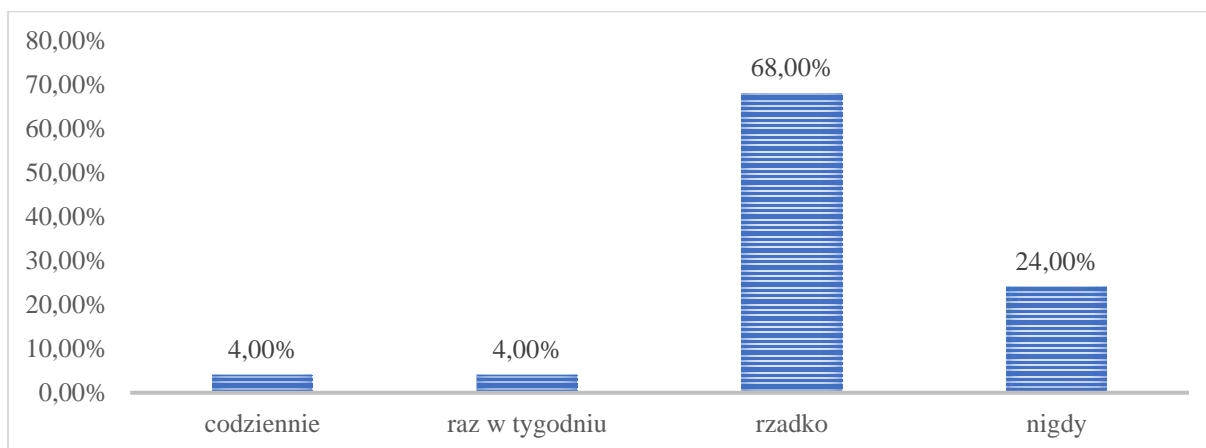
W badaniach nie zabrakło także pytania odnośnie tego, jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych oraz tytoniu. W przypadku alkoholu odpowiedzi rozkładały się następująco: 68,00% badanych wskazało, że taka sytuacja zdarza się rzadko; 8,00% zadeklarowało, że raz w tygodniu, a 4,00% sprzedawców przyznało, że codziennie. Pozostałe 20,00% ankietowanych stwierdziło, że takie sytuacje się nie zdarzają.

²³ Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000r.

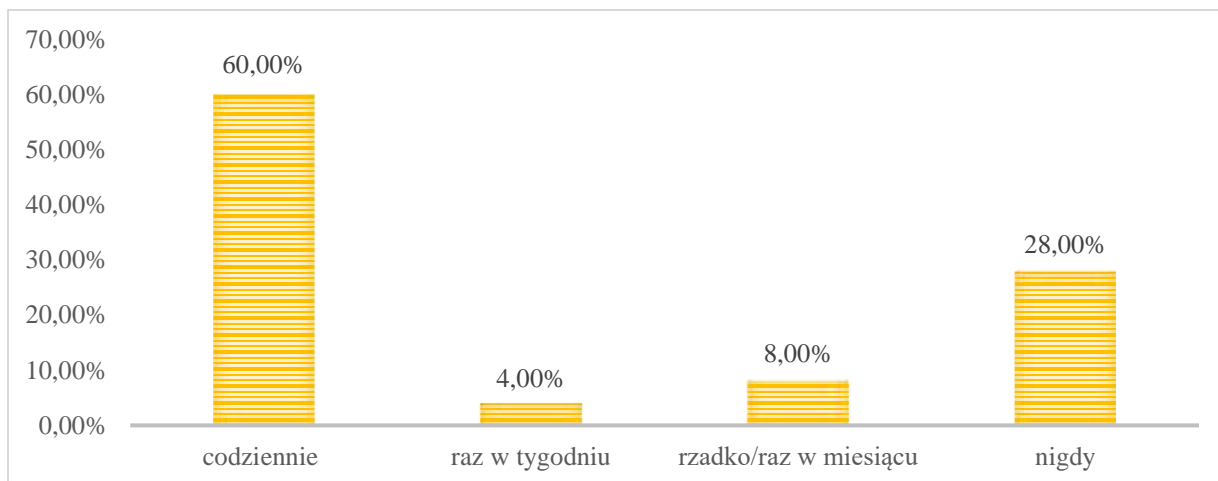
Wykres 86. Jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych?

Gdy zapytaliśmy, jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy, większość badanych tj. 68,00% odpowiedziało, że takie sytuacje zdarzają się rzadko. Odpowiedzi dotyczące występowania takich sytuacji raz w tygodniu lub codziennie zostały wskazane po równo przez 4,00% ankietowanych. Pozostałe 24,00% sprzedawców przyznało, że nigdy nie było takiego przypadku.

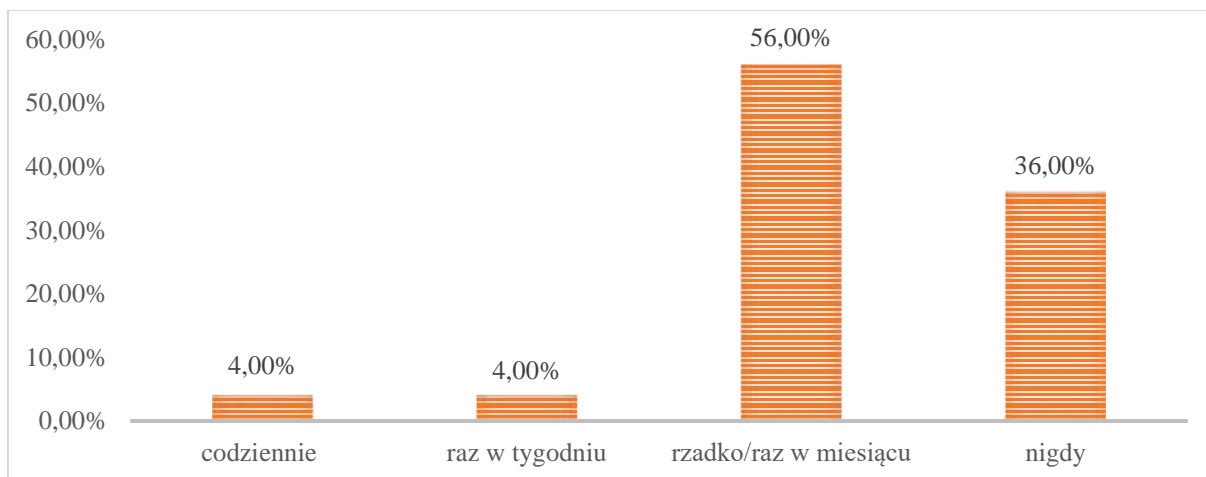
Wykres 87. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy?

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości prób zakupu napojów energetyzujących przez osoby poniżej 18 roku życia. 60,00% zadeklarowało, że takie sytuacje zdarzają się codziennie, 4,00% przyznało, że raz w tygodniu, a 8,00% odpowiedziało, że raz w miesiącu. Pozostałe 28,00% zaprzeczyło by spotkało się z takimi przypadkami.

Wykres 88. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić napoje energetyzujące?

Zapytaliśmy również sprzedawców jak często spotykają się z próbą zakupu piwa bezalkoholowego przez osoby niepełnoletnie. 56,00% ankietowanych potwierdziło, że raz w miesiącu zdarza się próba zakupu tego typu piwa przez osobę poniżej 18 roku życia. Odpowiedzi dotyczące występowania takich sytuacji raz w tygodniu lub codziennie zostały wskazane po równo przez 4,00% badanych. Pozostałe 36,00% sprzedawców przyznało, że nigdy nie było takiego przypadku.

Wykres 89. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić piwo 0%?

Ostatnie pytanie z tej serii dotyczyło podejmowania przez osoby niepełnoletnie prób zakupu leków. 16,00% badanych przyznało, że tego sytuacji zdarzają się rzadko, raz na pół roku, a pozostałe 84,00% sprzedawców stwierdziło, że dotychczas nie spotkali się z takimi przypadkami.

Zdarza się, że młodzi ludzie podejmują próby zakupu alkoholu bądź papierosów, lub obu używek naraz. Jest to poważne zjawisko i sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w takich przypadkach.

Dlatego też zapytaliśmy ich, czy mają śmiałość poprosić o dowód potwierdzający pełnoletność klienta, w przypadku, kiedy mają co do tego wątpliwości.

W tym miejscu należy odwołać się do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w której wyraźnie zaznaczono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletniości osoby próbującej zakupić napoje alkoholowe lub wyroby tytoniowe, sprzedający uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia grozi konsekwencjami w postaci grzywny i utraty zezwolenia.

Wszyscy zapytani sprzedawcy z terenu gminy Marcinowice odpowiedzieli, że w przypadku wątpliwości zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości potwierdzającego wiek. Ogólna tendencja wskazuje na bardzo dobre przygotowanie badanych sprzedawców do odmawiania osobom nieletnim sprzedaży artykułów zabronionych dla nich do zakupu.

Powyżej przedstawiona analiza miała na celu nakreślenie problemów społecznych w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych z terenu gminy Marcinowice.

Jak wynika z pozyskanych danych, spożywanie napojów alkoholowych w obrębie sklepu, jak również nieprzyjemne zajścia z tym związane to raczej sporadyczne przypadki. Niemniej jednak 68,00% badanych przyznało, że osoby nietrzeźwe podejmują próby zakupu alkoholu. Dobrym sygnałem, są zatem deklaracje, że wszyscy respondenci widzą coś niestosowego w sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej. Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy; większość sprzedawców nie zna przypadków sprzedaży nieletnim alkoholu czy też wyrobów tytoniowych, niemniej jednak część z nich potwierdziła, że takie sytuacje się zdarzają. Żaden z ankietowanych nie przyznał się do sprzedaży papierosów czy też alkoholu osobie, na temat której posiadał wiedzę, że jest niepełnoletnia. Wszyscy zgodnie zadeklarowali, że w przypadku wątpliwości co do wieku kupującego zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości.

Podsumowanie- diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

I. Problem alkoholizmu w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Marcinowice

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO ALKOHOLIZMU W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

• Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Problem alkoholizmu został oceniony najwyżej w hierarchii problemów, uzyskując wagę punktową 3,02.

- 23,00% mieszkańców jest zdania, że problem alkoholizmu jest spotykany na terenie gminy, natomiast są to nieliczne przypadki.
- 29,00% badanych mieszkańców jest zdania, że osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej.
- 68,00% badanych sprzedawców spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe.
- 34,00% ankietowanych mieszkańców twierdzi, że zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkohol.
- 95,00% respondentów nie potrafi wskazać żadnej instytucji na terenie gminy, świadczącej pomoc dla osób uzależnionych.
- Większość badanych mieszkańców jest zdania, że spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, jak również widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest rzadszy.
- 56,00% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że spożycie alkoholu wśród osób dorosłych zmalało.
- 53,00% respondentów było zdania, że spożycie alkoholu przez osoby nieletnie zmalało.
- 68,00% ankietowanych sprzedawców raz w miesiącu spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby poniżej 18 roku życia.
- 56,00% badanych sprzedawców potwierdza, że raz w miesiącu spotyka się z próbami zakupu piwa 0% przez osoby poniżej 18 roku życia.

B. POSTAWY WOBEC ALKOHOLU:

- 17,00% respondentów deklaruje abstynencję.
- 80,00% badanych mieszkańców pije alkohol tylko okazjonalnie.
- 61,00% ankietowanych ma świadomość tego, że alkohol zawarty w piwie lub winie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce i tak samo może uzależniać
- 29,00% badanych mieszkańców jest zdania, że w zależności od sytuacji alkohol może być dobrym sposobem na radzenie sobie ze stresem. Niestety, takie podejście może przyczyniać się także do jego nadużywania, szerząc tym samym problem alkoholizmu.
- 29,00% mieszkańców twierdzi, iż regularne spożycie alkoholu raz w tygodniu czy raz w miesiącu może być równie uzależniające jak to codzienne.
- 40,00% badanych mieszkańców deklaruje, że ich w domu jest przyzwolenie na picie piwa bezalkoholowego czy też napojów energetyzujących.
- Wszyscy ankietowani sprzedawcy uznają sprzedaż alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej za niestosowną.
- W przypadku wątpliwości, co do wieku kupującego alkohol wszyscy badani sprzedawcy proszą o pokazanie dokumentu tożsamości.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania wskazują, że w opinii badanych mieszkańców najbardziej zauważalnym problemem w ich środowisku lokalnym jest alkoholizm. Ważność tego problemu została oceniona nieco powyżej przeciętnej. Niemniej jednak, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy takich jak m.in.:

- Kontrole punktów sprzedaży alkoholu w zakresie przestrzegania i zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym.
- Prowadzenie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych z asertywnych technik odmowy sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym.
- Zwiększenie poziomu egzekwowania prawa w zakresie spożywania alkoholu w miejscach publicznych.
- Tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych marginalizacją; w tym osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach lokalnych udzielających pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym, na przykład poprzez plakaty i ulotki informacyjne.

- Podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki alkoholowej- organizacja warsztatów profilaktycznych dla uczniów szkół.
- Promowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych o charakterze bezalkoholowym; wzbogacenie oferty aktywnych form spędzania czasu wolnego.
- Ułatwienie dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych, dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy, promujących zdrowy tryb życia.

II. Problem narkomanii w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Marcinowice

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO NARKOMANII W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

- Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.
- Problemy narkomanii oraz używania nowych substancji psychoaktywnych uzyskały w ocenie mieszkańców wagę punktową odpowiednio 2,66 i 2,69 czyli wskazane jako kolejne wśród istotnych na terenie gminy, zaraz po problemie alkoholizmu.
- 20,00% badanych uważa, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy, natomiast są to nieliczne przypadki.
- Zdecydowana większość badanych tj.93,00% nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można nabyć narkotyki.
- 4,00% ankietowanych zna co najmniej jedną osobę, która według nich zażywa narkotyki.

B. POSTAWY WOBEC NARKOTYKÓW:

- Niemal wszyscy badani mieszkańcy, to jest 96,00%, są zgodni w ocenie, że narkotyki nie są dobrym sposobem na radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych.
- 85,00% mieszkańców zdecydowanie przyznało, że dopalacze są równie szkodliwe co narkotyki.

Wnioski i rekomendacje

Badania zrealizowane wśród mieszkańców pozwoliły stwierdzić, iż problem narkomanii w niewielkim stopniu dotyczy gminy Marcinowice. Aby uniknąć rozpowszechnienia się problemu, zasadne jest podejmowanie działań takich jak :

- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
- Realizowanie lokalnych kampanii społecznych na temat działania substancji psychoaktywnych.
- Rozpowszechnianie rzetelnych informacji na temat substancji odurzających i ich szkodliwości poprzez lokalną prasę, tablice informacyjne, media.
- Promowanie wśród społeczności lokalnej zdrowego stylu życia.
- Zapewnienie dostępu do materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki narkotykowej.
- Współpraca lokalnych instytucji w zakresie podejmowania działań na rzecz ograniczania rozmiarów zjawiska narkomanii.

III. Problem nikotynowy w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Marcinowice

Główne wyniki badania

A. POSTAWY WOBEC WYROBÓW TYTONIOWYCH:

- 35,00% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało, że pali papierosy.
- Do nałogowego palenia przyznało się 31,43% badanych mieszkańców.
- Spośród palących respondentów 11,43% uważa, że palenie papierosów nie szkodzi ich zdrowiu.
- 51,43% ankietowanych mieszkańców przyznaje, że pali papierosy przy dzieciach.
- W grupie wszystkich badanych mieszkańców 51,00% jest zdania, iż palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne.
- 68,00% sprzedawców ma do czynienia z próbami zakupu papierosów przez nieletnich raz w miesiącu.
- W grupie badanych sprzedawców, 16,00% potwierdziło, że zna przypadki sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia;
- Wszyscy sprzedawcy zaprzeczyli, aby sami sprzedawali papierosy osobom, o których wiedzą, że są niepełnoletnie.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Marcinowice zwracają uwagę na problem uzależnienia od nikotyny i jednocześnie wskazują na podjęcie między innymi takich działań, jak:

- Realizowanie programów podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych konsekwencji nadużywania papierosów.
- Prowadzenie edukacji społecznej na temat szkodliwości wdychania dymu tytoniowego przez osoby niepalące.
- Wzmacnianie motywacji do rzucenia palenia poprzez organizowanie spotkań z osobami, które poradziły sobie z problemem uzależnień.
- Kontrolowanie punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych w zakresie przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

IV. Przemoc w opiniach dorosłych mieszkańców gminy Marcinowice

Główne wyniki badania

A. POSTAWY WOBEC ZJAWISKA PRZEMOCY:

- Jak twierdzi większość ankietowanych tj. 61,00% najpoważniejszym źródłem przemocy jest nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych.
- 14,00% badanych mieszkańców potwierdza znajomość rodzin, w których stosowana jest przemoc.
- 30,00% dopuszcza stosowanie kar cielesnych wobec dzieci, w sytuacji kiedy inne metody wychowawcze zawodzą

Podsumowując część badań dotyczących zjawiska przemocy, widzimy, że problem ten dotyczy również mieszkańców gminy Marcinowice. Opinie respondentów pozyskane w trakcie ankietyzacji wskazują, że zasadne będzie podjęcie działań profilaktycznych, w celu zwiększania świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz jej przeciwdziałania; w tym m.in.:

- Organizowanie spotkań z mieszkańcami i programów informacyjnych podczas, których udzielane byłyby porady jak radzić sobie z przemocą w rodzinie.
- Ułatwianie dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach wśród dzieci i młodzieży.
- Organizowanie imprez, spotkań integracyjnych dla rodzin, pozwalających na umacnianie więzi rodzinnych.

V. Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Główne wyniki badania

A. POSTAWY UCZNIÓW WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH:

- Procent zażywania substancji psychoaktywnych wzrasta dość dynamicznie wraz z wiekiem badanych uczniów.

Poniższa tabela obrazuje procent uczniów poszczególnych etapów edukacji, którzy odbyli już inicjację alkoholową i nikotynową.

Substancje psychoaktywne	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
spożywanie alkoholu	18,45%	64,29%
palenie papierosów	12,62%	53,90% (w tym osoby palące tradycyjne papierosy i e-papierosy)

Tabela 29. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

- Spośród osób mających za sobą inicjację alkoholową, 29,29% uczniów III etapu edukacji piło alkohol za namową osób trzecich.
- Wśród okoliczności sprzyjających sięganiu po alkohol, uczniowie najczęściej wskazują okres wakacyjny. Jak deklaruje większość uczniów alkohol spożywają kilka razy w roku, dla towarzystwa.
- Spośród osób mających za sobą inicjację nikotynową, 42,86% uczniów III etapu edukacji zapaliło pierwszego papierosa za namową osób trzecich.
- Większość uczniów palących e-papierosy uważa, że są one mniej szkodliwe niż papierosy tradycyjne.
- Wielu ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Pozyskane w trakcie badania dane wskazują, iż takie znajomości zazwyczaj poszerzają się wraz z wiekiem badanych.

Poniższa tabela obrazuje procent znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne wśród uczniów

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
spożywanie alkoholu	35,92%	84,42%
palenie papierosów	60,19%	88,96%
zażywanie narkotyków	10,68%	35,71%

Tabela 30. Znajomość osób zażywających substancje psychoaktywne

- Wraz z wiekiem wzrasta również możliwość dostępu do zakupu substancji psychoaktywnych

Poniższa tabela obrazuje ocenę dostępności substancji psychoaktywnych przez uczniów poszczególnych etapów edukacji

Dostępność substancji psychoaktywnych	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
Zakup alkoholu		
- bardzo łatwy	3,88%	18,18%
- raczej łatwy	7,77%	18,83%
Zakup papierosów		
- bardzo łatwy	5,83%	19,48%
- raczej łatwy	13,59%	27,27%
Zakup narkotyków		
- bardzo łatwy		3,90%
- raczej łatwy		7,14%

Tabela 31. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych

- Większość ankietowanych nie miało dotąd kontaktu z narkotykami. Do stosowania tego typu substancji psychoaktywnych przyznało się 12,12% uczniów III etapu edukacji.
- W opinii większości badanych narkotyki nie są dobrym sposobem na radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych.
- Badani uczniowie prezentują dość wysoki poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje grupa uczniów, która takiej wiedzy nie posiada.

Poniższa tabela obrazuje poziom wiedzy uczniów poszczególnych etapów edukacji w zakresie narkotyków.

Zakres wiedzy w zakresie narkotyków	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
Konsekwencje zdrowotne		
- <u>nie znam</u>	<u>12,62%</u>	<u>7,14%</u>
- wiem ogólnie jakie są skutki	44,66%	40,91%
- potrafię dokładnie powiedzieć jaki wpływ mają narkotyki na poszczególne funkcje organizmu	42,72%	51,95%
Konsekwencje prawne		
- <u>nie znam</u>	<u>21,36%</u>	<u>9,74%</u>
- wiem ogólnie jakie są kary	36,89%	51,95%
- potrafię dokładnie powiedzieć jakie sankcje grożą za posiadanie narkotyków	41,75%	38,31%

Tabela 32. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca postaw uczniów z terenu gminy Marcinowice wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych pozwoliła na ocenę poziomu zagrożeń z nimi związanych.

Analizując szczegółowe dane zauważamy, że wraz z wiekiem wzrasta możliwość dostępu do używek jakimi są papierosy, alkohol czy też narkotyki. Co więcej naprawdę wielu uczniów ma problem z asertywnością, gdyż jak przyznają, ich pierwszy kontakt z tego typu używkami nastąpił za namową osób trzecich. Należy zatem rozmawiać z uczniami o asertywności i o różnych technikach odmowy w przypadku, gdy ktoś proponuje im jakąś używkę. Ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami.

Należy pamiętać, że młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze, jest mniej podatny na kontakt z używkami, chętniej rozmawia o swoich problemach. Istotne jest zatem budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodemu człowiekowi możliwość rozwijania kompetencji społecznych takich jak asertywność, umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji czy poczucia własnej wartości.

Reasumując, w zakresie profilaktyki szkolnej, zasadnym będzie podejmowanie następujących działań:

- Kontynuowanie programów informacyjno- profilaktycznych podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu palenia papierosów czy używania narkotyków. Wysoki poziom wiedzy w tym zakresie jest bowiem niezbędny do podejmowania odpowiedzialnych i świadomych decyzji dotyczących stosowania tego typu substancji psychoaktywnych.
- Kontynuowanie programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków/dopalaczy. Szczególnie ważne jest rozwijanie technik asertywnej odmowy, gdyż uczniowie często korzystają z tego typu używek za namową osób trzecich. Jest to o tyle istotne, że uczniowie deklarują liczne znajomości wśród osób niepełnoletnich palących papierosy, spożywających alkohol czy zażywających narkotyki. Ponadto wraz z wiekiem badanych procent tego typu znajomości cały czas niebezpiecznie wzrasta.
- Realizowanie szkoleń i warsztatów dla uczniów z zakresu profilaktyki społecznej.
- Preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz warsztatów dla młodzieży także zajęcia dla rodziców/prawnych opiekunów a także dla kadry pedagogicznej.
- Realizowanie warsztatów dla nauczycieli i wychowawców w zakresie: tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.

VI. Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

Główne wyniki badania

A. POSTAWY UCZNIÓW WOBEC ZJAWISKA PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ:

- Uczniowie biorący udział w badaniu potwierdzają występowanie przemocy w środowisku szkolnym.
- Wielu uczniów przyznaje, że osobiście doświadczyło w szkole przemocy. Takie sytuacje potwierdziło 28,16% uczniów II etapu edukacji oraz 39,61% uczniów III etapu edukacji.
- Zarówno wśród uczniów młodszych jak i starszych najczęściej spotykaną formą przemocy okazały się ośmieszanie i wulgaryzmy, a kolejno agresja słowna.

Poniższa tabela obrazuje występowanie zjawiska przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.

Zjawiska przemocy	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory	48,54%	50,00%
publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	25,24%	35,71%
publikowanie amatorskich filmów video	18,45%	20,13%
poniżanie	44,66%	64,94%
zastraszanie	27,18%	37,66%
ośmieszanie, wulgaryzmy	62,14%	77,27%
szantaż	14,56%	28,57%
pobicie, opluwanie	41,75%	57,79%
wyzywiska, agresja słowna	66,02%	78,57%
grożenie, pokazywanie nieprzyzwoitych gestów	35,92%	56,49%
doświadczenie powyższych zachowań przez badanych	45,63%	50,65%

Tabela 33. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.

- Wraz z wiekiem badanych wzrasta częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły, jak również uczestnictwa w czynnych aktach przemocy.
- Uczniowie niezależnie od kategorii wiekowej, najczęściej wskazywali dyrekcję szkoły, wychowawcę czy pedagoga jako osoby do których się zwrócą, jeśli będą ofiarą lub świadkiem przemocy.
- Wielu uczniów nie zna żadnych instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą. Wśród uczniów II etapu edukacji do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się blisko 38,00% badanych, a wśród uczniów II etapu ponad 44,00%.

Wnioski i rekomendacje

Jak wynika z diagnozy równie istotnym problemem występującym w środowisku szkolnym jest przemoc.

Szczególnie istotnym wydaje się być walka z ośmieszaniem, agresją słowną czy poniżaniem. *Agresja i przemoc w szkole przejawia się głównie w różnych formach napastliwości czy dokuczliwości jednych uczniów wobec innych (impulsywnym uderzeniu, zwymyślaniu, złośliwym podstawieniu nogi itp.) bądź w używaniu przez jakąś grupę dzieci siły czy pośredniej przemocy wobec słabszych, aby ich zastraszyć, podporządkować, uzyskać od nich pożądane "usługi" i dobra (np. pieniądze, atrakcyjne przedmioty)*²⁴.

Należy zatem kontynuować projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy, ukierunkowane na wszystkich uczniów. Planowane działania powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych i obejmować przede wszystkim:

- Kontynuowanie programów profilaktycznych dotyczących zagadnień agresji, ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej, poniżania i ośmieszania. Zwiększanie wiedzy w zakresie sposobów radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych oraz reagowania wobec zachowań agresywnych co pozwoli młodym ludziom na swobodne funkcjonowanie w środowisku rówieśniczym. Ponadto niezbędnym jest zwrócenie uwagi na rolę osoby krzywdzącej oraz tego jak bardzo silnie jej działanie może wpłynąć na psychikę ofiary, szczególnie w tak młodym wieku. Posiadanie przez uczniów wiedzy w tym zakresie będzie miało również pozytywny wpływ na kształtowanie zachowań rzutujących na ich samoocenę oraz pewność siebie.

²⁴ <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061>

- Ułatwianie dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy, gdyż jak wskazują wyniki badania niestety wielu uczniów nie posiada wiedzy w tym zakresie.

VII. Problem cyberprzemocy wśród uczniów

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO CYBERPRZEMOCY:

- Większość badanych wie czym jest cyberprzemoc. Wiedzę na ten temat potwierdziło 93,20% uczniów II etapu edukacji oraz 94,16% uczniów III etapu edukacji.
- Ankietowani potwierdzają przypadki, w których osobiście doświadczyli cyberprzemocy, gdyż ktoś zrobił im zdjęcie lub nakręcił film wbrew ich woli. Takie sytuacje zostały potwierdzone przez 23,30% uczniów II etapu edukacji i 47,40% III etapu edukacji.
- Część uczniów przyznała się do oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Takie przypadki potwierdziło 11,65% uczniów II etapu edukacji oraz 20,78% badanych III etapu.
- Wielu ankietowanych deklaruje zawieranie znajomości przez Internet, a wraz z wiekiem częstotliwość takich sytuacji dość dynamicznie wzrasta. Wśród uczniów II etapu edukacji do tego typu działań przyznaje się 64,08% badanych, a w grupie III etapu edukacji 72,73%.

B. POSTAWY UCZNIÓW WOBEC ZJAWISKA CYBERPRZEMOCY:

- Zarówno młodsi jak i starsi uczniowie II i III etapu edukacji najczęściej przejmują się występowaniem cyberprzemocy i szukają pomocy.
- Dość niepojęty jest wynik, iż wielu uczniów nie zna ani jednej instytucji udzielającej pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 39,81% uczniów II etapu edukacji oraz 45,45% III etapu.

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca zjawiska cyberprzemocy wskazuje, iż jest to problem dotyczący również uczniów szkół z terenu gminy Marcinowice. Warto zatem pracować z młodzieżą nad wrażliwością wobec cyberprzemocy oraz poszerzać ich wiedzę na temat tego jak odpowiednio reagować w sytuacji zetknięcia się z tym zjawiskiem. Nauczyciele i rodzice powinni podpowiadać swoim dzieciom, gdzie zgłaszać się, gdy jest się ofiarą lub świadkiem działania

cyberprzemocy, gdyż bardzo wielu uczniów deklaruje brak wiedzy w tym temacie.

Należy także zwrócić uwagę, jak wielu uczniów deklaruje zawieranie znajomości przez Internet. Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania z mediów powinna zatem obejmować zagadnienia radzenia sobie z zaskakującymi czy też niebezpiecznymi zachowaniami nieznanych osób spotkanych w sieci. Ponadto istotnym jest uświadamianie na temat zagrożeń czyhających w Internecie, gdyż wraz z wiekiem zmienia się cel wykorzystywania sprzętów elektronicznych i uczniowie zaczynają coraz częściej przeglądać portale społecznościowe, strony poświęcone rozrywce oraz uczestniczyć w grach w wirtualne światy. W związku z tym ważne jest poznawanie zasad racjonalnego korzystania z mediów, ochrony swojej prywatności i danych osobowych.

Reasumując powyższe, w ramach działań profilaktycznych zaleca się:

- Realizowanie programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń w sieci. Ułatwianie dostępności informacji na temat niebezpieczeństwa, jakim jest zawieranie nowych znajomości w Internecie.
- Realizowanie projektów profilaktycznych dotyczących zagadnienia przemocy rówieśniczej, z naciskiem na jej nową formę jaką jest cyberprzemoc. Ważnym jest podejmowanie działań ukierunkowanych na poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń związanych z cyberprzemocą oraz kształtowanie od najmłodszych lat wrażliwości wobec takiego zjawiska. Posiadanie takiej wiedzy sprawi, że uczniowie nie będą obojętni wobec takiej formy przemocy, a co więcej będą potrafili w odpowiedni sposób na nią zareagować.
- Ułatwianie dostępności informacji na temat organizacji czy serwisów internetowych pomagających w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Komunikat z badań CBOS, Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, Warszawa, 2015.
2. Komunikat z badań CBOS, Hazardziści, Warszawa, 2017
3. Komunikat z badań CBOS, Postawy wobec palenia papierosów, Warszawa, 2012.
4. Komunikat z badań CBOS, Zdrowie i prozdrowotne zachowania Polaków, Warszawa, 2016.
5. Komunikat z badań CBOS, Młodzież 2013, Warszawa, 2014.
6. Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000r.
7. Tracz-Dral J., Agresja i przemoc w szkołach, dostęp online:
http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/34/plik/ot-613_2.pdf
8. Wieczorek Ł., Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2015r., Warszawa, 2015.
9. Zellma A., Współpraca policji z rodziną w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży- możliwość czy utopia? dostęp online:
<http://www.studiawarminskie.uwm.edu.pl/assets/Artykuly/3-3Zellma2.pdf>

Źródła internetowe

1. <https://www.gus.gov.pl>
2. <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/>
3. <https://www.parpa.pl>
4. http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Marcinowice
5. <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061>
6. <http://www.opsmarcinowice.pl>

Spis wykresów

Wykres 1. Podział na płeć mieszkańców- statystyki na rok 2017	8
Wykres 2. Charakterystyka stanu cywilnego mieszkańców na 2017 rok.....	9
Wykres 3.Struktura próby badawczej ze względu na płeć.	26
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na wiek	27
Wykres 5. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową.....	27
Wykres 6. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie	28
Wykres 7. Ilość osób w gospodarstwie domowym.	28
Wykres 8 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy występuje problem alkoholizmu?.....	30
Wykres 9. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?	30
Wykres 10. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?.....	31
Wykres 11. Znajomość osób nadużywających alkohol w środowisku badanych z podziałem na płeć. 31	
Wykres 12. Rozpowszechnienie problemu alkoholizmu na terenie gminy Marcinowice.....	32
Wykres 13. Jak często spożywasz alkohol?	35
Wykres 14. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?.....	35
Wykres 15.Czy w Pani/a rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów alkoholowych lub 0% przez nieletnich?	36
Wykres 16. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?	37
Wykres 17. Czy Pana/Pani zdaniem można się uzależnić od piwa i wina?	37
Wykres 18. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?	38
Wykres 19. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?	39
Wykres 20. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki lub inne substancje odurzające?	40
Wykres 21. Jakie w Pana/Pani opinii jest najpoważniejsze źródło występowania przemocy w rodzinie?	42
Wykres 22. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc w rodzinie?	42
Wykres 23. Czy uważa Pan/Pani, że rodzic może uderzyć swoje dziecko?.....	43
Wykres 24. Jak często Pan/Pani pali papierosy?.....	44
Wykres 25. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne?	45
Wykres 26. Czy uważa Pan/Pani, że palenie papierosów szkodzi Pana/Pani zdrowiu?	45

Wykres 27. Czy pali Pan/Pani w obecności dzieci?	46
Wykres 31. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym? ..	46
Wykres 28. Podaj swoją płeć?	49
Wykres 29. Jesteś uczniem klasy?	50
Wykres 30. Jak się czujesz w swojej szkole?	50
Wykres 31. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?	51
Wykres 32. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?	51
Wykres 33. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	52
Wykres 34. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?	53
Wykres 35. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	53
Wykres 36. Znajomość przypadków stosowania poszczególnych form przemocy.	54
Wykres 37. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?	55
Wykres 38. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	56
Wykres 39. Czy paliłaś/paliłeś kiedyś papierosy?	58
Wykres 40. Czy znasz osoby poniżej 18 r.ż. palące papierosy?	58
Wykres 41. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?	59
Wykres 42. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	59
Wykres 43. Czy piłaś/piłeś kiedyś alkohol?	60
Wykres 44. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?	61
Wykres 45. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	62
Wykres 46. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?	63
Wykres 47. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	63
Wykres 48. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	64
Wykres 49. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	65
Wykres 50. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	67
Wykres 51 Podaj swoją płeć	69
Wykres 52. Jesteś uczniem klasy?	70
Wykres 53. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?	70
Wykres 54. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?	71
Wykres 55. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?	71
Wykres 56. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?	72

Wykres 57. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?.....	73
Wykres 58. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	73
Wykres 59. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?	74
Wykres 60. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	75
Wykres 61. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?	76
Wykres 62. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które pala papierosy?	80
Wykres 63. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?	81
Wykres 64. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	81
Wykres 65. Czy uważasz, że palenie pomaga w trudnych sytuacjach?	82
Wykres 66. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?	85
Wykres 67. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	85
Wykres 68. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?.....	86
Wykres 69. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?	87
Wykres 70. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?	88
Wykres 71. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza?.....	89
Wykres 72. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?.....	90
Wykres 73. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	90
Wykres 74. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	91
Wykres 75. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?	92
Wykres 76. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	93
Wykres 77. Ile czasu poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?.....	95
Wykres 78. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	97
Wykres 79. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?.....	98
Wykres 80. Czy kiedykolwiek byłeś sprawcą szantażu lub oczerniania przy użyciu urządzeń elektronicznych?.....	98
Wykres 81. W jakim stopniu określisz swoją nietrzeźwość w efekcie ostatniego picia alkoholu?	106
Wykres 82. Czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu?	111
Wykres 83. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?	111
Wykres 84. Czy zna Pan/Pani przypadki sprzedaży nieletnim alkoholu lub papierosów?	112

Wykres 85. Jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych?	113
Wykres 86. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy?	113
Wykres 87. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić napoje energetyzujące?	114
Wykres 88. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić piwo 0%?.....	114

Spis tabel

Tabela 1. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS	12
Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej	12
Tabela 3. Struktura odbiorców pomocy społecznej	13
Tabela 4. Procedura "Niebieskie Karty"	15
Tabela 5. Osoby doświadczające i stosujące przemoc w związku z procedurą NK	15
Tabela 6. Liczba interwencji związanych z nadużyciem alkoholu	23
Tabela 7. Przepięstwa na terenie gminy	24
Tabela 8. Interwencje związane z przemocą w rodzinie.	25
Tabela 9. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Marcinowice	29
Tabela 10. Ocena zjawiska alkoholizmu w czasie ostatnich 10 lat.	33
Tabela 11. Akt przemocy wśród uczniów III etapu edukacji	75
Tabela 12. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	79
Tabela 13. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	79
Tabela 14. Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy?	80
Tabela 15. Czy i kiedy po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?	83
Tabela 16. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?	84
Tabela 17. Jak często sięgasz po alkohol?	84
Tabela 18. Podaj swoją płeć.	100
Tabela 19. Podaj swój wiek	100
Tabela 20. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?	101
Tabela 21. Czy piłaś alkohol w ciągu ostatnich...?	101
Tabela 22. Jak dużą ilość piwa wypijałeś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	102
Tabela 23. Jaką ilość wina wypijałaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	103
Tabela 24. Jaką ilość wódki wypijałaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	103
Tabela 25. Jak dużą ilość cydru wypijałaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	104
Tabela 26. Jak dużą ilość alkopopu wypijałaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	105
Tabela 27. Czy zdarzyło Ci się silne upicie tak, że straciłaś/eś kontrolę nad własnym zachowaniem?	106
Tabela 28. Jak oceniasz dostępność poszczególnych substancji?	108
Tabela 29. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów	121

Tabela 30. Znajomość osób zażywających substancje psychoaktywne	122
Tabela 31. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych	122
Tabela 32. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków	123
Tabela 33. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.	125